

Сяргей Календа

Помнік

АТРУЦАНЫМ

людзям

Другі фронт мастацтваў

Сяргей Календа

ПОМНІК АТРУЧАНЫМ ЛЮДЗЯМ

Апавяданні, мініяцюры

Мінск
“Галіяфы”
2009

УДК 821.161.3

ББК 84(4Бел)

K17

Серыя заснаваная ў 2000 годзе

Рэдакцыйная калегія серыі:

*Зміцер Вішнёў (галоўны рэдактар), Міхась Башура,
Валянцін Акудовіч, Ілля Сін*

Календа, С. А.

K17 Помнік атручаным людзям : апавяданні,
мініяцюры / Сяргей Календа – Мінск : Галіяфы,
2009. – 188 с. – (Другі фронт мастацтваў).
ISBN 978-985-6906-27-8.

Дэбютная кніга Сяргея Календы «Помнік атручаным людзям» пераносіць чытачоў у тую гарадскую прастору, якая, з аднаго боку, усім нам добра вядомая, а з другога — хавае ў сваіх завулках і закутках зусім іншы свет, які, раскрываючыся, часам шакуе і правакуе, а часам прымушае спачуваць і задумацца. На самай справе, гэта кніга пра канатаходцаў жыцця, якія балансуюць на мяжы паміж...

УДК 821.161.3

ББК 84(4Бел)

ISBN 978-985-6906-27-8

© Календа С. А., 2009

© Афармленне. ПВУП "Галіяфы", 2009

ВЫПУСЦІЦЬ СВАІХ ДЭМАНАЎ

«Помнік атручаным людзям» — кніга, з якой аўтар Сяргей Календа пачынае свой шлях у бясконцы свет літаратуры. У апавяданнях і мініяцюрах чытачы, перагортваючы старонкі кнігі, будуць спрабаваць знайсці адказы на пытанні: хто ўзводзіць гэты дзіўны помнік, што гэта за атручаныя людзі, чым і калі іх атруцілі. Хутчэй за ўсё адказы будуць у кожнай асобы свае.

Героі апавяданняў С. Календы — гэта, у першую чаргу, маргіналы — тыя, хто не адпавядаюць нормам і стандартам соцыума ці не хочучь належыць да яго (падлеткі, бамжы, вычварэнцы, злодзеі і г.д.). Юнакі, якім «абрыдла жыць у гэтым наваколлі, сярод людзей, жывёл, раслін, дэгенератаў, філосафаў, мастакоў, сярод аўтамабіляў, тэхнікі, вялізарных будынкаў», ужо паспелі стаміцца ад жыцця, якога нават яшчэ і не было. Аўтар спрабуе звярнуць нашу ўвагу на тое, як і ўва што можа перарасці, ператварыцца гэтая незадаволенасць і падлеткавы максіmalізм, калі на іх шляху не з'явіцца тое, што будзе клікаць да стварэння і натхняць на гармонію жыцця. Заслуга аўтара ў тым, што ён не пабаяўся ўзяць на сябе адказнасць і смеласць і паспрабаваў даць партрэт сучаснага маладога пакалення — такога незразумелага для навакольных і замкнёнага на сабе — прадстаўніка самага няпростага ўзросту ва ўсе часы. Пераходныя моманты, калі жыццё пачынае мяняцца і ад гэтага не сысці (хіба толькі ў сябе і застацца там назаўсёды, што пагражае татальнай сацыяльнай дэпрывацыяй), калі ўжо змены непазбежныя, прыходзіць час прыстасоўвацца да но-

вага асяроддзя, вучыцца з ім суіснаваць ці ісці супраць яго, і нешта рабіць са старым: пакінуць яго назаўсёды за зачыненымі дзвярыма ці, запхаўшы ў валізы, цягнуць з сабой далей. Усе гэтыя рашэнні рана ці позна прымае кожны/ая з нас, як і героі С. Календы.

Перверсійныя матывы — другая адметная рыса кнігі маладога аўтара. Складанасць пры ўвядзенні паталагічнага дыскурсу палягае, па-першае, у пэўнай табуіраванасці самой тэматыкі. На гэтыя тэмы разважаюць неахвотна, і калі раней прычынай гэтаму выступала нежаданне прызнаваць існаванне «нестандартных» людзей, цяпер — гэта, хутчэй, боязь праслыць ханжой і не зусім выразнае ўяўленне пра тое, як да іх ставіцца. Не абмінае аўтар і надзённых праблемаў, якія так ці інакш прысутнічалі ў сацыяльным досведзе, але вербалізацыя якіх пачалася адносна нядаўна, гэта — тэарызм, анарэксія, гвалт у сям’і, гендэрныя аспекты ўзаемаадносінаў паміж людзьмі. Тэксты, ці гэта назва (*Ваніты*), ці прозвішчы герояў (*Лаканаў*) адсылаюць нас да тэмаў, якія, відавочна, блізкія самому аўтару, сярод іх экзістэнцыялізм Ж. П. Сартра, канцэпт Іншага Ж. Лакана, гонза-журналістыка Хантэра С. Томпсана, філасофія і стыль бітнікаў. Такі грымучы кактэйль прапануе аўтар сваім чытачам.

Некаторыя аповяды вядуцца ад першай асобы, што воляй-няволяй прымушае задумацца над іх аўтабіяграфічнасцю. Гэта дадае правакацыйнасці і метафізічнай эратычнасці кніжцы і прыносіць аўтару свайго кшталту катарсіс. Прагаворваючы, дэталізуючы і апісваючы не самыя прыемныя працэсы нашага жыцця, аўтар тым самым вызваляецца з палону ўласных дэманаў і дае такую магчымасць сваім героям, таму тэма споведзі не раз усплывае ў апавяданнях С. Календы. «Ісці шляхам спакусы не значыць выбіраць зло, але значыць адкрываць грэх як яшчэ адну магчымасць самога жыцця. І грэхападзенне як дзеянне тады не выбар, а, кажучы сучаснай моваю, выхаваўчая мадэль, якая навучае чалавека *жыць* на-

суперак ягонай ўласнай недасканаласці»¹. Не будзем аднак забываць, што зварот да рэфэрэнта і мімесіса ў сённяшняй культурнай і літаратурнай парадыгме можа выглядаць досыць спрэчным, калі рэальнасць, якая невызначаная для нас канчаткова, падмяняецца сімулякрам, а прычынная-выніковая сувязь не ёсць ужо такой дакладнай.

Горад, як фон, прысутнічае амаль ва ўсіх творах Сяргея Календы, ягоныя героі вымушаныя (ці проста не могуць інакш, як) жыць сярод каменных і жалезабетонных гмахаў. Разам з тым, урбаністычныя пейзажы ствараюць адмысловую атмасферу, часам ператвараючыся ў паўнавартасных удзельнікаў гісторыі.

Голас, які мы чуем у апавяданнях, належыць мужчыне, пазіцыі, з якіх прагаворваецца нарацыя, ўзнаўляюць патрыярхатны дыкурс, і таму жаночыя вобразы атрымаліся стэрэатыпнымі, аднабаковымі і менш выразнымі. Жанчыны, што сустракаюцца ў тэксце, збольшага мала прыемныя і мала прывабныя спадарожніцы на адну ноч, з якімі бавіць час герой у чаканні вялікага кахання да эфемернай, чыстай і святой Яе. Класічны падзел жанчын на дзве катэгорыі — блудніца (распусніца) і святая цнатлівіца — так і застаецца непарушным. Выключэнне складае толькі апавяданне «Параноя», не ў плане разгортвання характару і ўнутранага свету гераіні, а адносна праблемы, якую намацвае аўтар і якая выводзіць нас у сур'ёзны псіхалагічны і сацыяльны дыкурс: *І так живуць амаль усе жанчыны. Яна ішла, ледзьве паспяваючы за ім, і думала, думала, як магла, як большасць такіх, як яна, якія не бачаць белага свету ды прабачаюць сваім мужчынам усё: і збіццё, і зачыненыя дзверы, і недахоп адукацыі. Яна ішла і думала на столькі, на колькі дазваляў ёй мужчына.*

Некаторыя сюжэты і матывы кнігі могуць падацца не новымі, але фармат *retix* або *варыяцыі* — адзін са спосабаў заявіць пра сябе і зрабіць першы крок да літаратурнай

¹ Аронсон, О. Телевизионный образ, или Подражание Адаму // Неприкосновенный запас 2003, № 6 (32).

ініцыяцыі, працэса такога ж балючага і непрыемнага, як пачэснага і шматабяцальнага. Ці пройдзе гэта выпрабаванне Сяргей Календа, пакажа час. А пакуль будзем разам з аўтарам выпускаць сваіх дэманаў...

Вольга Гапеева

АПАВЯДАННІ

ВАНІТЫ

Калі вочы — люстэрка душы,
то скруха — дзверы, якія вядуць унутр

0.6

Гароховая зупа ўяўляла сабою адзіны велізарны кавалачкі з брыдкімі, быццам мыла, шматочкамі падсмажанага сала. І толькі пасля гэтых двух асноўных элементаў у супе распазнаваўся гарох ды маленечкае крыльца куры.

Яму адзінаццаць, бацька як заўжды прымушае есці нейкую атруту, быццам жадае ягонай смерці, а, можа, і ўсяго ягонага пакалення. Яму ніколі не лезе ў рот сняданак, асабліва калі насупраць сядзіць бацька, стары ды перманентна злосны на жыццё праз татальную нявыкрутку, злосны на ўвесь свет за жыццё, пражытае дарма, за сына недарэку...

— Еш, б...дзь, а то я сваімі рукамі ўвалью табе гэтую праклятую зупу ў рот, — ляснуўшы па столі валасатаю рукою, залямантаваў бацька; жонка, у сваю чаргу, зыркнула на яго так, быццам хацела забіць ушчэнт за словы «праклятая зупа».

А ён усё адно карзаў на крэсле ды, ціхенька плачучы, выкалупваў пальцамі з супа цыбулю ды збіраў у склізкую купку ля талеркі.

— Не хачу, не хачу, не хачу, — усхліпваў ён, — я не магу есці гэтую атруту! Не магу! Калі ласка, не труціце мяне!!!

— Еш!

— Дык тут адно смажанае сала, ды цыбуля-я-я-я... — заскуголіў ён, адчуваючы, як у горле фармуецца склізкі камяк, як сліна гоніцца ў рот, як застрае гэтая ежа ў горле, нават не даходзячы да страўніка...

Можа бацька насамрэч жадае атруціць сваё дзіця?

— Жары! Маці тваю ў дупу! Дзеля чаго я столькі часу працую, для каго гэтая ежа гатуецца! Еш! Інакш!.. — ён спыніўся, увесь чырвоны, узмакрэлы.

Можа, бацька быў такі злосны не на яго, хутчэй за ўсё ён быў злосны на ўвесь свет, і шмат за што: грошай няма, кватэру здымае ўжо каторы год, жонка зрабілася тоўстай ды атупелай ад «жыцця-кухні», сын і той не можа есці тое, што яна гатуе.

І ён нечакана званітаваў. Страўнік выкінуў ежу кароткай шчыльнай плыняй назад у гарохавую зупу, і яна расплюхалася карычнева-жоўтымі кроплямі па ўсім стале, асеўшы тут і там — дзе на хлеб, дзе на відэлец, келіх, бутэльку малака, ды на мяса з бульбай у маянэзна-смятаным соўсе, у цэнтры стала... некалькі кропляў нават трапілі бацьку на твар, а адна, больш густая, з кавалачкам цыбулі павісла ў яго на барадзе, як тая сапля.

Ён так спужаўся, што амаль страціў прытомнасць.

Бацька ўскочыў з крэсла як велізарны конік, ды так залямантаваў, з жахам у левым воку ды злосцю ў правым, што нават па нясучай сцяне за ягонай спінай пайшла расколіна.

Яго аддубасілі рамянём з такім фанатызмам, што ён мог ляжаць толькі на жываце ў сваім цёмным пакоі. Мяккае месца палала полымем. Было балюча, але балюча фізічна, маральна ён атрымаў асалоду з аднаго выгляду бацькі з ванітамі на твары. Ён быў шчаслівы ды задаволены сваім учынкам. Ён нарэшце адпомсціў.

Вядома, задавальненне прыйшло не адразу... Толькі пасля пакарання ён зразумеў, што адпомсціў сваімі

ванітамі за ўсе тых разы, калі бацька прымушаў яго да-
ядаць ежу.

Ён ляжаў на жываце ў сваім цёмным пакоі ды ўсміхаўся. Было балюча, але ён заснуў з задаволенай усмешкай на вуснах...

0.5

Яму не вельмі падабаецца хадзіць у школу, таму што яго адразу цягне ў прыбіральню. Нейкім магічным чынам яго цягне схадзіць па-вялікаму. Адночы ён пачытаў Фрэйда, і вырашыў для сябе, што гэта ягонае персанальнае не-свядомае успрымання школы — фекальна-аральнае, так вызначыў ён, Даніла Лаканаў, для сабе дадзеную з'яву.

Кожны дзень ён бачыць адных і тых жа істотаў, пану-рыя твары, часам з лёгкімі ўхмылкамі, ўлюбёныя вочы, вочы нянавісці, і яго адразу цягне ў прыбіральню, аль-бо проста ванітаваць.

Ён не есць супы ні ў якім выпадку, ні з якімі інгрыдыентамі, ні ў якім іншым выглядзе...

Данілу шаснаццаць, ён вельмі любіць чорны ды зя-лёны колеры, шпацыраваць па горадзе, сачыць за сусед-кай, якой амаль дваццаць гадоў і якая кожным ранкам гуляе са сваім сабакам — фокстэр'ерам. Суседка любіць сушы ды сабакаў, а іменна сушы з сырам «Філадэльфія», а сабакаў — чорных, з белымі плямамі. Ён яшчэ год та-му набыў фотаапарат, паўпрафесійны Nikon з двума супермоднымі аб'ектывамі, усяго за 899 \$, даволі тан-на, як ён зазначыў для сябе. Цяпер ён кожны раз спра-буе лавіць суседку ў аб'ектыў.

Адночы, вандруючы па горадзе, ён злавіў у свой фоцік нейкае дзіця на каруселі, якое гайдаў у розныя бакі ягоны тата, ён іх сфатаграфававіў ды адправіў на рэспубліканскі конкурс маладых фотамастакоў. Праз

месяц ён даведаўся, што заняў першае месца, ды якім чынам!

Куратар конкурсу, Рыгор Рыгоровіч, пабачыўшы гэты здымак, седзячы за сваім велізарным сталом, закіданым паперамі ды кнігамі, тэхнічнымі прыладамі, фотаздымкамі, ды аб'ектывамі, ды яшчэ шмат чым патрэбна-непатрэбным, ледзь не страціў прытомнасць. Ён убачыў увесь велізарны сусвет на гэтай паперцы фарматам А4, яму хацелася смяяцца ды плакаць адначасова... эмоцыі раз'юшвалі ягонае здзірванелае сэрца. І толькі пад вечар, калі ён апынуўся ў роднай кватэры, седзячы на канапе ля жонкі, якая ўжо спала, ён зразумеў, які геніяльны фотаздымак бачыў. Ён, Рыгор Рыгоровіч, фотакарэспандэнт, адзін з лепшых за апошнія пятнаццаць гадоў, прасякнуўся гэтым маладым фотамастаком, і як куратар праекту наступным днём настаяў на першым месцы для Данілы Лаканава. А да гэтага моманту, ён нават не распранаючыся, лёг ля жонкі, якая сніла Малібу, абняў яе і зарыдаў са шчырай любові да яе і да ўсіх блізкіх яму людзей. Вось так Даніла рабіў фотаздымкі, ніхто не мог выстаць перад імі, толькі Лаканаў пра гэта не ведаў і нічога не адчуваў, яго ўвогуле цягнула ванітаваць ад цэлага Сусвету, быццам ён, гэты Сусвет, яго атручвае.

Насамрэч усё, што Данілу цешыла ў жыцці, гэта сам працэс фатаграфавання, ён любіў шпацыры, таму ў здымках было шмат урбаністычнага. Толькі праз аб'ектыў ён мог сачыць за жыццём горада, за жыццём жыхароў.

Праз аб'ектыў усё было куды больш жаданым і цікавым. Адзіным месцам, дзе ён кепска пачуваўся, была школа, калі ён хаваў фотаапарат у торбу, калі гэтае жыццё, гэты побыт, навучальная ўстанова ды аднакласнікі абрыньваліся на ягоныя плечы насядаючы, пакуль ён зусім не прыпадзе да падлогі. Вось так было кожным разам, але ён змагаўся, каб давучыцца, імкнуўся знайсці

ў наваколлі чорны ці зялёны колеры і пераключаць увагу на іх.

Данілу Лаканаву толькі шаснаццаць, ён падлетак, але яму ўжо абрыдла жыць у гэтым наваколлі, сярод людзей, жывёл, раслін, вычварэнцаў, дэгенератаў, філосафаў, мастакоў, сярод аўтамабіляў, тэхнікі, вялізарных будынкаў. ЁН НЕ ХОЧА БЫЦЬ ДЗІЦЕМ АСФАЛЬТУ, ЁН НЕ ХОЧА БЫЦЬ ДЗІЦЕМ ТЭХНАКРАТЫ, ЁН НЕ ХОЧА БЫЦЬ ДЗІЦЕМ АТРУЧАНЫХ ЛЮДЗЕЙ, ЁН НЕ ХОЧА БЫЦЬ ІХ ПАКАЛЕННЕМ!

Ён бачыць гэты сусвет — постіндустрыялізацыі ды дэмакратыі *недаробленай*.

0.4

Даніла Лаканаў сёння стаў паўналетнім па ўсіх параметрах. З гэтай нагоды ён нават адрасціў трохдзённае шчацінне, якое хутчэй нагадвала бедную расліннасць ссечанага лесу, чым нетры амазонскіх джунгляў. Вочы ззяюць блакітным, зліваючыся з лёгкім водбліскам ужытага спіртнога. Сёння ён у бары... Вядома ж, гэта яго не першае наведванне бара і зусім не другое, як і кілішак, які ён трымае ў руках, далёка не другі і не трэці. Сёння ён стаў паўналетнім, і гэта прыгнятае. Ён злы, пануры, і гэта яго перманентны стан. Апошнім часам нічога не дапамагае, ні аб'ектыў фотаапарата, ні сон, ні секс, ні адзінота, ні ўцёкі ад соцыўму. Чалавецтва з усімі сваімі заганами, з усімі сваімі поглядамі і маралямі цяжка цісне на ягоныя плечы, ператвараючы спіну ў адзіны суцэльны горб скрухі.

Ён п'е, каб забыцца, а забываецца ён, як правіла, не заўсёды. Калі ж гэта адбываецца, то ён на мяжы суцэльнай непрытомнасці — пачынае лезці ў сваркі і бойкі і чапляцца да старонніх, незнаёмых мінакоў.

Даніла свядома труціць свой арганізм — хай лепш ён загіне ад уласных рук, чым будзе атручаным масавым грамадствам і стане прадуктам пасля спажывання.

За барнай стойкай, мерна праціраючы келіх для марціні, стаіць бармэн, паўнаваты ў баках, з кароценькімі пальцамі, рэдкімі вусікамі і такімі ж непрывабнымі зубкамі. Але ён сапраўдны прафесіянал па прыгатаванні «падпаленых» кактэйляў. Працірае, значыцца, ён келіх для марціні, а сам у думках прыкідвае, калі зваліцца гэты малады чалавек, атручаны спіртным. У яго вока на практыкавана на такія станы. Хлопец п'яны. Адзін неасцярожны рух і дзвядзецца па кавалках збіраць тленнае цела з падлогі.

Але Даніла як быццам зразумеў па хітрых вачах бармэна, чаго той жадае. І, узяўшы сябе ў рукі, адсунуўся ад барнай стойкі, але стойка чамусьці пачала сыходзіць управа, а цела ўлева, і праз секунду зусім знікла з поля зроку. Не азіраючыся па баках, Даніла званітаваў таматавым сокам з салёным арахісам і гарэлкай з цытрынай на лысаватую галаву мужчыны ў белай кашулі з безгустоўным ружовым гальштукам, які сядзеў непадалёк за круглым сталом з дзвюма маладзіцамі, падобнымі да пародзістых і дарагіх прастытутаў.

Кавалачкі арахіса ў момант зліпліся на адзінокіх валасінках лысіны, некаторыя патрапілі мужчыну за каўнер, а таматавы сок афарбаваў верх кашулі ў забойна крываваы колер.

Мужчына за сталом не адразу зразумеў, што адбываецца. Секунду да гэтага ён распаўядаў сваім спадарожніцам неверагодна пацешныя гісторыі пра мінулы адпачынак у Чарнагорыі з прыяцелем, апусціўшы той момант, што «прыяцеляў» было два і абодва жаночага полу. Дык вось, ён які раз распаўядаў, як «прыяцель» замовіў марціні, і яго павінны былі вось-вось прынесці...

Пасля праведзенай маніпуляцыі са страўнікам, ачысціўшыся фізічна і маральна, з задавальненнем адзначыўшы, што выпацкаў амаль з галавы да ног незнаёмца, Даніла адразу ж схпіўся за фотаапарат, і паспеў двойчы «пстрыкнуць» мужчыну з ванітамі, перад тым, як атрымаць у вока і адбыць у царства блазнавата бяспамятных.

Мужчыну такі расклад падзей відавочна не задаволіў. Ён ужо падняў нагу, каб садануць агіднага ванітавальшчыка ў мяккія бакі, скіраваўшы нос чаравіка да нырак, але бармэн, не разгубіўшыся, загадным тонам парушыў таямнічую цішыню ў бары:

— А ну спыніць!!! (Кароткая паўза.) Марціні для дам, калі ласка, — ні кроплі не збянтэжыўшыся і ўсім сваім выглядам даючы зразумець, што гэта не бар, а рэстаран пяцьдзесят пяць зорак, бармэн пранізліва ўтаропіўся на мужчыну з кавалачкамі арахіса на плешцы і чырвонымі плямамі на белай кашулі, пайшоў з падносам да стала.

Лысы толькі і здолеў што сказаць «эх», у роспачы махнуў рукой і схаваўся ў прыбіральні, пакінуўшы маладзіц сам-насам з марціні, якое іскрыла ў нацёртых да ззяння келіхах, з маленькай, але панадлівай аліўкай на донцы. Лысы мужчына сёння вельмі разлічваў на блізкасць з абедзвюма маладзіцамі. Яму было сорамна за гэтыя ваніты. Ён мыўся і думаў, што рабіць, вярнуцца і ўсё-ткі надаваць гэтаму нахабнаму хлопцу (тады непрыгожа выйдзе перад дамамі — біць ляжачага) або ўзяць сябе ў рукі і з напышлівым выглядам, як быццам усё ў свеце тленна і ўсё несусветная мітусня, выйсці прыстойна з маладзіцамі да таксі.

Але пакуль ён думаў, Лаканаў апрытомнеў, адчуў левае вока, якое налілося, бы сліва, успомніў пра здарэнне, і, па-галівудску а-ля трыццаць дзве жамчужыны, усміхнуўшыся маладзіцам з паўпустымі келіхамі марціні ў руках, сунуў бармэну буйную купюру ў на-

грудную кішэню кашулі і схаваўся хісткаю хадой ва ўваходных дзвярах, з фотаапаратам напярэвес і блытана-змрочнымі думкамі.

0.3

Пахмурная раніца, у акно з падваконня глядзіць голуб, па ўсім перыметры вуліцы сцякаюць кроплі дажджу...

Галава набіта паралонам, які так ціха-ціха трэцца аб нутраныя сценкі чэрапа.

Што было ўчора?
Зноў як заўсёды?

Адвечныя пытанні чалавецтва. Даніла, як Хантэр С. Томпсан, усяляк спрабаваў захоўваць падзеі мінулага дня, але ў адрозненне ад Томпсана, у яго замест дыктафона быў фотаапарат. Яго трэба абавязкова праглядзець! Там, мабыць, і набіраецца скандальнага кампрамату.

Так. Кампутар, картрыдар, карта з Nikon'a, устаўляем ў картрыдар, чакаем і глядзім...

За мінулы дзень Даніла не зрабіў і дзесяці кадраў. Больш за тое, яны аказаліся шараговымі і не былі вартыя ўвагі, за шэсць гадоў ён навучыўся адразу адсейваць кадры, не разважаючы, а проста зірнуўшы прафесійным вокам. Хаця, калі б цяпер побач з ім быў чужы чалавек і таксама праглядаў яго фота, ён, пэўна, зарыдаў бы ад шчасця і журботнасці, змешчанай у адным фотаздымку, ад той гармоніі ракурсу і прасторы, імгнення і вечнасці, па-майстэрску злоўленымі ў аб'ектыў. Фатаграфіі былі раскошныя, яны былі выдатныя і гарманічныя. Але Даніла ведаў, што можа лепш, і яго ўвага спынілася толькі на апошніх двух здымках, і, вядома ж, не з-за іх мастацкай каштоўнасці. На здымках красаваўся суровы муж-

чына ў бела-чырвонай кашулі, пад два метры ростам з кавалачкамі арахіса на лысай галаве, з якой крапала чырвона-зеленкаватая водкасць.

На першым здымку мужчына ўстае са свайго месца з непадробным здзіўленнем у вачах. На другім — відаць, як у аб'ектыў ляціць здаровы валасаты кулак правай рукі, і ляціць ён па такой па-баксёрску грамаднай траекторыі, што пазайздросцілі б нават браты Клічко. На кулаку прыкметная белая палоска ад заручальнага пярсцёнка, а на мезенцы прыгожая пячатка, у цэнтры якой лёгкім зялёным бляскам аддае змеявік, усталяваны майстэрскімі рукамі ювеліра М.М., які год назад яшчэ не быў прыкуты да ложка інсультам.

Даніла быў зачараваны гэтай фатаграфіяй, ён быў шакіраваны, ён закахаўся ў гэты выгляд, у гэты здымак, у гэты ракурс, дзе відаць, як мужчына, з галавой, шчо-дра аблітай яго ванітавымі масамі, злуецца на яго ад усяго сэрца. «Ягоны суровы выгляд твару адлюстроўвае ўсе адносіны ў сусвеце людзей, іх стаўленне адзін да аднаго», вырашыў Лаканаў. Ён успомніў пра ўдар і дакрануўся да акуратна, па-майстэрску падбітага вока, успухлага амаль раўнамерным кругам у вачніцы.

Даніла ўпершыню адчуў, што нездарма яго званітавала на гэтага чалавека, ён спазнаў экстаз, шчасце, спустошанае задавальненне. Ён у адно імгненне ўспомніў, як яго, шаснаццацігадовага, званітавала ў гарохавую зупу, ён успомніў, як яму было балюча ад пакарання, але прыемна ад помсты бацьку, які тады быў увасабленнем усяго паскуднага наваколля.

Даніла адчуў экстаз, ён усвядоміў, што яго заўсёды цягнула ачысціцца ўнутрана, стаць пустым усярэдзіне, адчуць гэтую лёгкасць у свеце, і ён цяпер знайшоў адзіны шлях, дзе няма хлусні, дзе ты адкрыты ў першую чаргу сам з сабою — ванітаваць, такім ён убачыў шлях. Ванітаваць калі і дзе заўгодна, пры позыве і проста з по-

мсты, пры агідзе да людзей і проста ў імя таго, што ты супраць таго, каб сучасны свет цябе трукіў...

Данілу ўпершыню ў жыцці стала добра на душы, учора ён ачысціўся, сёння ён зробіць гэта яшчэ раз. Ён павінен дасканала вывучыць увесь гэты працэс. Такі выратавальны, такі чысты для яго душы...

0.2

Ваніты — гэта рэфлекторны акт фарсіраванага вывяржэння змесціва страўніка праз рот, які ўзнікае на фоне спазмы прываротніка, расслабленні дна страўніка і кардыяльнага прэсу стрававода пры адначасовым магутным штуршкападобным скарачэнні брушных цягліц, апущэнні дыяфрагмы і падвышэнні ўнутрыбрушнага ціску. Звычайна ванітам папярэднічае фаза перадвывяржэння, якая складаецца з сімптомаў вегетатыўнага і саматычнага кампанентаў: млоснасці, з'яўленні камяка ў горле, цяжкага адчування ў эпігастрыі, рэфлексу з дванаццаціперсай кішкі ў страўнік, слінацятання, з'яўленні бледнага «насагубнага трыкутніка», тахікардыі, пашырэнні зрэнак, патлівасці.

Ванітавыя пазывы характарызуюцца рытмічнымі сінхроннымі рухамі дыяфрагмы, брушных і вонкавых міжрэберных цягліц, у той час калі рот і галасавая шчыліна застаюцца зачыненымі. У фазу поствывяржэння захоўваюцца прыкметы вегетатыўных і вісцэральных рэакцый, якія паступова цішэюць і вяртаюць пацыента ў стан спакою з рэшткавай млоснасцю або без яе. У шэрагу выпадкаў пасля ваніт млоснасць праходзіць.

Такім чынам, няпросты акт ваніт складаецца з кардынаванай працы групы дыхальных, страўнікава-кішэчных і брушных цягліц. Такая каардынацыя кантралюецца цэнтрам ваніт.

Цэнтр ваніт размешчаны ў латэральнай частцы ра-
тыкулярнай фармацыі зблізку tractus solitarius. Сю-
ды накіроўваюцца ўсе аферэнтныя струмені з глоткі,
страўнікава-кішэчнага тракта, вестыбулярнага апа-
рата і трыгернай (пускавой) зоны хемарэцэптараў,
якая размяшчаецца ў area postrema ствала моз-
гу. Гэтая зона ахопленая багатай сеткай капіляраў з
шырокімі перываскулярнымі прастораў, якія не маюць
эфектыўнага гематаэнцэфалічнага бар'ера, і трыгерная
зона хемарэцэптараў можа быць актывізаваная хімічнымі
стымулаў як праз кроў, так і праз ліквор. Ванітавы
цэнтр узбуджаецца таксама пры непасрэдным ціску на
яго пухлінай галаўнога мозгу або праз кроў, напрыклад,
пры падскурным увядзенні апамарфіну, а таксама пры
назапашванні ў крыві розных прадуктаў метабалізму, пры
экса- і эндатаксікозе і аўтаінтаксікацыі (гіперазатэмія,
кетаацыдоз, гіпаксія, парушэнні метабалізму, гіпатанія
і інш.). Такім чынам, раздражненні з розных абласцей
ЦНС могуць уздзеінічаць на ванітавы цэнтр.

Ванітавы цэнтр узбуджаецца таксама ад аферэнт-
ных імпульсаў, што выходзяць са слізистай абалонкі
страўніка праз пачуццёвыя нервовыя канчаткі блукаюча-
га нерва або ад рэцэпторнага апарата глоткі праз языка-
глотачны нерв. Акрамя таго, аферэнтныя імпульсы мо-
гуць узнікаць з вестыбулярнага апарата праз нервовыя
канчаткі слыхавога нерва, асабліва пры індывідуальнай
слабасці гэтага апарата ў выпадках млоснасці ў транс-
парце.

Да фактараў, якія аказваюць уплыў на развіццё
млоснасці і ваніт, адносяць некаторыя асаблівасці са-
мога пацыента, асноўную або спадарожную паталогію,
характар аператыўнага ўмяшання або дыягнастычнай
маніпуляцыі і іх лакалізацыю, фармакалагічную харак-
тарыстыку медыкаментозных сродкаў, выгляд і харак-
тар анестэзіі.

Пры стымуляцыі таксінамі і лекавымі сродкамі хемарэцэптарнай трыгернай зоны нейроны вызваляюць медыятары (у прыватнасці, дафамін), якія дзейнічаюць на ванітавы цэнтр. Апошні забяспечвае каардынаваную актыўнасць шкілетных цягліц і гладкашкульных органаў падчас ваніт, дзейнічаючы праз шматлікія эферэнтныя нервовыя шляхі. Акрамя таго, ванітавы цэнтр можа актывізаваць імпульсцыю ад іншых аддзелаў галаўнога мозгу, у прыватнасці, ад зрокавага і нюхальнага аналізатараў.

Пры шматразовых ванітах узнікае знясіленне, а таксама карыес.

Псіхагенныя ваніты — гэта хранічныя ваніты, якія ўзнікаюць пры эмацыйных і іншых псіхічных засмучэннях. Пры псіхагенных ванітах часцей за ўсё не адзначаецца высільвання, паколькі аб'ём ванітавых мас невялікі. У некаторых хворых гэта хутчэй рэгургітацыя, чым ваніты, прычым паніжэнне вагі не адпавядае частаце і выяўленасці ваніт (мяркуючы па скаргах хворага).

Нервовая анарэксія і нервовая булімія нярэдка суправаджаюцца ванітамі і пахуданнем.

Пры неўралагічных захворваннях з падвышэннем УЧЦ (пухліны, энцэфаліт, гідрацэфалія) таксама бываюць ваніты — нярэдка нястрымныя, «фантанам».

Таксама ваніты могуць несці этыка-эстэтычны акт вызвалення свядомасці ад тленнасці існавання...

0.1

Апраметная цемра, ноч, пятнаццаць хвілін на трэцюю, Даніла стаіць ля дзвярэй, што вядуць у спальню яго бацькоў. Рукі пакрытыя халодным потам. Ён глыбока і шумна дышае, спрабуючы суняць дрыготку ў нагах, і сцішыць частату сэрцабіцця. Даніла ўжо даўно вырашыў адпомсціць сваім бацькам, але вось толькі незразуме-

лы ўнутраны страх завалодаў ім амаль перад дзвярыма. Цікава, што калі ён рыхтаваўся да помсты, яму падавалася, што толькі ядзерны выбух зможа спыніць яго ад гэтага не зусім бесстаронняга ўчынку. Ён сёння ўвесь вечар еў усё, што бачыў, ён быў горшы за хмару саранчы ў летні сезон, маці толькі здзіўлялася неверагоднаму апетыту сына, падазраючы яго ва ўжыванні наркотыкаў, яна неяк чула ад сяброўкі, што ёсць такія наркотык, вельмі папулярны сярод моладзі, ад якога наступае эйфарыя і хочацца з'есці ўсё навокал... Але яе яшчэ да глыбіні душы дзівіла тое, як ён мяшае прадукты: мяса, смажанае з крывёй, каўбасу «Доктарскую», салодкі перац, селядзец у цыбульным соусе, мядовы пернік, малако, памідоры з часнаком і сырам, малінавы джэм, вэнджаную каўбасу «Вясковую», марынаваны часнок, пончык, берлінэр з клубнічным напаўняльнікам, марозіва і чарнічнае сочыва, якое закатвала бабуля, наверх яшчэ леча, і каб усё ўляглося — шклянка кефіру.

Лаканаў ледзьве ўпіхнуў усё гэта ў сябе і праз трыццаць хвілін выпіў настойкі ванітавага кораня, сеў на канапу ды ўключыў фільм Кім Кі Дука «Мара», ён вельмі любіў паўднёва-карэйскі кінематограф, і стаў чакаць першых позываў помсты...

Звычайна яго нудзіла ў розных месцах аднолькава, злёгка, з амаль чыстым страўнікам, так, толькі стрававальным сокам, гарэлкай, памяранчавым сокам, бутэрбродам з вяндлінай «Галандская» і сырам «Расійскі» з пекінскай капустай у сярэдзіне, або кавалачкам піцы з саямі, менавіта тым, што паспяваў перахапіць у кавярні ў горадзе днём, таму што звычайна прыступы нянавісці і жаданне ачысціцца ўзнікалі сярод людзей, менавіта сярод натоўпу, дзе кожны ішоў па сваіх справах са змрочнымі і абыякавымі маскамі на тварах, кожны быў эгаістам, амаральным і нячулым індывідам, які думае толькі пра тое, як бы дабрацца да неабходнага месца, і як ён ненавідзіць

грамадскі транспарт, людзей ды дзеўбанутую прыроду з яе няўстоўлівым кліматам. І нудзіла яго заўсёды спантанна і нечакана, ён не ведаў чаму, але здагадваўся, што ўся справа ў соцыуме ды ягоным месцазнаходжанні з ім у адной прасторы і часе.

Але сённяшняя ноч цалкам іншая, ён зробіць гэта наўмысна, з помсты, таму і напхаў свой арганізм да адва-лу ежай, каб пасля вялізнымі масамі зрынуць навакольных у шок, каб не было як заўсёды, каб гэта не несла сёння маральна-эстэтычны пачатак, каб гэта выглядала як «трэш», а не філасофія яго асабістага ўспрымання сусвету і існавання.

Ужо год, як Даніла супрацівіцца гэтаму абязлічанаму свету, ужо год як ён жыве сам па сабе адасоблена, ужо год прайшоў з таго моманту, калі ён упершыню выявіў сябе, паказаўшы сваё асабістае стаўленне да людзей, ачысціўшыся знутры ад бруду свету.

Дзверы ў спальню светла-бежавыя, з гладкай металічнай ручкай. За ёю чутны бацькоў храп, неспакойны і як быццам злы. Бацька пачаў так храпці адразу пасля таго, як жонка даведалася пра ягоныя здрады, у той дзень, шэсць гадоў таму, ён да канца страціў да яе зацікаўленасць як да жанчыны, і гэты храп стаў свайго роду красамоўным адказам для яе. Зрэшты, ёй ад яго ўжо даўно нічога не трэба было... яна цудоўна ўсведамляла, наколькі стала непры-вабнай, з маршчыністым тварам, як быццам яму, тва-ру, не пяцьдзесят гадоў, а ўсе семдзесят, абвіслымі да пупка грудзмі, з бялявымі вертыкальнымі расцяжкамі, і нагамі, спярэшчанымі ўздутымі сінімі венамі, якія разыходзіліся ў розныя бакі, быццам карані дрэў. Яшчэ гадоў пятнаццаць назад, калі яна разглядала сябе ў люстэрку голай, у поўны рост, дзесьці ў падсвядомасці яна сама сябе ўзбуджала і жадала, спакойна дапуска-ючы думкі пра сваю двухбаковую палавую арыента-

цыю. Шкада, што ўсё жыццё, вось так, як пясок скрозь пальцы выцекла, абсыпаўшыся на ложку, засланым прасціной у чырвоныя яблыкі, з пяцідзесяцігадовым цяжкім досведам знаходжання ў тленным свеце. І яшчэ амаль дваццаць гадоў, як гэты пясок спіць пад бокам цалкам грубіянскага да яе чалавека, яна выйшла за муж, аслепленая яго мужчынскім напорам, жаданнем ёю авалодаць, аддаўшыся яму, яна страціла яго мужчынскую зацікаўленасць да сябе.

Адыходзіць няма куды, ванітавыя пазывы ўжо розна і ясна прабіваюць сабе дарогу вонкі, у яго ўсё мацней і мацней скручвае живот, і спіна, як у шалёнага сабакі, назапашваецца ў роце, яшчэ секунда і ён будзе ёю пырскаць у розныя бакі, ён затуляе рот рукой, і адчыняе дзверы. Робіць тры крокі да ложка, і спыняецца ля галавы бацькі.

Усё, цяпер можна расслабіцца і даць волю таму, што так жадае з яго выйсці, адпомсціць за ўсё, што ягоны бацька зрабіў кепскага... адпомсціць яму за ягоную злосць...

Даніла прыбірае руку ад рота, і наймацнейшым цёплым струменем ванітавых мас аблівае бацьку з галавы да скрыжаваных на грудзях рук. Трэба зазначыць, што ў гэты момант бацька як раз удыхаў паветра адкрытым ротам, і таму ў спальным пакоі быў чутны магутны xxxxxxrrrrrrраааапппп. Ваніты патрапілі яму не толькі ў рот, яны разам з уздыхам захраснулі ў ягонай глотцы, з-за чаго бацька ў момант расплюшчыў вочы і ўскочыў з ложка, інстыктыўна баронячыся ад удушша, зайшоўся жудасным кашлем... нават праз яго выпадканы твар было відаць, як моцна ён счырванеў...

Даніла скончыў сваю місію на сёння, і, стоячы побач з бацькам, які кашляў, абціраў рот тыльным бокам рукі, хораша ўсміхаўся. Ён шкадаваў толькі аб тым, што забыў узяць з сабою фотаапарат.

Бацька сцяміў усё вельмі хутка, і не даў Лаканаву апамятацца і збегчы ад пакарання, ён схапіў яго за руку і адным магутным, рэзкім рухам кінуў яго на падлогу:

— Ах ты, гніда няўдзячная, — заекатаў бацька, маментальна абудзіўшы жонку, — ах ты, паскуда, ты што гэта робіш?! — ён быў у лютасці і разгубленасці, таму што нават не ведаў, што можа Даніла сказаць у апраўданне, і што ён наогул нарабіў...

Жонка, яна ж маці, спрасонку наогул нічога не разумела, але, убачыўшы сцэну ў прыцемках, зразумела, што муж дзее расправу над сынам, і тут лепш не ўмешвацца, таму яна ціхутка спаўзла з ложка на падлогу разам з гранатавым пледам, накрылася ім і стала назіраць, вырашыўшы для сябе, што ўмяшаецца, калі раптам наступяць прыкметы бацька- або сыназабойства, а якія менавіта прыкметы, яна і ўяўлення не мела, увогуле, будзь што будзе, вырашыла яна і падціснула пад сябе ногі, абхапіўшы калені рукамі... яе затрэсла ў нервовай гарачцы.

Данілу спачатку ахапіла паніка, калі ён тварам упёрся ў дывановае пакрыццё на падлозе, з заламанай за спінай рукой. Ён падумаў, што зараз памрэ. Ад бацькі ён ужо даўно нічога добрага не чакаў. Але раптам наднырачнікі выпусцілі неверагодна вялізную дозу адрэналіну ў кроў, і па крывяносных шляхах ён прыбыў да мозгу, дзе ўвабраўся шэрым і белым рэчывамі ўвесь без рэшты... Лаканаў ускочыў на ногі, і наводмаш урэзаў адкрытаю далонню бацьку па шчацэ, выпацкаўшы руку ванітамі. І стукнуў ён з такой сілай, што бацьку адкінула на ложак, і той, прызямліўшыся, збянтэжана ўтаропіўся на сына вачыма, у якіх чытаўся невыказны страх.

У Данілу Лаканаву быццам усяліўся нячысцік! Ён пачаў бегаць па кватэры і рушыць усё, што бачыў, з неверагодным лямантам, які зрываўся на віскат, а часам на звярыны рык. Маці страціла не толькі дар мовы, але і дар думкі, яна як загіпнатызаваная глядзела ў адну кропку

на далёкай карычневай сценцы, пакуль з гэтага стану яе не вывеў муж, які роў, каб яна тэлефанавала ў псіхушку і выклікала тэрмінова псіхбрыгаду!!!

Санітары прыбылі праз дваццаць хвілін, за гэты час Даніла прыціх, хуценька сабраў неабходныя ў дарогу рэчы, і паспяшаўся бегам з хаты, але на лесвічным пралёце яго схапіў за рукаў бацька, які цвёрда вырашыў затрымаць сына да прыезду санітараў, ды атрымаў пад дых, і знепрытомніўшы, зваліўся на лесвічным пралёце. Даніла пабег з восьмага паверха ўніз.

Перад выхадам ён сутыкнуўся з дзвюма персонамі ў белых халатах, і яшчэ з дзвюма каля спецаўто, якое прыехала па яго.

Не азіраючыся, не змяняючы тэмпу спартовай хады, Лаканаў паспяшаўся да таксі, а там — на чыгуначны вакзал...

Толькі адзін з санітараў звярнуў на яго ўвагу, падумаўшы, што можа рабіць ахайны малады чалавек, з падпаленымі нянавісцю вачамі ды ўздыбленымі валасамі ў пад'ездзе а чацвёртай гадзіне ночы, але потым адкінуў гэтую думку як абсурдную, наладзіўшыся на працу... тады думка вырашыла, што ён дурань, і, пакрыўдзіўшыся, выправілася дадому, пакінуўшы недарэчлівую галаву.

Потым санітар пашкадаваў, што прагнаў гэтую думку, апынуўшыся на восьмым паверсе, з калегамі і насілкамі наперавес, ён зразумеў, што бачыў Данілу Лаканава, які ўжо ехаў у таксі спачатку ў начную краму, а потым на вакзал...

0.0

Дабраўшыся да вакзала з кіроўцам грузінскай нацыянальнасці, шумным і таварыскім, што зусім не пасавала ягонаму настрою, бо ён так і не вырашыў, ку-

ды ехачь. У такі час выбару на вакзале амаль не было, і Даніла, паранаідальна баючыся праследавання, якога насамрэч і не было, паехаў, змяніўшы таксіста на больш маўклівага і з больш славянскай знешнасцю. Ён вырашыў аўтастопам дабрацца да заходняй мяжы дзяржавы, а там будзь што будзе.

Бацька, які застаўся дома і правадзіў брыгаду санітараў, супакоіўся, успомніў пра жонку. Ён падышоў да яе, прыкленчыў, абняў яе і гарача пацалаваўшы ў вусны (упершыню за тры гады, адзначыла пра сябе жонка), так і застаўся разам з ёй на падлозе за ложкам, накрывшыся, як і яна, пледам. Зноўку закаханыя, зноўку падтрымліваючы адзін аднаго у цяжкія хвіліны, у моманты бяды, яны заснулі разам з адной надзеяй, што іх сын не вернецца, занадта ён не такі, як усе, хай шукае ў іншых месцах шчасця. І, каб быць ўпэўненымі, бацька праверыў іх сямейную схованку, у шафе, на трэцяй паліцы паміж футболкай і белым ручніком ляжалі дзевяць тысяч трыста дваццаць пяць долараў. Іх на месцы не аказалася. І дзякуй Богу, вырашыў спадар сямейства, значыць — сапраўды не вернецца. Значыць, іх дзверы, у іх персанальны сямейны агмень для яго зачынены, і, значыць, яны спакойна, без калатнечы, сустрагнуць разам старасць... Яны заснулі разам у абдымках, і ён сніў рыбак і голых жанчын, падобных да жонкі, калі яна была маладой, а яна сніла гарохавую зупу і Моцарта, які граў на фартэпіяна перад талеркай смажаных адбіўных.

Даніла ехаў усю раніцу і ўвесь дзень з дальнабойнікам, тоўстым дзядзькам, ад якога патыхала потам і экскрэментамі да рэзі ў вачах, быццам ён не быў у душы сапраўды месяц, што ў прынцыпе па даўжыні нячышчаных пазногцяў выдавала тэрмін у трыццаць — сорок дзён антыгігіены. Але гэта была неабходнасць — ехачь, таму ён гатовы быў трываць што заўгодна...

Потым ён перасёў у мінібус, да пажылой пары з сямю дзецьмі і ўжо да наступнай раніцы ехаў у іх кампаніі, вя-

сёлай, шумнай ды цікавай. Усё сямейства ехала загараць і адпачываць... Але Даніла проста ўцякаў, сумны...

Нарэшце, ён дзіўным чынам апынуўся ў Львове, дзе смешна круцячы галавой, з адкрытым ротам, як дзіця хадзіў і ўсё фоткаў на чорна-белую стужку Kodak 400, свайго прафесійнага фотаапарата.

Быў абед, і ён шукаў утульнае месца для працэсу палынання ежы. Цікава, што ў гэтым горадзе ён не знаваўся на людзей, і не меў да іх нянавісці, хоць некалькі разоў нешта падобнае да нянавісці накатвала, падступала да горла, але гэтае пачуццё было прытуплена новым, неабжытым і недаследаваным месцам.

І раптам, шпацыруючы па патрэсканым асфальце, і ўзіраючыся ў гэтакія ж цагляныя старыя дамкі, ён раптам заўважыў маладзіцу. Яе звалі, як ён пазней даведаецца, Мілена, яна была далікатная, стройная, з уражлівымі кароткімі валасамі на галаве, шаўковымі і амаль белымі. Але прыгажосць і зграбнасць маладзіцы прыцягнулі яго пазней, першае, што яго ўразіла, гэта незвычайная карціна: Мілена стаяла ля далёкага вугла двухпавярховага дома, і, арыстакратычна выгнуўшыся наперад, прасоўвала сабе два пальцы ў рот ды так глыбока, што рука хавалася ў роце па кісць. Яна механічна выклікала ваніты, а потым, калі спазмы праходзілі, паўтарала працэс нанова.

Даніла наблізіўся да яе і спыніўся на адлегласці дзесяці крокаў, яна яго не заўважала. Ён пачаў фатаграфаванне яе, кадр за кадрам... пакуль не скончылася плёнка. Ён ясна адчуваў і бачыў яе, ён вырашыў, што яна яго лёс, яна самая выдатная тут, цяпер і назаўсёды. Яго трэсла ад захаплення.

Нарэшце, дачакаўшыся, калі яна скончыць, ён адважыўся падысці да яе бліжэй. У гэты момант яна даставала вільготную сурвэтку з пакуначка і выцірала вусны, працірала лоб, вочы...

— Прывітанне — звярнуўся да яе Даніла.

— А? Прывітанне. Мы знаёмыя?

— Не.

— Тады што табе трэба ад мяне?

— Чаму ты прымушаеш сябе ванітаваць?

— Таму, што я анарэксічка!

— **Ты ненавідзіш сваё цела і таму ванітуеш???**

— Так!!!

— **А я ненавіджу людзей і ўвесь свет, і таму мяне нудзіць!!!** Але не механічна, а насамрэч, фізіялагічна, — сказаў Даніла і ўсміхнуўся.

— І што? — спытала Мілена

— Я іду абедаць, складзі мне кампанію, я першы дзень у горадзе...

— Я толькі што пакінула на ходніку свой абед!

— Тады я паабедаю, а ты потым пакажаш мне, як трэба прафесійна механічна яго пакідаць на ходніку, — сказаў Даніла.

— Ну, добра, а ты мне распавядзеш, як гэта цябе нудзіць і чаму ты ненавідзіш людзей і свет наогул...

— Таму што ўсё вакол хлусліва і гідка, блага і неймаверна агідна...

Так яны пазнаёміліся, і адправіліся ў кавярню.

- 0,1

...новы час жыцця...

Ды патоне гэты свет у нашых з табою ванітах і ўласных экскрэментах!!! Крычаў Даніла на цэнтральным пляцы ў Берліне, абдымаючы праваю рукой Мілену... Яны былі шчаслівыя, яны разам знайшлі спосаб, як адчапіцца ад гэтага грамадства.

Ідзе ўжо другі год, як яны рука ў руку падарожнічаюць па ўсёй Еўропе, яна анарэксічна ванітуе, ён — ідэйна, часам ён любоўна сам устаўляе ёй у рот два пальцы, часам

яна яго пра гэта просіць... увогуле, яны амаль нічым не адрозніваюцца ад звычайнай маладой пары, не лічачы таго, як яны ставяцца да жыцця і ё...анага сусвету...

Сацыяльны стан у соцыуме ужо далёка не «Млоснасць», як у Сартра, гэта ўжо ванітавы працэс, запісаў Даніла Лаканаў у сваім дзённіку на апошняй старонцы, які ён завёў, каб паспрабаваць разабрацца ў сваім жыцці, і разарваўшы яго напалову, выкінуў у сметніцу. Сабраў валізку і разам з Міленай адправіўся далей калясіць па Еўропе, каб імкнуцца сцішаць ванітавыя прыступы, якія выварочваюць іх абаіх... але, калі нават нічога з гэтага не выйдзе, усё роўна яны ведаюць сваё асабістае ўспрымання і стаўленне да гэтай Зямлі, да гэтага с.анага свету, напоўненага ванітамі.

24.06.2009 г.

Менск

ГОРАД

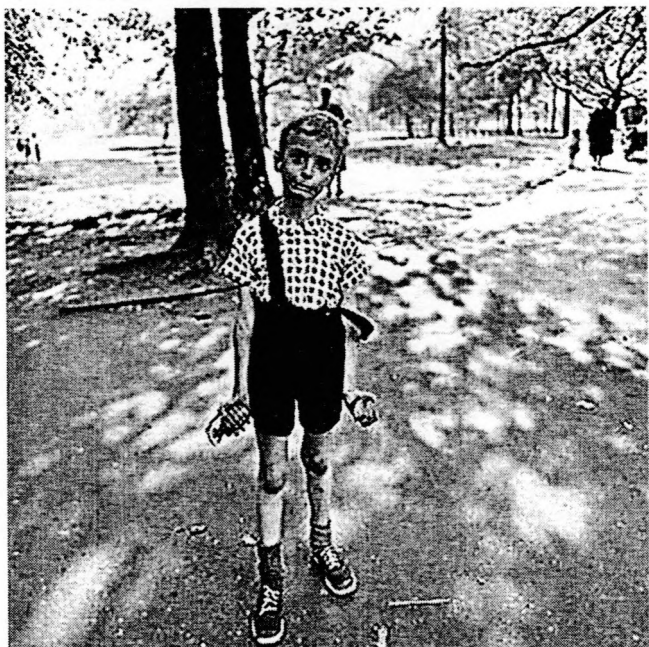
сустрэчы

•

гульні

•

знаёмствы

«Дзіця з лялечнай гранатай», фотаздымак Дзяны Арбус.

Сустрэчы

Сапраўды не памятаю, калі гэта было, здаецца, увосень, або ўлетку, але не ўзімку.

А было ўсё банальна проста...

Неяк стаяў я пад шэрым такім, з круглым плафонам ліхтаром, безгустоўным і самотным, што ліў агідна халоднае святло... Дык вось, стаяў я, значыць, пад ім, проста стаяў, таму што рабіць не было чаго, ды і стаяць, у прынцыпе, не было пад чым, акрамя яго. Побач з ім быў пад'езд, мой родны пад'езд, але мяне ён на той момант не прыцягваў.

Я тады стаяў і дзівіўся таму, наколькі ўсё дзіўна і не залежна ад мяне самога складаецца, я маю на ўвазе само жыццё. Вось быццам бы ты і гаспадар ягоны, але яно паводзіць сябе цалкам незалежна ад цябе. Памятаю, я тады разважаў... Божа, колькі ў мяне маладзіц, розных такіх, зусім не падобных адна да адной. Але ўсе як адна такія затлумленыя, такія складаныя і, можна сказаць, нават самадастатковыя. І тут я ўспомніў, што маці прасіла мяне: «Веню, ну знайдзі ты сабе нармалёвую дзяўчыну, можа, яна і не будзе там разумнай, мастачкай або фатографам, не будзе цябе разумець у літаратуры, можа, яна зусім будзе пустой, затое дзеткі будуць прыгожыя, верная табе будзе» і гэтак далей. Увогуле, маці праследала свае мэты, а я як пачынаў думаць пра гэта, дык адразу бачыў матрац замест жанчыны і ўсё. Проста матрац, на якім можна паляжаць і паглядзець тэлевізар!

Я доўга стаяў пад гэтым ліхтаром, усё думаў і мучыўся толькі адным пытаннем: а што далей? Вакол мяне ўсё кружляе і коўзаецца ў розныя бакі, як атракцыёны ў парку адпачынку, галава круціцца ад сённяшняй працы і спіртнога, а мне не гэтага трэба, мне б знайсці адну адзіную!!! А гэтае чортава кола ў галаве, якое склада-

ецца з маіх слабасцяў і запалу, не дае мне супакою, яно зноў штурхае мяне выпіць або прычапіцца да чарговай сумнеўнай дамы-на-дзень... А я не да гэтага імкнуся, я проста жадаю закахацца! Але тыя, з кім я знаёмлюся, альбо такія ж, як і я, альбо дзяўчаты лёгкіх паводзін. І менавіта тут паўстае лагічнае пытанне: дык калі некаторыя з іх падобныя да цябе, можа, вы знайшлі б адзін аднога? Але не, не, і яшчэ раз не! Бо такія, як я, мы, ставім перад сабою планку для навакольных, якую не заўсёды возьме і алімпійскі чэмпіён. Вось у чым праблема! І, магчыма, праз гэта мы згубім шмат у жыцці, а менавіта — нешта нахшталт шчасця!

Але не пра гэта я хацеў сёння распавесці. Я прыкмеціў, што заўсёды так раблю: пачынаю нешта распавядаць і збочваю. Проста хочацца гаварыць пра ўсё і, пажадаўшы, адразу. К чорту! Каб іх усіх забыць, буду танчыць пад ліхтаром!

Але, дарэчы...

Нават я з імі сутыкаюся максімум на дзень ці ноч. Гэта я цяпер пра ўсё мае знаёмствы і пра так званых «аднаразовых» сяброў, якія знікаюць пасля начной гутаркі, сексу або п'янкі! Агідна гэта ўсё! Але прыемна! Прыемна кароткачасова, а хацелася б, каб было прыемна даўжэй. Хоць бы пару дзён.

Дык вось! Тое, пра што я хацеў распавесці, — гэта, вядома ж, пра жыццё. Успомніў я, як ішоў сабе позна ўвечары, ішоў...

..... п'яны, вядома, не зусім п'яны, можа, нават і цвярозы. Гэта іншым падавалася, што я п'яны, а сам, у сваю чаргу, быў упэўнены на ўсё сто, што цвярозы! І вось такім лёгкім шпацырным крокам дабіраюся дахаты скрозь людзей, што не разумеюць мяне, і асуджальна ківаюць галовамі ў мой бок, і сустракаю на паўдарозе сяброў, не сяброў у глабальным сэнсе, а, хутчэй, проста людзей. Яны

табе: «Прывітанне!!!». (Буду з вамі адкрыты — дасталі ўсе са сваім «прывітанне!»)

Але, натуральна, ты ветлівы, а як жа? Ты ж не ведаеш іх здольнасці і матывацыю. Табе трэба берагчы сябе ад ўсіх і асабліва ад тых, хто кажа табе «Прывітанне». Гэта значыць, што яны бліжэй за ўсё да тваёй персону, ім прасцей падставіць падножку, чым тым, хто проста ідзе побач.

Дык вось. Ідзеш ты сабе і сустракаеш нібы сяброў, напружваеш памяць, каб успомніць, «хто, дзе, як і адкуль усе гэтыя твары», а яны, у сваю чаргу, знаёмяць цябе з кімсьці, каго ты зусім яшчэ не ведаеш. Ім няўцям, што ты і іх не вельмі добра памятаеш, а лішні новы твар зусім саб'е цябе з панталыку!

І тут ты бянтэжышся. Так, так! Бянтэжышся. Ты высятляеш, што ў тваёй душы яшчэ можа варушыцца такое неадназначнае пачуццё!

Але пачынаецца працэс знаёмства, менавіта працэс, таму што ніхто з вас не жадае мець адносіны, а проста выконвае фармальнасць. Але так ужо выходзіць, што вам давядзецца быць разам гэтым вечарам, і ў такім выпадку прыходзіцца парушаць цішыню самотнымі рэплікамі ў надзеі, што хоць неяк гутарка зачэпіцца за агульную думку, і табе стане не так сумна і самотна ў гэтай шматлюднай кампаніі.

І не змаўляючыся, а проста, нейкім неймаверным чынам, ты зноў выяўляеш, што гаворыш больш за ўсіх і становішся свайго роду «радыё», якое працуе для фону. І раптам, невядома чаму, табе хочацца распавесці нешта сваё, падзяліцца хоць з кімсьці сваім унутраным светам, мабыць таму, што ты татальна і беззваротна самотны, а можа, і таму, што проста выпіў.

Ты раскрываешся ва ўсю шырыню і глыбіню сваёй душы. А гэтыя людзі, што яшчэ знаходзяцца побач

з табой, — яны як быццам і не чуюць цябе, ім зусім няма ніякай справы да тваіх слоў, яны сядзяць, або стаяць побач, або глядзяць у нікуды і толькі зрэдку парушаюць мёртвы спакой для таго, каб выпіць або закурыць. Яны не рэагуюць на знешні раздражняльнік — не рэагуюць на цябе. Найпрасцейшы ход у гэтай сітуацыі — пакрыўдзіцца на ўсіх ды замоўкнуць...

І вось тут пачнецца! Менавіта ты станеш тым чалавекам, які ўсім цікавы, таму што, пакуль ты гаворыш пра штосьці, гэта не заўважна, а варта замоўкнуць — усе адразу звернуць увагу на той факт, што хтосьці пра штосьці гаварыў! І аказваецца, Бог ты мой, гэта быў ты! І яны слухалі Цябе!

І нават больш: не проста слухалі, а брыдка і нахабна цябе перабівалі. Хто ў думках, а хто вербальна.

І раптам так шкада стане сябе, так захочацца абняць, абвіць сваё цела рукамі, скруціцца ў сабе самім, каб ніхто нават не асмеліўся датыкнуцца. Бо ты так жадаў адкрыцца, ты так жадаў духоўнай блізкасці, што праз сваю наіўнасць і дурасць зноў зрабіў памылку — даверыўся чарговай безаблічнай кампаніі знаёмых і не зусім знаёмых табе людзей! Вось тады і накоціць панурая, цяжкая млоснасць ад усіх тых, хто сядзіць побач, і застанецца толькі адзіны выхад — уцячы, збегчы адсюль! Не важна куды — чым далей, тым лепш. Галоўнае — збегчы з гэтага месца і, пажадана, ад сябе таксама.

І пачынаецца! Грандыёзныя ўцёкі ад праблем, людзей, думак — усяго, што так гняце і цягне да дна. Уцёкі ад самога горада і яго панурай урбанізацыі, ад гэтага застоенага паветра і таннага пойла за капейку. Уцёкі ад самога сябе.

На наступны дзень ты можаш апынуцца — на выбар — у адным з двух або трох адпаведных месцаў: у «малпоўні» — гэта ў тым выпадку, калі ўцёкі былі сумеш-

чаны з вялікай колькасцю спіртнога; хаты, з дэпрэсіяй на ложку, калі табе хапіла сіл пакінуць карабель алкаголікаў, якія тонуць, да таго, як капітанская рубка сышла пад ваду; або дзе-небудзь на лецішчы, а можа, у лесе — калі ты быў досыць разважлівы і змог з вечара знайсці, да каго паехаць за горад і з кім.

У той вечар мне ўдалося-такі займець жаданую прыроду з усімі яе прыгажосцямі: катэджам, шашлыкамі, лесам, вогнішчам, п'янай гітарай і камарамі.

Апынуўшыся ў ярка-зялёным, травяніста-зямельным колеры наваколля, з блакітным небасхілам над галавой, першае, што ты адчуваеш — гэта разгубленасць, змяшаную з трывогай: Дзе я? Што са мной? Як я адсюль выберуся?! Табе, чалавеку, які ўсё жыццё праводзіць толькі ў цэнтры горада, які не можа выйсці з хаты, пакуль не праверыць, ці ўся тэхніка з сабою: ноўтбук, мабільны, і-Pod, флэшка і зарадныя да ўсіх гэтых прадметаў. Табе робіцца страшна без «атрыбутаў» сучаснага чалавека. Бо ўсё, што ў цябе з сабою ёсць, гэта толькі запалкі, цыгарэты, сшытак, пэндзлік і сырое мяса, якое неўзабаве павінна стаць шашлыком!

І ты знаходзіш, што нават для самога сябе ты стаў занадта сумны і самотны, занадта бездапаможны. І ты крычыш у душы: як і чым ты можаш сябе пацешыць у гэтай цалкам пустой для цябе прасторы?!

Але гэты стан часовы. Ён доўжыцца да таго часу, пакуль ты не сядзеш ля вогнішча, падымеш галаву да неба (што ў горадзе ніколі б не зрабіў) і адчуеш на сваіх плячах начное неба, ўсеянае зоркамі, каметамі, планетамі і мерна мігатлівымі чырвонымі самалётамі. І вось тады свет пачне вяртацца, наладжвацца па часцінцы кожнага памерлага ў табе міліметра душы. І, калі пашчасціць, ты дасягнеш гармоніі. Але гэта наўрад ці — прынамсі, не сёння.

Ну, а далей, хм, калі табе хопіць мазгоў і ты не будзеш шмат піць, то пасля вечаровага прыродна-душэўнага лікбезу з самім сабою, ты прачнешся досвіткам, захутаны ў плед з галавы да ног, перад згаслым вогнішчам, адпачыўшы і скінуўшы ўсе гады, амаль як нованароджаны. Ты зноў знойдзеш у сабе сілы, каб жыць і каб хоць напалову нармалёва ставіцца да горада і яго будынкаў, да яго дынамікі і эгаізму, да яго інфантальнасці і галечы, да яго дурасці і наіўнасці, да яго нежадання марыць пра свет духоўны і высокі, да яго гнілой і млоснай талерантнасці.

Але ёсць, вядома, іншы варыянт: калі ты забудзеш пра меру, калі саб'ешся лічыць бутэлькі выпітага спіртнога. Тады пачнецца так званае «штосьці ГЭТА»! Ты, абавязкова п'яны, нахаміш тым, хто для цябе стаў незнаёмцамі па меры выпітага, што сядзяць вакол агню і спрабуюць сыграць на гітары хоць што-небудзь якаснае, але, як заўсёды, вяртаюцца да дваровых песень і шансону, фальшывяць і заікаюцца. Ты, натуральна, у грубіянскай форме запатрабуеш, каб яны змоўклі, таму што твая багемная душачка хутка завые ад такой экзекуцыі. І, натуральна, гэта прывядзе да канфлікту, у якім абавязкова знойдзецца гэтакі дадатны персанаж, свойскі хлопец, і не дасць гэтым ужо знаёмым незнаёмцам злосна *адпінаць цябе нагамі*.

Ах, гэты твой характар! Як ён падабаецца маладзіцам! Гэтая сумесь дэпрэсіі, адзіноты, таленту і неўтаймаванай буйнасці. А яны так і цягнуцца да ўсяго такога.

І, ведаючы гэта, ты, безумоўна, прычэпішся да адзінай маладзіцы ў гэтай кампаніі, якую асабіста ты не ведаеш і адначасова ведаеш іх усіх, такіх шаблонна падобных, якія так прадказальна паводзяць сябе ў натоўпе людзей! Праз пяць хвілін зносін з ёй ты высветліш, што яна не зусім, а хутчэй нават і вельмі нецвярозая. А табе гэта і трэба! Ну, а што яшчэ можна прыдумаць сярод ночы на прыродзе,

калі з усімі палааяўся! А яна — цалкам уся твая — глядзіць на цябе такімі адданымі вочкамі, нібы кажучы: «Мой любі бунтар-мастак, ідзі да мяне, бітнік п'яны!»

Пра яе вочкі я, вядома, перабольшыў у іх апісальнай маляўнічасці. У рэальнасці яны нічога асаблівага і не гавораць, яны проста глядзяць, п'яныя, у розныя бакі, не жадаючы або не смеючы сфакусавацца, але мозг яе, стомлены і нецвярозы, разумее, што гэта ты, той самы самотны шызафрэнік. І для птушачкі, каб потым усім сяброўкам распавесці, цябе не толькі можна, але і трэба пацалаваць!

Тут вашу сустрэчу перапыняе яе хлопец. Ну той, які «свойскі» хлопец, што не даў усёй гэтай кампаніі пабіць цябе. Ён, натуральна, здзіўляецца, хоча з табой пагаварыць. Ты адчуваеш, як напруга натоўпу ўзрастае. І робіш самы дурацкі ход: гыркаеш, шчэрышся на іх, як гіена, хапаеш у цемры за руку гэтую самую яго каханую маладзіцу, і знікаеш у цемры ночы, адзінай тваёй выратавальніцы на дадзены момант, але выратавальніцы ўсяго толькі да ранку.

А раніцай, пакуль ніхто не прачнуўся (бо ты як сапраўдны, можна сказаць, прафесійны алкаголік прачынаешся вельмі і вельмі рана), дык вось, раніцай ты высветліш, што спіш у ложку ў незнаёмай табе хаце, а побач незнаёмае цела. І нават не проста цела, а цела, якое не асабліва цябе і прыцягвае, зрэшты, як і твар!

Павольна, але выразна ты ўспамінаеш, што такое адбывалася напярэдадні...

І ты зразумееш, наколькі стаміўся, як знасіўся твой няшчасны арганізм, як астапі.дзелі табе гэтыя п'янікі!!!

Так! Бо ты выбраўся на прыроду, ты абраў самы лепшы варыянт з трох магчымых! Ты мог знікнуць у хаце з шызафрэніяй або заснуць на вуліцы за вуглом, па-

куль міліцыя не панесла б цябе ў «малпоўню». Але ты выбраў прыроду, яе далікатнае лона, дзе з цябе зноў вылез вандалізм.

Малайчына! Ты, як заўсёды, сапсаваў сабе даражэйшы адпачынак, які выпадае толькі раз на год, ды і то не на кожны.

Сядзеш на ложку, павернешся спінай да спячай прыгажуні і, хуценька сабраўшыся, збяжыш куды далей ад гэтых выпадковых і сталых сустрэч са светам, горадам і людзьмі.

14.05.2008 г.
Менск

Гульні

У жыцці існуюць два віды гульні: адкрытыя і масавыя.

Ёсць тыя, хто гуляе ў адкрытую гульню, і тыя, хто крывадушнічае. Ёсць тыя, што прытрымліваюцца правілаў, і тыя, што не паважаюць свайго суперніка.

Я, памятаю, аднойчы загуляўся. Бо нават не ведаў, што заходжу так далёка, што гульня ўжо скончылася, і я зрабіў занадта шмат фолаў, і таму па ўсіх правілах я павінен быў спыніцца, але не пачуў фінальнага свістка, і апынуўся адзін на полі без таварышаў і супернікаў.

Я заўсёды з вялікім задавальненнем прымаў удзел ва ўсім, што было цікава, але толькі там, дзе кожны ўдзельнік мог праявіць сябе больш-менш адкрыта. Неяк адным дажджлівым і самотным вечарам я адчайна шукаў кампаніі. І было неістотна, якой менавіта, інтэлектуальнай або дваровай, альбо проста незнаёмай. Неверагодна адчайна хацелася проста самотна сядзець у

маўклівай грамадзе, або шумнай і буянай, прыналежыць фізічна да чагосьці жывога і рухомага, сядзець, піць і паліць. Са мной часам здараюцца такія моманты, што я шукаю людзей, але толькі-толькі для таго, каб адчуць сябе яшчэ больш самотным з імі: іх распыты, гутаркі адарваныя ад мяне, адрэзаныя.

У той вечар я, як звычайна, мераў крокамі мокрую вуліцу з цаглянымі пяціпавярховымі будынкамі, а месцамі і зусім аднапавярховымі драўлянымі, парослымі мохам, нязграбнымі хаткамі. Там, дзе можна было, зазіраў у вокны. Збольшага я сябе ненавідзеў у такія моманты, бо ідэалізаваў тое цёплае, аксамітавае святло ўтульнасці чужых кватэр, якое сцелецца амаль на ходнік, спаласаваны маршчынамі ад травы і дзьмухаўцоў. Я тады не цалкам усведамляў факт усеагульнай адзіноты, каб цвяроза глядзець у вокны.

Адзінота заўсёды наганяла на мяне журботнасць, ахутвала таямнічай спіна, але журботнасць гэтая была станам працяглым і павярхоўным, а вось што сапраўды глыбока сядзела ўсярэдзіне арганізма, не пабаюся гэтага слова — душы, дык гэта разгубленасць і татальнае адчуванне страху перад будучыняй.

У мяккай хадзе маіх крокаў быў чутны лёгкае водгук заасфальтаванай зямлі, скаванай чалавекам, і гэты гук працягваўся б даволі доўга (у мае планы ўваходзіў доўгі шпацыр), калі б я выпадкова не высветліў, што даставіў сваё тленнае цела ў парк майго злёнага, але насычанага і, да адмысловай мяжы, упадніцкага жыцця. У парк, дзе амаль пад самотнай, але задзірліва яркай для начнога часу злёнай вярбой сядзела кампанія цьмяна знаёмых мне хлопцаў.

Я быў упэўнены, што яны тыя, каго я шукаю, яны мне неабходныя, як паветра для жыцця, і хай бы на гэтым месцы, замест іх, я знайшоў бы поўных даўнаў, я быў бы

не менш рады гэтым жывым істотам, я шукаў менавіта гэтага — жыцця. Бо калі адзінота пачынае ціснуць, то шукаеш менавіта гэта — сляды жывога ў свеце.

Неяк асабіста прывітаць хлопцаў, вітацца і здзяйсняць розныя дурныя рытуалы не мела сэнсу, я ведаў іх у твар, яны мяне, і гэтага было досыць. Пад вярбой сядзелі: дзіджэй, юрыст і два маладыя дызайнеры — вось яна, мая кампанія на ноч.

Дзіджэй прапанаваў піва, усе «скінуліся» па капейцы і адзін з дызайнераў сеў на ровар (дарэчы, яны ўсе былі з роварамі, так сказаць, начныя спартовыя папойкі, танна і злосна, а галоўнае, эканомна — ніякіх грошай на таксі, ды і вадзіцельскія правы не патрэбны), і паехаў у бліжэйшы «начнік». Яму спатрэбілася нейкіх шэсць хвілін, і ён быў ужо поруч з намі і набітым да ўпору швоў і маланкі, якія ірваліся ў розныя бакі, у запlechніку з півам.

Мы ўсе ўзялі па бутэльцы, і, адкрыўшы, прыгубілі першыя кроплі алкаголю. Было добра і смутна, як быццам мы ўсе сведкі смерці, але смерці выдатнай, якая пакідае ўсярэдзіне, у табе, асадак мудрасці і таямніцы.

Скончыўшы з першымі бутэлькамі, мы ўзяліся за другія, але ўжо без належнай журботнасці, усім была неабходна дынаміка, і мы вырашылі пацешыцца гульнёй, якую прапанаваў юрыст.

«Кракадзіл» — гульня, у якой адзін гулец жэстамі і разнастайнымі рухамі цела паказвае астатнім штосьці, што яны павінны адгадаць. Усе гульцы, калі можна так вызначыць, — з адной каманды, таго, хто загадаў гульцу паказаць штосьці, ён пакуль не прымае ўдзел. Такім чынам, гулец павінны ўсім астатнім пры дапамозе мімікі ды жэстаў распавесці пра нешта, каб хтосьці адгадаў і заняў яго месца ў гульні. Той гулец, які паказваў штосьці загадвае, што павінен паказаць астатнім адгадаўшы яго сцэнку гулец.

Гульня можа быць не проста непрадказальнай, яна можа быць недасканалай, яна можа часам губляць правілы, выходзіць з-пад кантролю, і таму гульня пераўзыходзіць сябе ва ўсіх сэнсах цвярозасці адчування жыцця. Такім чынам, я таксама магу змяняць правілы, значыць, я магу жыць без правіл, пакуль мяне не забярэ страшная хваля жыцця, страшнае жыццё крывадушнасці без прыкмет гульні, якой так не хапае ў свеце...

У гульні кожны ўдзельнік раскрывае сваю сутнасць, і гэта адбываецца незалежна ад яго жадання: проста гуляючы, ён адразу гаворыць, хто ён ёсць насамрэч, ці жэстамі, словамі, не мае значэння, факт застаецца фактам. Таму ў гульні амаль ніхто не існуе як такі, заўсёды ёсць маскі, і тыя, хто хаваецца за імі, тым самым хавае свае праўдзівыя матывы і план дзеянняў. Толькі шчыры гулец паступае свядома, і таму ў яго самая высокая верагоднасць прайграць, выконваючы правілы, таму што ён будзе ашуканы, але адкрыты гулец рана або позна даможацца перамогі, хоць першапачаткова і з вялікімі стратамі для сябе.

Ты гуляеш, працэс захоплівае з галавой, і ты раптам адгадваеш фігуру, і адразу, аўтаматычна становішся гульцом супраць усіх астатніх! Ты гулец! Прычым самотны! Гэта цешыць...

Паказваеш мудрагелістыя фігуры рукамі, корчыш грымасы, мычыш. Але публіка наадрэз не ўспрымае жэстыкуляцыю і не можа адгадаць такое простае слова, як *перыстальтыка*. Ты ўжо злуешся на абстрактнае Неўспрыманне, заkochваеш да локцяў рукавы сіняй кашулі ў чорныя гарохі, і з новым запалам і верай у лепшае бярэшся за чарговую спробу.

І, нават яшчэ не сцяміўшы, як бы лепш усё абгуляць, ловіш збянтэжаныя погляды публікі на сваіх руках. І яш-

чэ паспяваеш здзівіцца, чаго яны так «вылупліваюцца», быццам не ў гульню гуляем, а нешта страшнае паказваю. Хм. І тут ты сам ужо цяміш, што глядзяць яны на твае спаласаваныя па сініх прожылках рукі. Там вертыкальныя шнары, і гарызантальныя, розных жыццёвых перыядаў.

Вядома ж, маса розных прадметаў наносіла такія мудрагелістыя ў некаторых месцах парэзы і шнары. Там і брытва была, і лязо, і шкло, і шмат іншага, пра што нават складана ўспомніць. Яшчэ былі дызайнерскі нож і скальпель.

«Так. Шкада», — гаворыш сам сабе. Напэўна гульня скончылася, мяркуючы па поглядах, яна беззваротна сышла. Партыя згуляная не на тваю карысць, ты хапеш з асфальту бутэльку піва, адхлёбваеш адразу траціну і, спасылаючыся на блізкую раніцу, а там працу, вучобу і яшчэ Бог ведае што, паварочваешся да ўсіх спінай, і сыходзіш, амаль па-ангельску.

Ну што тут зробіш?! Ну не юрыст ты, не геній дзіджэй і не мастак, усе «НЕ», якія могуць адмаўляць прафесіі вакол, гэта і ёсць ты. Так, ты НЕ такі: НЕ разумны, НЕ таленавіты і НЕ прыгожы. Ты лічыш, што прайграў новую гульню, але апаненты нават не зразумелі, што за гульня вялася, і што ты адзіны быў шчырым...

Эх, цяпер бы па дарозе сустрэць якую маладзіцу...

Ты ставіш не тое каб няслушныя мэты, а хутчэй няправільныя пытанні, і таму ў жыцці атрымоўваецца не тое, чаго ты чакаеш. Вось і ўсё! Пытанне: «А чаму б і не?» і пытанне: «Пэўна, яна?!» ужо першапачаткова выводзяць на няслушную пазіцыю, таму што ты чакаеш адказу на іншае пытанне: «А ці патрэбна менавіта яна?». Вось што першапачаткова мелася на ўвазе! Таму засунь глыбей сваю сентыментальнасць і распыляемасць эмоцый, знайдзі або ўбач тое, што цябе кранае і цікавіць, а гэта

ўсё вельмі часта знаходзіцца пад рукой, і тады, задаўшы правільнае пытанне, ты знойдзеш адказ. Сутнасць гульні не адмаўляе пошуку, сутнасць гульні вітае правілы, і, нават калі ты не гулец па правілах, усё роўна, хочаш не хочаш, ты закранеш гэтую праблему. Табе наканавана стаць гульцом супраць усіх, ва ўсім сваім сціплым жыцці.

14.02.2009 г.

Менск

Знаёмствы

Знаёмствы — гарадская сфера памылак і мімалётнага захаплення ўбачанай істотай, і ні да чаго добрага гэтыя знаёмствы не прыводзяць. Мэта ў гэтай справе ніколі не апраўдае сродкі. Яны заўсёды імглістыя і алагічныя, і бессэнсоўнасць гэтая выходзіць з душэўнага запатрабавання.

Але мэта абавязкова адна — секс. Магчыма, я катэгарычны, але любая цяга або жаданне пазнаёміцца, любы крывы або просты погляд з-пад ілба, нават на старую сяброўку або сябра (калі вы дзяўчына), абавязвае да адказнасці за справакаваную пажадлівасць.

Памятаю, што быццам было гэта ўчора.

Сустрэліся, паехалі да сябра выпіць па бутэлечцы піва.

Ужо ў гасцях гутарка пачала набіраць гучнасць, шырыню, хуткасць, п'яныя вочы ва ўсіх зіхацелі. Акрамя ейных вачэй. Яна тады кепска глядзела, так вузка і млява-цяжка, ці то спаць жадала, ці то нешта сказаць, але не магла.

Нарэшце пік актыўных зносін згас. Наш агульны сябар пачаў дзюбаць носам перад маніторам, застаўка там яшчэ была дурацкая — рыбкі ў акварыуме. Я расцягнуўся

на разабранай канаве, а яна — нахабная, сама не зусім каб п'яная, ахмялелая, але вось-вось на мяжы да нечага больш сур'эзнага — паклала мне на живот галаву і лезе, значыць, з пытаннямі, тупымі намёкамі, такімі ж, як і яна сама. А, мабыць, гэта і не намёкі, а нават патрабаванні?! Ляжыць яна побач, яе галава на маім жываце, круціцца ўся з боку на бок, павойныя валасы, карэ, і смешна, і сімпатычна...

І ўся такая як бы для цябе і прыемная. І неяк не вельмі. А табе, п'янаму, па сутнасці, і напляваць, у галаве круціцца думка пра секс. Увогуле, ты ўсё разумееш: яе прамову, дурныя жэсты, залітыя півам вочкі-шчылінкі. І на душы ад гэтага разумення лягчэй чамусьці не становіцца. За табой яшчэ засталася права апошняга свядомага кроку да яе, апошняга намёку на адказнасць:

— Усё, Фіялкін, пакуль, да сустрэчы, я еду дахаты, выклікай таксі! — адрываю ад сну прыцеля. — А цябе, П., падкінуць дахаты? Мне па дарозе.

І адразу на душы лягчэй неяк стала. Ты малайчына, утрымаўся ад нізкіх адносінаў. Табе нельга апускацца. Табе трэба несці ў сабе свято. Натхненне — гэта адказнасць перад густам жыцця! Ты не пайшоў на повадзе ў свайго жадання, хоць яно і было моцным. Так, ты самотны, і няма чаго тут разважаць пра сілу духу, такія, як ты, абавязаныя быць самотнымі, толькі тады наступіць доўгачаканая сублімацыя!

І, значыць, да пад'езда пад'язджае таксі. Ты даплываеш у цяжкім шторме да дзвярэй аўто, сядзеш у салон, а за табой следам — гэтая асоба, ну тая, што ніяк не магла ўправіцца са сваімі жаданнямі ў кватэры. Ты на яе глядзіш — Божа! Ну сапраўды! Вочы як у в'етнамца з пахмелля, моваю не валодае, яна спрабуе глядзець на цябе проста ў вочы і ўсміхаецца. І робіцца неяк цьмяна, думы ўсялякія лезуць: цела лепшае за твар, сімпатычнае, і

можна... калі не глядзець у яе вочы, прыкрыць іх чым, і ўсё будзе выдатна?! Але ж ці выдатна?

Кіроўца пытаецца, куды. Ты даеш адрас, але папярэдне трэба заехаць і закінуць па месцы жыхарства цела побач з табой. Паехалі!

Пакуль едзе, рукі-ногі трасуцца, галовы спяць, а ты паліш... і нічога асаблівага, так, з цікавасцю разглядаеш кавалак яе грудзей, і з кожнай хвілінай ён падаецца ўсё цікавейшы, сімпатычнейшы.

Хата. Ліхтар. Пад'езд. Знаёмства не новае, старое, але быццам і новае. Прапаноўваеш правесці яе дахаты, даеш таксісту грошы і просіш пачакаць. Але П. не выходзіць, сядзіць, спрабуе глядзець, факусаваць зрок.

Да цябе далятаюць яе неразборлівыя словы, урыўкамі ты нават разумееш, што яна гаворыць:

— Куды ты? Давай да мяне, блін, чуеш?! Ну давай! Раніцай паедзеш. — І яна ікае, просіць прабачэння, грузна вылазіць з машыны, менавіта вылазіць, як, зрэшты, і ты, і дадае, што адной ёй будзе страшна! Какетнічае, ці што? Божа, як гэта гідка, ды яшчэ з яе падачы, з яе жэстамі... табе трохі не па сабе ад усяго, што навокал адбываецца.

І тут пачынаецца! Вядома ж, ты сам вінаваты і ніхто іншы! Калі б ты сур'ёзна хацеў, то паехаў бы дахаты, і ўвесь клопат. Раненька — на працу бадзёры, з чыстым сэрцам! Але, натуральна, ты проста паехаць дахаты не можаш: у табе ўжо гаворыць спіртное, разгульная выява жыцця і, самае галоўнае, — мужчынскае самалюбства! Тут табе, можна сказаць, усё на падносе прынеслі, а ты яшчэ і не бярэш! Нядобра неяк атрымоўваецца!

А што! Калі даюць, трэба браць. Гэта без варыянтаў. Усё проста! Гэта табе не пашкодзіць! І ты робіш чарговую памылку, хоць і лічыш сябе на той момант падступ-

ным Дон Жуанам. Ты спыняеш нагой дамафонныя дзверы, якія зачыняюцца, і праз два пралёты лесвіцы апынаешся побач з ёй, якая глядзіць у раскрытую сумку ў пошуках ключоў.

Ключы знойдзены. Пачалося! Дзверы наросхрыст, абутак у розныя куты, п'яныя, слюнявыя, з прысмакам спіртнога пацалункі. Яна совае свой язык табе ў рот з такой лютасцю, быццам робіць зонд. А цябе і так каламуціць, без усялякіх там зондаў...

Рукой яе адхіляеш, бачыш неадэкватнасць, жаласная спроба, за секунду яна ўжо стаіць без штаноў, падзецця няма куды, некалькі колаў «трамала», і ты, з чыстым фармацэўтычным сумленнем, здымаеш з яе саколку, хапаеш за грудзі. Адчувальнасць, у сілу ўжытага, паніжаная, ты душыш гэтыя грудзі як цеста, але цеста цвёрдае, сухое і непадатлівае. Яна ўсмоктвае твой рот, язык, гланды, ты адчуваеш яе страўнікавы пах. Або гэта глюк?

У славу бруднага жыцця, у славу Бахуса, Венеры і ўсім недабагам, недачалавецтву вы спрабуеце злучацца, менавіта злучацца, як жывёліны, абы хутчэй здаволіць гэты парыў і забыцца. Але нічога не выходзіць, вы абодва агідныя!

У цябе вяласць ад выпітага спіртнога, яна — бярвяно, прычым бярвяно вуглаватае і цвёрдае.

Клейкае імгненне, па-за часам і прасторай, ты расплюшчваеш вочы, разумееш, што ляжыш на падлозе, напаўголы, пад бокам ляжыць цела. Ты ўспамінаеш, засталася няскончаная праца! Прычым, навязаная яна табе была або не, ужо ўсё роўна, ты нахрапам авалодваеш ёю. І з боку, у насценным адлюстраванні люстэрка, ты бачыш істоту з кудламі, запаленымі вачамі, смярдзючая, хрыпячая (трэба паліць менш) жывёліна, падобная да чалавечай істоты, якая зверху камячыць пад сабою нямую масу, знерухомленную, якая невыразна мармыча «яшчэ, яшчэ,

яшчэ». Гэтая карціна цябе прыцягвае — сваім бязладдзем, пошласцю, алкаголем. Ты адчуваеш сваю брыдкасць ды лядскасць — у паветры, у адлюстраванні, у галаве.

Раптам яна адштурхоўвае цябе нагамі, што былі на плячах, з жудасным крыкам «БАЛЮЧА!». Падаецца, ты забыўся і дзесьці яе пашкодзіў. Скрозь цемру гараць слязамі яе шырока расплюшчаныя вочы. Яна толькі зараз зразумела, што адбываецца! Яна толькі зараз усвядоміла гэта, альбо толькі зараз прачнулася? Не важна.

За тое, што ты нарабіў, яна цябе не моцна, але вінаваціць, з твайго пляча капае кроў, ты разумееш, што, калі забыўся, яна цябе ўкусіла. Але гэта не ўсё, чэлес баліць, яшчэ і яго сцёр, працаўнік кончаны. П. становіцца ракам і гаворыць табе, што раз ужо пачаў, давай, маўляў, працягвай, уёб...к. Менавіта! Цябе абражаюць, але гэта нават і лепей. Ты хмылішся, робіш глыток піва, плюеш на пеніс, каб не цёрся, закідваеш фармацэўтычнае кола трамадола і працягваеш доўгі наркаманскі «піх», і так да самога світанку...

А раніцай апроч пахмелля цябе асільвае рамантычнае пачуццё! Ты думаеш, што ў вас будуць адносіны, што вы пачнеце, як гэта гавораць, — сустракацца! Ты будзіш яе, усміхаешся, гаворыш: «Добрай раніцы, дарагая». Яна на цябе глядзіць і не можа ўспомніць, як цябе клічуць. Ускоквае на ногі, амаль з падлогі, дзе адрубілася ў позе «па-сабачы». І ціха так, спакойна гаворыць:

— Ты што, е...ануўся?! Дагэтуль яшчэ тут!? Усё, пакуль!

— Ты чаго! Я думаў, ну мы гэта жвапийиит\$ii&-iiмдлноі%а%таркм рвром^*&*дваао — спрабуеш патлумачыцца, і тут разумееш усё! Усё на свеце разумееш і лямантуеш! — Так ты мяне што?! ПАІМЕЛА?! — гарлапаніш і махаеш рукамі. А яна спакойна так:

— А ты, значыць, мяне не ПАІМЕЎ??? Так, толькі адна я?

Вось на гэтым ваша Знаёмства і канчаецца. Ты апра-наеш штаны, кашулю, запальваеш, адкаркоўваеш піва, ідзеш на вуліцу, крочыш, галава думае, думкі блытаюцца, жыццё цячэ наперад, ідзе лёгка дождж, ты плачаш, ідзеш і плачаш, слёзы мяшаюцца з дажджом, ты ціха садзішся на ходнік, машыны рэдка праязджаюць паблізу. Нядзеля. Чэлес баліць, галава баліць, сэрца баліць, пячонка баліць, але больш за ўсё баліць душа, бо табе п'янаму падавалася ўсё такім рамантычным і дынамічным, падавалася, што яна тая, што табе патрэбна! Яна твая адзіная п'яная му-за! І тут ты ўспамінаеш!!!

Так, так, успамінаеш, але нават і прэзерватываў не было!!! І тады плачаш яшчэ гарчэй...

08.08.08 г.

Менск

САМОТА

— А, прывітанне, «здарава»!!! Мая міліцыя мяне сцеражэ. Як справы, амаль не памёр, ледзьве вас дачакаўся!

— Ды хопіць табе, мужык! Хопіць! Ты нам так надакучыў, ужо ў пячонках сядзіш!!!

— Я ж паміраў, браткі!!!

— Дык ты ледзь не кожны дзень паміраеш! Дастаў, мякка кажучы!!!

За Х... дзён да:

— Выратавальнікі мае, сястрычкі-анёлачкі, — гаварыў лекару і медсястры хуткай дапамогі брудны, смярдзючы, з шырокай і задаволенай усмешкай на твары, чалавек. Па ягоным выглядзе ды паводзінах можна было здагадацца, што скаргі міліцыянераў і бурчанне лекара яго ніколькі не турбуюць, ён быў рады з імі размаўляць, мець зносіны. Тым больш, што да яго не звярталіся злосна або па-грубіянску, з ім абыходзіліся, як са старым сябрам.

Праз дзесяць хвілін міліцыянеры пакінулі гэтага чалавека ля крамы, упэўніўшыся, што ён зноў здаровы, і з'ехалі.

Сапраўды, гэты «бомж» Ўладлен Ніўцяхавіч іх даставаў ужо не першы тыдзень і не першы месяц, ён кожны дзень быў мёртвы, не ў прамым сэнсе, а па-мяртвяцку п'яны або цвярозы на ўсе абодва вокі, але як мёртвы. Парадокс, але яму падабалася гэтая незвычайная гульня ў смерць.

У міліцыю і «хуткую» тэлефанавалі мінакі і гаварылі, што труп яны бачаць, натуральны трупняк, ля крамы ляжыць. Не добра атрымоўваецца, не эстэтычна...

Ну, натуральна, усе імчаліся на дапамогу, а, прыехаўшы, назіралі адзін і той жа малюнак — бомж Уладлен Ніўцяхавіч!!!! Ды калі б хоць пад адной і той жа крамай ляжаў, і то лягчэй працаваць было б, дык не, пад рознымі, паскуда, «памірае»!!!

Яшчэ за Х... дзён да:

«Ну і краіна ў вас», — разважаў сібірак Уладлен Ніўцяхавіч Заклёпкін, стоячы на незнаёмым ходніку, толькі што дабраўшыся транзітнымі цягнікамі з Падмаскоўя, «лайно, адным словам, але можа, тут будзе, неяк лягчэй жыць?».

А вось і сябры! — сказаў ён услых, убачыўшы двух п'яных мужчын каля бара з рамантычнай назвай «Спатканне» або «Сустрэча», сапраўды лепш не скажаш, усе гэтыя забягалаўкі неяк аднолькава завуцца.

— Браты, вып'ем на здароўе і за знаёмства! — маскаль заззяў і з самымі добрымі намерамі паплёўся да пары мясцовых алкаголікаў. Але дзе там, не паспеў Заклёпкін як мае быць пазнаёміцца, як адчуў на сваёй скуле добры адбітак мужыцкага кулака.

Не спадабаўся гэтым двум мужчынам «хлопец», занадта шумны, занадта таварыскі.

«Нашыя хлопцы» не зразумелі, што ён сам мог за ўсё заплаціць, ён у прынцыпе і не збіраўся з імі мець нейкія асаблівыя зносіны, толькі выпіць жадаў, ды і ўсё, таму што ён прынцыпова адзін не п'е.

Бах!!! У твар ляціць кулак, зразумела і не зразумела, за што, чым ён іх пакрыўдзіў. А хлопцам усё зразумела...

Заклёпкін устаў, атросся. І давай па кішэнях адразу правяраць — ні грошай, ні пашпарта, ні торбы няма. Выходзіць, лёс такі, што там, у Маскве, быў, як бомж, хоць і з жыллём якім-ніякім, то тут і зусім бомж.

«Ну, што зробіш, — сказаў сам сабе Уладлен, — лёс не лёс. А не гледзячы ні на што, тут людзі бліжэй неяк па духу, ці што. Грошы, як і ў Маскве, забралі, а бачыш, асабліва і не пабілі. І то добра. Грошы ёсць, грошай няма, а ўсё адно, галоўнае, што жывы!».

Паблукаўшы з гадзіну, Ніўцяхавіч ўсё-ткі знайшоў патрэбную яму кампанію па інтарэсе і адным махам раздавіў за знаёмства паўбутэлькі «віна».

«Эх, — падумаў, — дрэнь дрэнню ваша пойла, але сагравае, даль бог! Нацыянальны прадукт, блін».

Ён разнаёміўся з усімі, і дазнаўся, што сярод гэтых трох шэрых, несамавітых і мехаватых істот адзін «інжынер» у мінулым, іншы з «вышкай» па чымсьці..., а трэці — так, «сусед», чый незразумела, але мабыць катэгорыя «сусед» тут мае адмысловую вагу, калі яго прадставілі як «суседа».

...

— А ты адкуль будзеш? — спытаў інжынер.

— З Расеі.

— А?!!! А чэ да нас? Там дрэнна кормяць, ці што? — упершыню адкрыўшы рот за час распівання напояў і гультаяватых размоў, спытаў «сусед».

— Ды не тое каб дрэнна, тыя, хто мацнейшы ды з мускуламі, ды з зубамі, добрыя кавалкі хапаюць! А мне да іх куды?! Зубы ўжо не тыя! — Уладлена апантана пацягнула на адкрытасць, і ён пачаў апраўдвацца і шкадаваць сябе. — Я, разумеецца, чужы сярод сваіх і... ээ..., — на хмельную галаву не ўсё гладка складалася, хоць Заклёпкін яшчэ з юнацтва прывык мець зносіны хутчэй п'яны, чым цвярозы, і гэта ў яго лепш атрымоўвалася. Але зараз думкі бэрсаліся, і фразы даваліся цяжка. Ён пачаў мямліць нешта і «плакацца» сабутэльнікам.

— Дык чаго ты, — перабіў яго «сусед», — чаго гэта цябе панесла, я проста спытаў, якім лёсам, так сказаць, у нас апынуўся. Прабач, Уладлен, ты класны мужык, я, можа, чым цябе пакрыўдзіў?!

— Я так,... накаціла нешта. Проста да вас падаўся, бо ў вас тут «правадыр», у вас тут, гавораць, спакойна і добра! Вось мне і захацелася да вас!

— Так, заязджаў тут да нас адзін, з Кіева, дык ён і сказаў, што калі ў нас тут «правадыр» захоча — і горы будуць. І вось вам, цяпер на выбар — колькі хочаш гарналыжных трас, гор, трамплінаў... — нечакана для кампаніі «прачнуўся» той, хто з «вышкай», які заўсёды незадаволены жыццём, — але ўсё роўна, ну як табе сказаць, не так, як ёсць насамрэч! Трэба тут жыць, каб адчуць, што тут нешта не так! Разумееш... Я не ведаю, як гэта растлумачыць... ммм.

— Вось і «навуковец» наш прачнуўся! Ды яму ніколі не дагодзіш!

— Няпраўда, я кажу, што тут трэба жыць, каб адчуваць гэты цяжкі дыскамфорт. А не слухаць кагосьці, тым больш вас, хто ўсім задаволены і жыве ў брудзе, як свінні!

— Дык ты сам, як і мы, бо ты таксама з намі п'еш!

— Так, п'ю, але п'ю ад безвыходнасці!

— Хопіць апраўдвацца, у нас жыць добра! Бачыш, суседу пенсію спраўна плацяць!

— Дурань, сістэма працуе на гэта, яна падтрымлівае слабых і немаёмных, якіх большасць, вось і аказваецца на выбарах, што ўсе «за!» — у голасе «навукоўца», таго, што з «вышкай», прачуліся ноткі роспачы.

— Ды я не проста «за», ты паглядзі, у нас і бібліятэка ёсць, і лядовыя палацы ў кожным горадзе, гэта прыгажосць!

— Так, прыгажосць, але нешта ні табе, ні мне жыць ад гэтага лепш не стала! — вельмі нервуючыся, не сцішаўся «навуковец». — Мы жывём, як у тэатры — на авансцэне пышныя дэкарацыі, а за імі мноства працоўных, бедных

і жабракоў, якія толькі і думаюць, каб паспець урваць кавалак хлеба, ды ўсё ніяк, хапае толькі на таннае віно. А такое таннае віно, акрамя як у нашай краіне, нідзе больш не прадаецца! І не перабівайце мяне, я больш вас кемлю ў жыцці, я гавару, што мы п'ём апошнія «пойла» ў свеце, толькі таму, што так трэба дзяржаве! Яна знешне вядзе барацьбу з п'янствам — забараняе продаж спіртнога ўжо нават пасля дзесяці гадзін увечары, і быццам усе павінны быць цвярозымі, а вось і не, усе да гэтага часу, калі зачыняюць на замок спіртное, паспяваюць купіць усяго і пабольш, таму што пойла за капейкі!

Вось так і співаюцца, таму што і можна, і нельга, а па прыбытках і бомж можа налакацца не ў дзесяць, а ў дзесяць вечара! У нас кавалак хлеба варты роўна палове бутэлькі ноль-сем чарніла, вось і купляюць гэтае чарніла! У гэтым розніца! Разумееш, трэба прадаваць якасць, а не адстой выціснутага гнілога яблыка!

— Дык цябе панесла... — спачуваючы, вымавіў «інжынер», ледзьве стоячы на нагах, — калі ты праўду гаворыш, батанік, блін, што ж ты нідзе не працуеш?

— Дурань, працаваў бы і добра зарабляў бы, дык вось разумееш, адкрыю табе нашыя кулісы!!!!...

— Дык добра, мужыкі, я да вас, можна сказаць, у госці, а вы тут дэбаты... Не веру, у вас класна! Я ніколі не быў у Атлантыдзе, і калі сюды патрапіў, я палічыў гэтае месца раем. Можна піць у дварах, гэта ж рамантыка! Я сам неяк у маладосці...

— Б..., замоўкні ты, — не вытрымаў і так ужо нервовы «той, што з вышкай», — хопіць, жадаеш спазнаць больш, проста пажыві ў нас!

І тут зноў — БАХ, не зразумелі чагосьці апаненты. У галаву стукнуў нечы кулак, на сёння гэта было ўжо занадта.

Тут да п'янага Уладлена пачалі даходзіць некаторыя сінтагмы дыялогу, але было ўжо позна, проста — БАХ, і ён страціў прытомнасць.

І гэтая кампанія аказалася яму не па плячах, дзіўныя ўсе нейкія, злыя, а яму ўсе на радзіме казалі, што тут рай, тут супер, бо ёсць «правадыр», ён усіх абароніць, і выратуе, а хто такі «правадыр», не зразумела.

Што за краіна, незразумела — так, закінутая дзесьці ў водах акіянаў, і таму, хто ў яе патрапіў, можна сказаць, пашасціла! Заклёпкін вырашыў, што Атлантыда менавіта для яго і створаная. Сапраўды прыкмечана было тым, хто з «вышкай», — нейкі дзіўны тэатр... але дзе тады сцэна, калі ўсюды кулісы?! Можа, ён гэта ўсё сасніў? Можа, ён проста ў роднай хаце, спіць непрабудным п'яным сном? Але скупа баліць па-сапраўднаму. Хто можа яго падтрымаць у туляннях па свеце, хоць і выдуманым ды прыналежным толькі яму?

Заклёпкіну проста жадалася добрай кампаніі, ён, як і ўсе «рускамоўныя», шчыра любіў грамадства і цягнуўся да яго, яму патрэбна была жывая душа побач, кроў з носу. А тут усё не так, як гавораць, усё не так, як у іх, або ва Украіне, або Польшчы, ды і Бог ведае дзе!!!! У Атлантыдзе таксама было нешта не так!

Зранку жыццё не наладзілася, і праз месяц яму лепш не стала, ён толькі, ужо зусім брудны, перастаў штосекунда на трапляць у галаваломныя пераплёты. Владлен ужыўся ў гэты горад, ён стаў рэальным, такім жа рэальным, як і горад, ён стаў яго часцінкай, але лягчэй яму ад гэтага не рабілася. Ён так бы і пакутаваў на гэтым свеце, самотны і змучаны, калі б аднойчы яму не стала вельмі кепска і ён не зваліўся б як падкошаны ў ліхаманцы на ходнік.

Мінакі неадкладна выклікалі «хуткую», але пакуль яна дабралася да яго, Заклёпкін ўжо прыйшоў у прытомнасць, і мандраж адпусціў, аказалася, што яго проста-напроста асілівала цяжкае пахмелле.

Калі прыбыў лекар, ён ужо сядзеў і ўсміхаўся, палюхаючы ўсіх чорнымі зубамі і смуродам. Лекару не бы-

ло ніякай справы да гэтых тонкасцяў, ён надзеў ватова-марлеваю павязку і, размаўляючы з пацыентам, пачаў яго аглядаць...

Заклёпкін быў на версе асалоды. З ім гаварылі! З ім нармалёва, па-чалавечы мелі зносіны як з роўным, яго ніхто не біў і не пасылаў! Натуральна, ля яго сядзеў на кукішках чалавек у белым халаце і з цікавасцю слухаў яго гісторыі, як яму жывецца і чаму ён наогул тут!

Ніўцяхавіч быў удзячны за ўвагу да ягонай персоны. Яму зусім на хацелася адпускаяць лекара, і ён прыдумляў сабе амаль на месцы, што і дзе ў яго баліць. Яго забралі ў лякарню, але пасля ўсіх абследаванняў адпусцілі, ён быў здаровы!

Уладлен зноў быў на вуліцы, зноў яго ненавідзелі і білі, зноў ён быў лішнім і незразумелым нават сярод алкаголікаў, а ўсё праз шумны характар і крайняе жаданне таварыскасці, ён вельмі шчыра хацеў спадабацца людзям, атрымоўвалася ж наадварот...

Уладлен пачаў сімуляваць хваробы, ён звяртаў на сябе ўвагу хоць бы і такім чынам, і людзі адгукаліся на яго просьбы дапамагчы, лекары неадкладна прыязджалі на «хуткіх», і размаўлялі з ім, пыталіся і слухалі, часам да лекараў далучаліся і міліцыянеры, усе яны спраўна яго слухалі і былі самымі блізкімі яму людзьмі ў сусвеце.

Чалавек можа быць уважлівым да блізкага свайго. Для гэтага блізкаму патрэбна ўсяго толькі апынуцца на мяжы смерці. Нявесела вызначыў для сябе мараль Уладлен Ніўцяхавіч Заклёпкін.

Ён, зусім просты, як бот, лепей за мінакоў зразумеў усю сутнасць філасофіі быцця!

*Сакавік 2007 г.
Капыль*

З ТАБОЮ Я НІКОЛІ НЕ ПАМРУ

Грын ведаў яе яшчэ з дзяцінства, калі яна была зусім юнай і шырока ўсміхалася белымі зубкамі. Ён быў не нашмат старэйшы за яе, дзесьці на два гады. Грын любіў яе ўсмешку і вясёлы позірк вачэй, але аднойчы ён не ўбачыў ранейшага запалу ў яе вачах ды ўсмешцы, ён убачыў страх і асуджанасць.

Супакой і прыгажосць, гармонія. Так ён вызначаў для сябе першыя і наступныя сустрэчы і дні з ёю. Для яго гэта было адкрыццём, бо яшчэ ў самым пачатку адносін усё было ўзаемна. Глыбокімі начамі яны ляжалі ў апраметнай цемры, тварам да твару, і нават скрозь цемру іх погляды грэлі і лашчылі адзін аднаго. Іх погляды кляіся ў каханні і пяшчоце. Ён клаў сваю далонь ёй на лабок, і яна ад гэтага адчувала супакой і абарону, яна шчыра яму аддавалася.

Але калі ён да яе цягнуўся, то яна наадварот — кожны дзень прачыналася са злосцю на сябе ад таго, што ён яе раз'юшвае, і яна нічога не адчувае. Яе злавала і пужала гэта, але яшчэ больш бянтэжыла, што гэта адбывалася толькі па раніцах, дзесьці ў прамежку паміж восьмай і дзевятай гадзінамі.

Аднойчы, пэўна, прыкладна праз год, яна прачнулася канчаткова. Прачнулася ад усяго.

Цеплая раніца зазірала з волкім пахам у раскрытае акно. Быў жнівень, аўторак, і яна хацела яго, але не духоўна, яна хацела фізічнай блізкасці, проста сексу, але вельмі

бурнага сексу. Яна ўбачыла сябе ў адлюстраванні яго п'янліва блакітных кахаючых вачэй, злавіла сябе на думцы, што марыць пра штосьці нізкае і занадта бруднае для любоўных адносін. Ёй стала крыўдна, і за сябе і за яго. Ёй захацелася пакінуць гэты горад, у якім усё, нават сцены і нябёсы, нагадваюць пра яго. І ёй патрэбны грошы.

За сваёй эгаістычнай, аднабаковай увагай ён не адразу заўважыў, што яна амаль кожную ноч пасля іх спатканняў знікае па вечарах. Куды яна знікае, ён не цікавіўся. Але аднойчы, надаўшы гэтаму факту належную ўвагу, ён высветліў, што яна не прыналежыць яму, яе жыццё напаўняецца невядомай кампаніяй. Якой, ён таксама не ведаў.

Кожны дзень пры сустрэчы ён глядзіць на яе, як у апошні раз, спрабуючы запомніць кожны міліметр яе скуры. Кожны выгін цела, кожную рысачку твару. Ён глядзіць на вейкі, яны плаўна выцягваюцца і ўтвараюць дугу. Яны апускаюцца з мяккім трапятаннем, злёгка падымаючы і песцячы павекі.

Кожны новы дзень з ёй Грын ідэалізуе, узводзіць у абсалют і жыве так да наступнага, не дыхаючы і не думаючы пра гэта, проста існуючы да новай сустрэчы з ёю.

Але яна яго не бачыла і ўпарта адмаўляла ўсё пачуцці да яго, яна жыла адным днём, у надзеі толькі здабыць грошай, каб: «зваліць з гэтага горада!». Вось і ўсё, яна аддавалася ўся да канца рэдкімі цёмнымі начамі невядомым мужчынам з тоўстым партманэ ў руках. Яна жадала толькі аднаго, памерці або з'ехаць, і хутчэй бы.

Грын жадаў толькі яе.

Кожны дзень, калі ён спрабаваў да яе наблізіцца, атрымоўвалася наадварот. Яна аддалялася, раздражнялася яго выглядам, наіўным і такім па-сабачы дурным. Ён гэтага не разумеў.

Грын першы час не пакутаваў, ён бачыў яе ў сабе, ён бачыў прыдуманую самім выяву, ідэал, які яго вабіў. Ён не прыкмячаў або прабачаў ёй усё і ўсіх, нават дзіўныя перыядычныя знікненні і наркотыкі, ён выбачаў так далікатна ўсё дурное, што нават яго гэта часам самога забаўляла і задавальняла ў іх адносінах.

Яна жадала ўсяго абы-толькі з'ехаць, і тады прыйдзе той дзень, калі ён усвядоміць усю трагедыю страты і, нарэшце, зможа цвяроза паглядзець на яе і на іх каханне.

Яна з'ехала ў вялікі горад. Але Грын не змяніўся, ён толькі духоўна сябе катаваў, ён толькі паміраў, працягваючы жыць фізічна, пакуль у яго душы нічога не засталося, толькі невыразная бездань...

Ён стаў пусты...

Першы час ён цяжка і з вялікімі высілкамі дамагаўся яе ўвагі.

Яму падавалася, што ўсё будзе лёгка, калі толькі ён даможацца яе даверу, а потым і любові. Ён меркаваў па агульным характары жанчын, што толькі ў гарачых і цяжкіх стараннях і заляцаннях жанчына будзе прыналежаць мужчыну, але ён не ўлічыў таго факта, што яна была своеасаблівай і непаўторнай натурай. І нават апынуўшыся з ім, яна яму не належала, але, сама гэтага першапачаткова не разумеючы, кахала яго як магла.

Але ён яе чакаў, заўсёды чакаў, гэтае становішча было перманентным. Ён ведаў, што валодаць і кахаць — не адное і тое ж, ён валодаў усім, але, у сутнасці, нічым. Ён лічыў кроплі кавы на сталё, узоры на шпалерах, ён лічыў дні і хвіліны, і гэтае чаканне ў гвалтоўным назіранні за рэальнасцю цягнулася як у сне. І калі ён злічыў усе свае крокі ад хаты да ўсіх сяброў, ад хаты да палюбоўніц, ад хаты да

працы, яна вярнулася з вялікага горада. Стомленая, змэнчаная і злая: занадта шматлікага жадалася, занадта мала было зроблена. Яна была расчараваная выглядам горада дзяцінства, і таго самага вар'ята, які дагэтуль чакаў яе.

Яе званітавала сняданкам на ходнік, яшчэ на аўтавакзале, як толькі яна выйшла з аўтобуса. Усё агідна: месца, яна сама ў гэтым свеце, і гэтыя няўдалыя і паламаныя планы!

Яго пустэча сышла з яе прыездам, ён адчуў напоўненасць сіламі жыцця...

... але...

Грын бачыць яе старой і змучанай, ёй толькі трыццаць. Гэта не важна, ён бачыць яе твар, вейкі, скуру. І усё ўжо ня важна, яна тут.

Колькі яе не было? Пяць, дзесяць гадоў? Дзесяць! Гэта не мае ніякага значэння, ён заўсёды знаходзіў дзень у кожным месяцы з гэтых гадоў, каб прыехаць да яе і, сядзячы пад пад'ездам, дачакаўшыся яе, атрымаць пагардлівы погляд у свой бок і млявае запрашэнне на каву ў гасці. Пасля кавы — секс і дахаты...

Вось і ўсё, што паміж імі адбывалася ўсе гэтыя гады, па сутнасці, гэта было — нішто ў сваёй сутнасці! А цяпер яна зноў у родным горадзе, у яго хаце, зноў п'е. Учыняе скандалы. Зноў п'е.

Ён разумее, што яна пакутуе, яна больш нікому не патрэбна, акрамя яго, яна пакутуе. А ён упершыню шчаслівы ў гэтым свеце, шчаслівы па-сапраўднаму. Ён усё жыццё жадаў толькі яе, ён імкнуўся да валодання ёю, сляпога валодання, але ж гэта забівае каханне.

Яна сышла, сышла сур'езна. Ён чакаў яе пяцьдзесят дзве гадзіны, потым апануўся і пайшоў шукаць. Яна была ў знаёмых. Ён зайшоў у адзін з пакояў і застаў яе разам з трыма п'янымі мужчынамі. Што яны ўсе рабілі, яму

было ўсё роўна. Ён знайшоў яе, гэта галоўнае. Астатняе не мае ніякага значэння.

Грын схапіў яе за плечы і сілай выцягнуў на вуліцу. Сеў на ходнік, ды зарыдаў, апусціўшы галаву на калені. Яна абняла яго за плечы, абвіла шыю рукамі, абліваючыся горкімі, гарачымі слязамі, паклаўшы галаву на яго плячо, яна катавала сябе, катавала яго. І самае дзіўнае, што ніхто з іх не мог бы з упэўненасцю сказаць, хто з іх больш пакутаваў. Ён кахаў, яна — не, але яна была каханая, і гэта пакідала цяжкі адбітак на душы.

Наступіў новы дзень, усё мінулае засталася ва ўчорашнім дні, астатняе не важна. Ён з ёй, яна спіць, ён сядзіць на падлозе на дыване, калені ныюць, ногі ацяклі, ён усё роўна сядзіць, п'е джын і глядзіць на яе, ён глядзіць...

У кожнага чалавека існуе мяжа, менавіта мяжа, што існуе ў нейкай жывой істоце, і яна (істота) не адпускае, а толькі зацягвае, і самае цяжкае ў гэтым — паддацца і сысці з галавою ў пачуцці. Грын гэта зразумеў яшчэ дзесяць гадоў назад, ён пакутаваў, але не сыходзіў, інакш бы не выжыў. Ён не мог ні збегчы, ні забыць, хоць насамрэч і не жадаў!

Вечар. Яна апранае паліто, ён просіць яе нікуды не ісці. Ні ў краму, ні ў бар не трэба, усё ёсць у хаце. Яна яго не слухае, бярэцца за дзвярную ручку, паварочвае яе і ўжо спінаю кідае яму: «Хутка буду».

Ён усміхаецца: яна хутка будзе, яна будзе! Астатняе не важна...

14.10.2008 г. — 13.02.2009 г.

Менск

НАВІНА

Куды я іду? Галава, нібы надзьмуты геліем паветраны шар, вось-вось адарвецца ад цела, і, калі я не паспею яе прытрымаць за нітку-шыю, яна ўзнімецца высока ў неба. Гэта ўсё ад тэкілы і гарэлкі, не трэба было мяшаць, а, можа, гэта ад маёй бяссонніцы? Чорт! Галава, прыпыніся, ты куды! Я хапаюся за шыю, магчыма, занадта моцна, так, што ледзь сам сябе не душу. На ілбе халодны пот — да чаго ж страшна — яшчэ трохі, і страціў бы галаву! І, да ўсяго сённяшняга шчасця, за мной цягнецца пяціметровы шлейф ваніт, а я не памятаю, каб мяне выварочвала.

Так, я нябожчык, труп, які дышае і павольна гніе знутры. Я такі ж, як усе, толькі живу не на кнопцы «play», а «off» або «rew» — яшчэ не вырашыў. Я герой Піліпа Дзіка: «Дасі мне дзесяць смерцяў!». Шторанку я прачынаюся і адчуваю бесперапынны бой клетак. Яны знішчаюць сябе з адмысловым цынізмам. Пэўна, яны не ведаюць, што, пакончыўшы адна з адной, клеткі-пераможцы асуджаюць сябе на смерць, бо руйнуюць сваё жыццёвае асяроддзе. Яны выракаюць сябе на гніенне ў зямлі...

Бо іх асяроддзе — гэтае маё цела!

У вачах скача тысяча яскравых рознакаляровых праменняў, які з іх больш рэальны? Не ведаю. Зялёны, фіялетава, чырвоны?! Белы! Сапраўды, белы, ён яшчэ і гудзе! Чорт! Гэта ж шаша!!!...

Цікава, дзе я? Зрэшты, ужо не цікава. Галоўнае, задушыць пачуццё трывогі, якое ў апошнія гады абвастраецца з небяспечнай частатой.

А! Я бачу двух монстраў. Яны пажыраюць мяне вачамі, іх раты разарваныя ашчэрасцю, або ўсмешкай (?), якая

розніца, галоўнае — яны глядзяць на мяне і ідуць на-сустрач! Іх вочы налітыя крывёй... Вы мяне спрабуеце асудзіць, лічыце, што я нікчэмнасць, а я пляваць на вас хацеў! Якія нахабныя вырадкі. Думаеце, калі ў вас усё добра, значыць, можна глуміцца з мяне. Я вас правучу, адкіды, стрэмкі на задніцы грамадства і прыроды!

Мае ногі набіраюць тэмп, я не бегаў, пэўна, дзесятак год. Адчуваю, як суха рыпаюць сухажыллі, ужо адышка, каб на яе ліха, я толькі пачаў рухі, якія нагадваюць бег! Што ж яны так далёка? А не, не так і далёка! БАХ!

— Атрымай, канфарміст я...аны, або як там цябе! — крычу што ёсць моцы, але, падобна, гэта ўсяго толькі хрып.

Адчуваю яго цела, у якое ўпёрся галавой, і лячу з ім на зямлю. Бах, вось табе ў бок, я не супакоюся, пакуль ты не папросіш маёй літасці. За тое, што так мяне ненавідзіш!

— Дзе другі вырадак?! — крычу, і бачу, што ён ляжыць на зямлі.

«Калі я паспеў яго абяззброіць?» — думаю...

Не памятаю, ці доўга доўжылася бойка, а можа, яе наогул не было. Галоўнае, што страх і незразумелае хваляванне ў грудзях не спынілася, значыць, за мной дагэтуль хтосьці назірае. Мабыць, сёння цяжкі дзень...

Трэба дахаты...

Хто... дзе... чаго ты ад мяне хочаш? Твае агенты ўцяклі!!!

Раніца. Пажылы дзядзька Лявончык сядзіць у кавярні, перапыніўшы сняданак, разгортвае свежую газету, яму ў вочы кідаецца вялікі падзагалавак: «Вядомы пісьменнік загінуў ад разрыву сэрца, перад смерцю збіўшы хлопца з маладзіцай». «Што за лайно, а не жыццё... абсурд і толькі...» — падумаў мужчына і не стаў даядаць сняданак, наўпрост адправіўшыся на працу.

13.03.2008 г.

ГУЛЬНЯ Ё ІНТЭЛЕКТ

Даўгаваты кавалачак распаленага металу абпаліў скуру ірваным кольцам. Усё вакол застыла. Кавалачак металу затрымаўся на імгненне перад непраходнай сцяной, але яна выдавала толькі з выгляду непрыступнай. Сцяна з лёгкасцю паддалася пад настойлівым напорам металу. Распалены кавалачак з неверагоднай хуткасцю і злосцю ўварваўся ўнутр. Яшчэ каля ўвахода яго заўважылі мільёны малюсенькіх нейронаў і дэндытаў. Позна. Занадта позна заўважылі... ні адзін імпульс ужо не выратуе. Мільёны нейронаў падарваліся кроплямі крыві. Позна.

Прайшла хвіліна, і малюсенькія парушынькі аселі ў лагчыны, праробленай металічным шарыкам. Такі быў шлях нейронаў... Такая была вялікая Воля... Цішыня.

Крэсла з радасцю прыняло на сябе цела чалавека, штодзённы рытуал прызвычаіў яго радавацца таму, што маеш, прытрымлівацца свайго лёсу без скарг і крыўд. Хоць першы час і цяжка было змірыцца з доляй крэсла. Але гэта яго прызначэнне... На жаль, таму, што ён так жадаў пісаць карціны!

Побач быў пісьмовы стол, ён быў, як заўсёды, у прыўзнятым настроі: што рабіць, дурылка з нараджэння. Плён творчасці дрэнных людзін-гоблінаў, якія нават і сёння знаходзяцца ў неадназначных адносінах са змеямі. Пісьмовы стол быў неверагодна шчаслівы, бо вось ужо цэлыя суткі, як з ім ніхто не меў ніякіх зносінаў

і не карыстаўся яго паслугамі. Ён нават пачаў смутна ўсведамляць сваю загубленнасць у Быцці, бессэнсоўнасць існавання, але ўпарта адмаўляўся ад такіх думак, таму што яны навывалі вельмі цяжкія думы, зусім не ўласцівыя яго простай душы.

Кожная істота, кожны эйдас гэтага жыцця былі шчаслівыя: гаспадар — прыйшоў дахаты. Ногі выцягнутыя пад сталом, локаць знайшоў апору, далонь трымае галаву.

Пах мужчыны. Сабаку вельмі падабаецца.

Нікому неўздагад, што адбываецца. Прастору вакол раздзіраюць маланкі, у паветры збіраецца вада роспачы.

Усе шчаслівыя. Толькі спіна літарай З, у яе свой крыж...

Галава гаспадара сурова і цынічна даводзіць Сэрца да роспачы. Галава — эгаіст, ёй неўздагад, што адбываецца. Ёй сёння дрэнна, занадта шмат напругі, занадта шмат мінус-выпадковасцяў, яна не мае намеру слухаць Свет, яна жадае крычаць. Дрэнна! Дрэнна на сэрцы! Дрэнна навокал!

Рука. Кулак. Удар па стале. Абразы!

«Няўжо ты настолькі самаўлюбёны тып, што лічыш душу ў цэле сваёй уласнасцю?» — Не вытрымаўшы суролага маўчання гаспадара і адсутнасці звыклай дынамікі ў цэле, загаварыў Сабака, які ўвесь час адпачываў пад сталом. «Я зусім нядаўна гартаў Бержэрака, трэба даць яго кніжку табе пачытаць! Ты павінны азнаёміцца з гэтым мудрацом ад Быцця. Гэтым геніем, сынам Месяца і Бясконцасці!» — думаў Сабака. Яму вельмі карцела дапамагчы.

«Любы мой гаспадар! Спадар мой! Дай я пацалую твае рукі!!!» — хвост адбівае: цік-так-цік-так-цік-цік-цік... Поўная адсутнасць увагі, крыўдна... Хоць бы паварушыўся!

Абыякавасць да ўсяго жывога — адметная рыса чалавека! Ён гаспадар! Але хто яму сказаў пра гэта?!

«Я гаспадар!» — сказаў сам сабе Чалавек!

Жывёліны — сацыяльныя.

Жывёліны — жывыя душы.

Чалавек — жывёліна.

Чалавек — малако пье з дзяцінства...

Кожны эйдас гаварыў і гаварыў, а чалавек маўчаў...
Цішыня.

Хто параіў лічыць, што душа ёсць толькі ў чалавека? Хто сказаў, што яго розум вышэй, чым у сабакі або мурашкі?

Ёсць розніца толькі ў Прыроднай іерархіі.

Ёсць сацыялізацыя сабак, ёсць сабачая думка, ёсць каляровы сон сабак... ёсць дэпрэсія эйдаса...

Ёсць птушыная калонія.

Ці ёсць жыццё эйдаса?

Хто параіў? Чалавек...

Рука на сталі нервова тузанулася. Кулі закрывалі ў барабане, перакрываючы адна адную:

— ЛУХТА! ЛУХТА! УСЁ ЛУХТА! Чалавечае жыццё — ланцуг пакут і больш нічога. Калі не выйшаў за межы, не адмовіўся ад асалоды жыцця, ты загінуў, або павінен памерці! Ты нічога не змог і не зможаш, ты слабы. Толькі ў

душу трэба верыць — гэта выратаванне! Падпарадкуйце-ся ўсе цяпер, і ад нас атрымаеце жыццё вечнае — Хаос!

Частка нейронаў: «Я дэмагог! Ананій! Я Ананій, які ніколі не працягне жыццё на зямлі. Не атрымаць вам майго жыцця, духі бесцялесныя!»

Рука — далонь — кулак — метал — холад па спіне.

Хто сказаў, што ў чалавека ёсць душа, і толькі ў яго, а не ў мурашкі? Другая сігнальная сістэма па Паўлаву? Лухта! Ёсць татальная сусветная сацыялізацыя і іерархія Прыроды!

Даўгаваты кавалачак распаленага металу абпаліў скуру ірваным кольцам. Усё вакол застыла. Кавалачак металу затрымаўся на імгненне перад непраходнай сцяной, але яна выдавала толькі з выгляду непрыступнай. Сцяна з лёгкасцю паддалася пад настойлівым напорам металу. Распалены кавалачак з неверагоднай хуткасцю і злосцю ўварваўся ўнутр. Яшчэ каля ўвахода яго заўважылі мільёны малюсенькіх нейронаў і дэндытаў. Позна. Занадта позна заўважылі... ні адзін імпульс ужо не выратуе. Мільёны нейронаў падарваліся кроплямі крыві. Позна.

Прайшла хвіліна, і малюсенькія парушынькі аселі ў лагчынцы, праробленай металічным шарыкам. Такі быў шлях нейронаў... Такая была вялікая Воля... Цішыня.

Гіпербарэй is not available now. Call back later.

23.02.2007 г.

8.45 — 9.05 раніцы

Менск, пляц Перамогі

дзесьці паміж рэальнасцю і сном,
у гісторыі нацягнутай цецівы жыцця,
далікатнага, як ранішняга раса

ЦІ ЁСЦЬ ЖЫЦЦЁ НА МЕСЯЦЫ?

«Чаму ў сне так халодна? — гаворыць падсвядомасць. — Можа, я забыў зачыніць акно?»

Чалавек не спяшаючыся мерае крокамі ходнік. На душы спакойна. Вечар. Людзей амаль няма. Мясцовасць знаёмая, гэта стары квартал, з адпаліраванай да бляску маставой. Калі б не холад, то ўсё выдатна складаецца, і гэтая маладзіца побач вельмі дарэчы.

Чалавек ідзе з маладзіцай, яна дужа сціскае яму руку, рука ад хвалявання аддае жарам.

— Як цябе завуць?

— Венера.

— Ты адкуль?

— Я твая мара. На мне ёсць мех.

— О!!!

— Хочаш, я цябе пацалую?

— Так, толькі вельмі моцна.

— ОК!

Далікатны, але гарачы пацалунак, ные сэрца, душа трымціць....

— Будзь са мной усё жыццё, заўсёды! Жыві са мною!

— Я заўсёды была з табою. Проста раней ты не жадаў мяне бачыць!

..... «халодна..... усё-ткі забыў зачыніць акно».....

«Як дзіўна. Ніколі не бачыла такіх маставых. Мож, толькі ў кіно. І чалавек нейкі побач. Я яго так добра ведаю! Дзіўна. Здаецца, першы раз бачу... Чаму раней ён не быў са мною? Або быў. Я ягоная Венера і я кахаю яго».

— Хочаш, я цябе пацалую?

— Так.

Далікатны, гарачы пацалунак, ные сэрца, душа трапяціць...

Жар па ўсім целе, ён полымя...

У пакоі яшчэ зусім цёмна. Месяц рассыпаў свае белыя валасы і чытае сны. Ён нікому не дае заснуць, ён зачароўвае і абуджае да веры.

— Я так і ведаў, што забыў зачыніць акно! Не хопала яшчэ злегчы ў ложка! На гадзінніку — дзве. Раніцай на працу! — Чалавек разгублены і прыгнечаны.

Кухня. Фільтр. Шклянка вады ўсмоктваецца ротам, астаткі вільгаці трапляюць праз стрававод у страўнік... За сцяной, у суседняй кватэры грукача музыка.

Праклён усім, хто яе уключыў!!!

На грук у дзверы ніхто не адказвае. Чалавек пхае іх, але затрымоўвае ланцужок. Два ўдары плячом, яны на-рохрыст.

Чалавек-шакал рыскае па пакоях. Нікога!

Ён урываецца ў ванны пакой. Вада льецца праз край. Ляжыць маладзіца, па руках цячэ душа. Вада чырванее.

— Чорт! — Лаецца чалавек-ратавальнік. Дастае цела з ванны. Душа зацінаецца і стамляе чаканнем у вяртанні. Але ўсё ж, пакрыўджаная, вяртаецца.

Яна глядзіць яму ў вочы. Чалавек:

— Ты Венера?

— Так.

— Чаму ты робіш дурасці?

— Таму што я адна, я самотная!

— Але гэта свет! Ён вялікі, і ты знойдзеш свайго чалавека!

— Усе так кажуць! Я ўжо даўно знайшла, але сумняваюся, ці мой ён! Я нікога не жадаю шукаць!

— Чаму?

— Я кахаю цябе, але ты не хочаш мяне бачыць. Ты не пускаеш мяне, забываеш пра мяне.

— Божа! Я бачу цябе ўпершыню! Але сэрца дыктуе мне адваротнае.

— Гэта таму, што я вечна з табою. Гэта мая карма, я люблю яе больш за сваю волю!

Чалавек-герой перавязвае душэўныя раны. Час вяртаецца ў свой звыклы цыкл. Месяц. Святло Месяца больш не трывожыць. Ранішні сон вельмі моцны.

Толькі галасы не змаўкаюць на світанку: «Я кахаю цябе і буду вечна з табою!». Гавораць яны, складна, трапляючы словамі ў рытм Духу світанка. Галасы, галасы, галасы...

Чалавек расплюшчвае вочы. Сонца бязлітасна свеціць у акно, яно ўжо даўно праглынула Месяц. Які дзіўны сон! Ногі спусціліся на падлогу. Халодна...

Акно адчынена...

Чаму рукі чырвоныя? Ішла кроў з носу? Дзіўны быў сон! Сон???

У суседняй кватэры вострымі іголкамі пранізваюць
паветра рыданні і ўсхліпы. Яны глухнуць у падушцы, якая
вечна спачувае чалавечаму гору.

— Дзе ты? Дзе? Гэта ўсяго толькі сон! Як далёка ты ад-
гэтуль?! Які цудоўны сон! Сон??? — рукі ў бінтах, успаміны
свежыя, як ніколі...

9.03.2007 г.

*Тры гадзіны ночы, ложка, моцны сон,
патурбаваны яркім месяцам.*

ЗАМЯШЧЭННЕ ЖЫЦЦЯ

Халодна, цёмна, адчуваю, як гараць вусны ў сухой агоніі. Не ведаю, як даўно я не атрымліваў вады, здаецца ўчора або пазаўчора, грубая мужчынская рука трымала маю галаву, і вусны трапяталі, адчуваючы вільгаць. Мяне наведваюць сталыя бачанні, мае вочы не бачылі святла вельмі даўно, можа, тыдзень або два, не ведаю. Я страціў адчуванне часу, ён тут падаецца цалкам бессэнсоўным. Рукі, ногі і спіна ацяклі, адчуваю, што знаходжуся на падлозе лежачы. Вакол волка, але гэта не ад падлогі, волкасць у паветры. Такое адчуванне, што я нават і не на падлозе, а на дошцы, можа, мяне ўкрыжавалі? Навошта ж тады ў такой позе, рукі ў бакі, ногі разам, дрэва... Я не адчуваю і крыху надзеі, што ўсё будзе добра... Я ведаў, што рана або позна гэта адбудзецца, занадта шмат агульнапрынятых законаў я пераступіў, занадта шмат звычайў і правіл парушыў.

Я ведаю, завошта я тут. Маё жыццё рэзка змянілася каля года таму. Чаму? Я спрабаваў знайсці адказ, але ён гэтак жа невядомы, як і адказы на больш важныя пытанні быцця. Вы задаваліся пытаннем, дзе знаходзіцца гэты галоўны працэсар, які грае любую, нават малапрыкметную ролю ў жыцці чалавецтва?! Хто або што дазваляе чалавеку змяняць сваё жыццё, погляды, меркаванні? Магчыма, калі мы інтэлектуальна развіваемся, у нас ёсць надзея змяніцца ў працэсе сталення. Але, усё ж, што знаходзіцца ўва мне, што замянае быць тым, кім я быў яшчэ год таму?

Я нікога не прасіў умешвацца ў маё жыццё, я не жадаў перамен. А можа, маё жыццё лагічна да гэтага рухалася, можа, гэта кульмінацыя, вынік пошукаў паловы жыцця? Гэта прадукт, які я атрымаў як вынік, які мяне цалкам задаволіў у жыцці. Мабыць, гэта тое, чаго мне не хапала, тое, што я вельмі жадаў знайсці, а атрымаўшы, зразумеў, што мне лепш было жыць незадаволеным чымсьці.

Цудоўны мастак, які ладзіць выдатныя выставы і перформансы. Канцэптуальны і даступны адначасова для масы і для багемы. Усе шчаслівыя ды ўдзячныя мне... Жыве непаўторны Кайл Дасман! Чалавек-чараўнік...

І усё абрываецца ў адзін выдатны сонечны вечар. Я ператварыўся ў марыянетку ўласных жаданняў. Я, саракапяцігадовы, прымудроны жыццём, страціў глебу пад нагамі, адчуўшы адно яе лёгкае дакрананне і пачуўшы звонкі дзіцячы смех...

ух.. тупы боль у спіне...

я зараз страчу пры... т... насць...

Вострыя промні сонца апрануліся ў аксамітавае цяпло. Травеньскія вечары асабліва прыемныя сваім прахалодным далікатным настроем. Трохпавярховы дом у зазеленелым і квітнеючым бэзе чакаў гасцей. «Як даўно мы знаёмыя?» — разважаў Кайл, прыкурваючы ў сваім любімым фатэлі, насупраць акон з цяжкімі бардовымі гардзінамі.

Вось ужо пяты год сябры збіраліся раз на месяц утрох у выдатнай хатняй бібліятэцы ў Кайла Дасмана. І вечар бавілі каля зграбнага каміна, вакол якога стаялі тры вялізныя фатэлі.

Як звычайна, яны звыклі піць партвейн з самых маладых гадоў, разлівалі цёмную вадкасць і, смакуючы, як дарэе і каштоўнае віно, вялі доўгую гутарку. У гэтым нешта было, не толькі іх асабістае, што несла глыбокі сэнс і настальгію маладосці. Яны не былі падобныя да бага-

тых дзядзек, якія вырашылі адчуць густ заняпаду, зусім не. Гэта быў удар па агульным меркаванні пра алкаголікаў або апраўданне тых жа алкаголікаў. Магчыма, так і было, але ніхто з іх пра гэта і не думаў. Яны дамагліся шмат чаго, пачаўшы ўздым з самага дна. І партвейн шмат чым іх злучаў, быў адным з важных момантаў іхняй суполкі.

Косця быў са сваёй любімай дачушкай Алай. Ёй літаральна днямі споўнілася дзесяць гадоў. Яна ўжо набывала любасныя рысы набокаўскай німфеткі. Гэтае параўнанне першае прыйшло ў думкі Кайлу, як толькі ён яе ўбачыў пасля перапынку ў два гады.

Віталік, як звычайна, сеў за раяль ды пачаў перабіраць акорды наўздум. Гэта заўсёды мела моцны эфект, бо нават жартам у яго выходзіла гэта вельмі вытанчана. Талент!

Востры боль у руцэ, проста невыносны. Я ў лічаныя секунды ачуўся. Не можа быць, я чакаў такога становішча спраў цэлы год, але да канца ніколі ўсё роўна не верыў.

— Косця, малю, перастань тушыць аб маю далонь сваю чортаву цыгару! — здалося, што я казаў гэта цэлую вечнасць.

Лягчэй не стала. Працэс працягнуўся з яшчэ больш дзікай зацятасцю.

— Ну, што, сябар мой ласкавы Кайл!? Не чакаў або ведаў, што дабяруся? Год, цэлы год я не спаў, нават голад забыўся на мяне. Усё, чым я жыў, гэта табою, тваёй выявай, раскрыжаванай у маёй галаве, і гэтым быў сыты!

— Косця, прашу, дай вады, інакш хутка духоўны гуру твайго жыцця перастане дыхаць. Тады і стымулу не застанецца для далейшага існавання, — спрабуючы жартаваць, выціскаю з сябе словы.

Зноў адчуваю...

правальваюся ў яму пустэчы...

рука ўжо ледзьве ные...

Дваістае пачуццё не асабліва турбавала Кайла. Усё гэта ён адносіў на бацькоўскі інстынкт па прычыне адсутнасці ў яго дзяцей. Але ўсё рассыпалася літаральна дашчэнту, калі ён адчуваў жаданне да маленькай Алы як да жанчыны.

Яна села яму на калені, ён адчуў, як закружылася галава.

— Добра, сябры, давайце пару партый у шахматы, — сказаў Кайл, — пагаворым паміж хадамі пра навіны і раз'едземся — нешта нядобра сябе адчуваю, — такім чынам ён мог без праблем пазбавіцца ад Алы на каленах, думкі любога роду на тэму дзяцей яго палохалі, асабліва «нетрадыцыйныя».

— Ок. Я з задавальненнем згуляю, — адказаў, перакрываючы фартэпіяна, Віталік. — Чуў навіну, што Вадзім у псіхіятрыі. Яго лечаць, як нам сказаў лекар ад «таемных хвароб», гэта словы Вадзіма, ён так назваў свой дыягназ... Шкада, такі чалавек быў добры, працавіты, жыццялюбівы...

Ніхто не адрэагаваў, усе пагрузіліся ў шахматы.

— Хітрая ў цябе камбінацыя вымалёўваецца са сланом ды ладдзёй, — кажа Кайл. — Ала, дзяўчынка, перасядзь, калі ласка, да таты, а то ты адцягваеш увагу дзядзькі Кайла ад гульні.

Вада. Вельмі халодная, абпальвае зубы, язык ды падбародзе, сцякаючы пад каўнер. Адчуваю маленькія кавалачкі льда.

Некалькі хвілін, і я сяджу ў глыбокім скураным фатэлі, накрыты пледам. Косця падае каву і цыгарэту.

— Гэта твая апошняя радасць у жыцці — лаві момант, — працягваючы кубак, кажа ён.

У мяне няма сіл ні на апраўданне, ні тым больш на доўгую гутарку. Што было, я ўжо не вярну. Сваёй віны я не бачу. Не справіўся са сваім жаданнем, не змог раз-

абрацца ў сабе. Сказаць можна як заўгодна, але гэта не зменіць мінулага, тым больш словы і жыццё стаяць адзін насупраць аднаго на вялізнай адлегласці.

Але калі так выйшла, што яе больш няма сярод жывых, калі я па шыі ў брудзе грахоў і распусты, значыць, дзесьці ў іншым канцы свету чалавеку вельмі і вельмі добра! Увесь свет трымаецца на раўнавазе Добра і Зла. І я толькі што сваім злачынствам стварыў дабро, але не сабе, а іншаму, якога нават ніколі не зазнаю. І Косця абыдзецца са мной дрэнна, тым самым створыць дабро, не плануючы яго. Гэта мая інтэрпрэтацыя Тэорыі хаосу. Нязграбна неяк атрымоўваецца, але затое праўда!

— Што ты ад мяне хочаш? — знаходжу сілы спытаць, — мне, вядома, пляваць, скажы, каб разбурыць гэтую цішыню. Мне важная твая інтанацыя, каб ведаць, наколькі ты злы. Я навучыўся так вызначаць яшчэ з дзяцінства — люблю назіраць за сваімі сябрамі! Хе-хе-хе!

Абед. Вельмі душна, паветра распалена. Такое надвор'е бэрсae думкі, асабліва калі вельмі хвалюешся. Кайл чакае высокага бландзіна ў сіняй саколцы і з рудаватай бародкай. Ён знайшоў сабе пастаўшчыка. Ён раней і ўявіць не мог, што гэта так лёгка — знайсці дзіця для ўлагоджвання сваіх жаданняў.

«Як шкада, — падумаў Кайл, — я дагэтуль не магу знайсці нічога прыемнага ў жанчыне. Колькі ні шукаю. Але яшчэ некалькі месяцаў назад ЗНАХОДЗІЎ!»

— Цішэй, цішэй, — шэпт незнаёмца (здаецца, Кайл сказаў нешта ўслых). «Сіняя Саколка», бландзін з бародкай, падышоў і па-братэрску абняў.

— Як мяне знайшоў? — пытае.

— Інтэрнет, сайта не памятаю, першы раз, дык вось, ну разумееце... — Кайл пачаў запінацца

— Ну-ну, усё добра. Малы ў парку, на лаўцы. Вунь там, праз дарогу. Падыдзеш і скажаш: «Прывітанне, сыноч, як адвучыўся?!». Возьмеш за руку і ўсё! Зразумеў?

— Так, — прахрыпеў перасохлым горлам Кайл ды сунуў грошы ў левую руку незнаёмца.

На жаль, часу мелася толькі гадзіна. І наш герой, паўзадаволены, спускаўся з прыступак гатэля ля парку. У галаве мільгацелі думкі: «Яму, здаецца, больш за дванаццаць, гэта сапраўды», «Не важна, галоўнае, добра», «Як страшна, можа, знойдуць... пазнаюць...», «Я апусціўся, я нікчэмнасць!!!». Але гэта ўсё мала ўплывала на ўнутранае цяпло і супакой. Ён не прымячаў нічога недасканалага і звыродлівага ў трушчобным раёне, з якога выходзіў. Свет ператварыўся ў хаос, цуд і весялосць. Ён разважаў, што з'яўляецца самым шчаслівым чалавекам, і гэта галоўнае(!), і са слязамі шчасця адправіўся шпацыраваць па парку, разважаючы пра свае ўчынкi і пра сваё існаванне.

— Кайл, ты памятаеш кацяня? — спытаў Косця.

— Якое?

— Тое, што было ў цябе, калі табе было дзесяць гадоў.

— Так, — збянтэжаны адказ

— Я дагэтуль у здагадках. Гэта быў момант лютасці, дзіцячай наіўнасці або несвядомасці?! Што дазволіла табе без кроплі спачування круціць, як лопасці шрубалёта, кацянём з вяроўкай на шыі? — амаль шэптам прагаварыў Косця.

— Я тады рыдаў.

— Не, ты смяяўся.

— Гэта быў смех скрозь слёзы. Мяне захапляў колавы рух цела і палохала ўсведамленне блізкай яго смерці...

— Чым тады мы адрозніваемся ад жывёлін? — спытаў Косця.

— Другой сігнальнай сістэмай па Паўлаву, — уладкоўваючыся зручней у фатэлі, адказаў Кайл.

— Не, нічым. Жывёліны забіваюць адно аднаго дзеля ежы і ў бойках за самку. А я збіраюся забіць з помсты.

Значыць, мы горшыя за живёлін. Або я заб'ю цябе, як живёліна забівае іншую живёліну ў лютасці. Таму што ты, як звер, не адрозніваеш гендэрных і роднасных адносін і, як гідкае быдла, не грэбуеш дзецьмі. Таму я ненавіджу людзей з іх мазгамі... бо яны страшней за усіх у свеце!

— Косця, я сябе не апраўдваю, — сказаў Кайл. — Я яе выпадкова задушыў. Магчыма, «жывёльны» інстынкт самага нізкага ўзроўню ўзяў верх над розумам! Хе!

— Не, скаціна, ты яе душыў у парыве запалу. Быдлярчым, цялесным... Я цябе ненавіджу!!! — закрычаў Косця, сціскаючы да крыві кулакi, ён быў на мяжы.

Услед Кайл адчуў удар у галаву.

— Ух, навошта ў вуха! Ты біць развучыўся, чэмпіён? — зларадна ўсмінуўся Кайл.

Косця паваліўся на падлогу: ён рыдаў і біўся ў агоніі. Ён быў падобны да анучы, якой толькі што выцерлі падлогу.

— Дзяўчынка, а што ты робіш каля пад'езда ў дзесяць вечара? Ты яшчэ занадта маленькая, каб гуляць так позна, дзе твой дом? — пытае жыхар суседняга пад'езда.

— Я ключы згубіла, калі ішла са школы, — адказвае скрозь слёзы дзяўчынка.

— І ты з абеду тут?

— Так.

— Хочаш, я адкрыю табе пад'езд? Або, лепш, ммм, пайшлі да мяне, ці мала хто можа быць у пад'ездзе ў такі час!

З кожным днём Кайл усё больш губляў інстынкт самазахавання. Ён лічыў, што яго розум, той стандартны розум, які існуе ў грамадстве, прайграў у барацьбе з жаданнем. Але, у чым тады яго памылка? У свеце можна кожнага назваць прэрэваратнем — кагосьці ў большай, кагосьці ў меншай ступені, але кожнага наведвалі думкі, якія супярэчаць этыцы і асабліва эстэтыцы.

— Калі павінны быць твае бацькі? — спытаў Кайл, беручы за руку малую.

— У адзінаццаць вечара.

— Вось бачыш, яшчэ цэлая гадзіна. На вуліцы холадна. Хадзем са мной. Я жыву ў суседнім пад'ездзе.

У гэтым пад'ездзе быў адзін з некалькіх аднапакаёвых офісаў-кабінетаў мастацкай імяннай канторы Кайла. Мяккая ўтульная канапа, цёплы шакалад. Дзяўчынка ўжо зусім не баіцца дзядзькі Кайла. Яна весела ходзіць па кабінёце, па-заліхвацку ціўкае пра свае справы, для яе вельмі важныя. Дасман разумее, што яна яму вельмі падабаецца, але ў яго да яе няма ніякага жадання. Яго запал да яе знік, як толькі яны ўвайшлі ў яго офіс. Яна па-дзіцячы любасная і нявінная. І гэтая нявіннасць яго вабіць. У чым справа?

— Малая, як цябе завуць? — праз трыццаць хвілін дрымоты пытае Кайл.

— Ліля!

— Добра, Ліля. Я жадаю, каб мы ўжо збіраліся дахаты. Твае тата і маці ўжо мабыць прыйшлі.

Чаму ў мяне няма дзяцей? — падумаў Кайл. Ліля моцна яго абдымае. Ён адчувае пяшчоту і цяпло, яму зусім не хочацца прымушаць яе да блізкасці. Сэрца калоціцца, хочацца крычаць ад безвыходнасці, ад непаразумення самога сябе!

— Усё, ідзі, я са свайго пад'езда прасачу, як ты дойдзеш дахаты.

Яна сышла. Гэта бунт. Бунт сэрца, жадання, душы!? Ён не ведае. Ён сядзіць дома, накрыўшыся пледам. Шклянка віна прыемна грэе, Кайл глядзіць па тэлевізары дурную сацыяльную рэкламу пра сямейны дабрабыт.

Ён рыдае, смяецца, п'е ад абурэння, ад жалю, абуджанага рэкламай, або так проста лье слёзы — гэтага нават ён не ведае.

Не ведае ніхто! Як страшна ўсведамляць закінутасць! Менавіта закінутасць, і нават не сваю, а цэлага свету.

Усё яшчэ баліць вуха. Пачуццё голаду перастала непакоіць, засталася адчуванне бяздоннай студні ўсярэдзіне цела. Косця паступова прыходзіць да памяці. Пра стогны душы нагадваюць рэдкія ўсхліпы.

— Кайл, як гэта ні парадаксальна, але я, бацька маёй любімай Алы, разумею цябе. Разумею, што робіць гэта не той чалавек, якога я ведаю. Мне шчыра шкада цябе. Але табе не пазбегнуць пакарання, і мне таксама яго не пазбегнуць. Я — самаабвешчаны суддзя. У мяне няма права цябе караць. Я вельмі спадзяюся, што ты сам сябе караеш кожную секунду твайго «новага» жыцця, — гаворыць Косця, расшпільваючы спартовую торбу. — Я страціў усё, калі шукаў цябе: кватэру, працу, машыну... Ты ў сваю чаргу адабраў маё жыццё і дабрабыт...

За акном ліе дождж і ніводнай жывой душы, хоць бы з парасонікам. У пакоі цёпла, сястра Кайла нешта без перапынку гаворыць і гаворыць. Яе муж яшчэ на працы, да восьмай прыйдзе, гэта значыць — праз гадзіну.

— І колькі ўжо Эдзіку? — перабівае Кайл.

— Дык яму ўжо два гадкі і месяц.

— Як хутка дзеці растуць, — у голасе Кайла адчуваецца нотка раздражнення. Яму за дзве гадзіны знаходжання тут ужо астап...лі гутаркі сястры пра мужа і пра тое, як часта какаецца ды спіць яе сыночак. Вельмі хацелася дахаты.

— Кайл, Кайл, чуеш?

— Так, што здарылася? Я трохі задумаўся. Выбачай.

— Слухай, я тут схаджу да сяброўкі на гадзіну, ты пасядзі з Эдзікам, муж хутка прыйдзе і ты будзеш вольны, — глядзіць сястра з вялікім адбіткам пытання на твары, нацягваючы швэдар.

— ОК. Без проблем.

«Вось пашанцавала, — падумаў. — Чаго я наогул сёння да яе прыйшоў? Не бачыў даўно і добра!».

Стук дзвярэй кватэры, якія зачыніліся, пацвердзіў сыход сястры.

— Ну што, маленькі, як у цябе справы? — Кайл пачаў сюсюкацца з Эдзікам, сеўшы ля яго на падлогу.

«Цікава, што адчуваюць дзеці ў яго ўзросце,» — мільганула думка. Ён падумаў, ці ёсць у іх запал, узрушанасць страсцю. Рукі мімаволі пацягнуліся да Эдзіка, каб узяць яго на рукі. Малы пацешна загаманіў на сваёй унікальнай мове.

«У мяне ёсць выдатная магчымасць для даследавання! — чарговая вар'яцкая думка ўварвалася ў галаву, — тым больш я адчуваю да яго дваістае пачуццё і гаспадары, і настаўніка сталага жыцця.»

Кайл пацягнуўся да дзіцячых майткаў, сцягнуў іх і пачаў разглядаць дзіцячы орган, чапаючы яго рукой. Эдзік спалохана глядзеў, бубніў набор гукаў, настрой яго рэзка пагоршыўся, і ён быў ужо на мяжы пусціць слёзы і соплі.

— Што гэта такое, чаму мы так расхныкаліся? Мы будзем гуляць з табой у вельмі цікавую гульню, патрывай, — пачаў супакойваць Кайл.

Эдзік, зацікаўлены не столькі словамі, колькі гукамі, што выляталі з рота мастака, уважліва глядзеў на яго. Кайл скарыстаўся гэтым момантам і ў лічаныя секунды прытуліўся да геніталіяў Эдзіка. Дзіця маментальна завывала.

— Замкніся, калі ласка, — пыхкаў Кайл.

Дзіця не сцішалася. Кайл не ў сілах гэтага трымаць, закрыў малому рот рукой. Плач перайшоў у мыканне, але лягчэй ад гэтага не стала. Кайл адарваўся ад сваёй справы, і яшчэ мацней заціснуў малому рот адной рукой, а другой сутаргава пачаў здымаць шта-

ны. Ён так захапіўся рамянём, што не заўважыў, як пераламаў далікатную шыю дзіцяці, нібы маленькую саломку. Дзіця прыціхла ды змякла. Кайл гэта не адразу пабачыў, калі ж ён звярнуў на гэта ўвагу, дык у галаве ў момант праяснела, погляд не мог адарвацца ад дзіцячага цела.

— Што я нарабіў?! — думка прагучала ўслых.

Кайл паспяшаўся з кватэры і, калі атрымаецца, з краіны, з праклятага Свету!

— Кайл, твой лёс нагадаў мне пра нядаўнюю гутарку з сябрам! — разарваўшы цішыню, вымавіў Косця. — Гутарка пра Дыяніса ўнутры чалавека, яго нястрыманасць і сябелюбства: яны траўміруюць чалавечы арганізм у цэлым. І гэта нагадвае вялізны механізм, які ламаецца з-за адной бракаванай шрубкі.

— Я маленькая шрубка, я сам па сабе! — узмаліўся Кайл, думкі яго блыталіся. — Ты бачыш?!

— Вось менавіта. І я выдаю яго, каб не пашкодзіць Арганізм чалавецтва!

— Не, не, ты вельмі памыляешся. Цэлы арганізм замянае жыцц і развівацца асобы-шрубцы, — настойваў на сваім Кайл. — Чаму хтосьці лічыцца псіхам? Можа, гэта цэлы свет здурэў? Можа, шрубка з'яўляецца самым нармалёвым і людскім, толькі таму, што вартая сваім жаданням, хоць і дужаецца з імі ж. Можа, я ўсвядамляю і пакутую больш чым хто-небудзь!

— Кайл, у мяне няма часу гаварыць пра гэта, тым больш, што я баюся прасякнуцца да цябе спачуваннем, ха-ха-ха, і пашкадаваць, — кажа Косця. — Твая пахвіна абязболена вялікай колькасцю навакаіна. І я дам табе дзве таблеткі валіума, гэта моцнае снатворнае. Я расквітаюся з табой за сваю дачку, якая нявінна памерла ад тваіх рук, я адпомшчу табе спаўна за яе пакутніцкую смерць! Ёй было ўсяго дзесяць!!!

Сустрэўшыся са слабым супраціўленнем, Косця ўпіхвае ў глотку абяцанае снатворнае і сілай улівае ваду.

— Я адрэжу гэтым скальпелем твой пеніс, прымушу глядзець, як гэта раблю, а потым, смачна чмякаючы ім жа, ты заснеш і страціш кроў... А далей... — Косця пачынае рэзаць, Кайл крычыць ад жаху, пішчыць, зрываецца на фальцэт. — Ха, а далей ты ведаеш. Прабач. Але я не мог інакш, і цяпер па-іншаму не магу, — гаворыць Косця, запіхваючы ў рот Кайлу абцінак, падобны на сардэльку з кетчупам, — я не жывёліна!!!

Косця адным магутным махам разразае сабе горла і падае без лішніх рухаў.

Кайл рыдае і жуче. У галаве толькі: «Шрубка, гаечка... колькі іх, тысячы, мільёны, і потым сон, сон, сон, смерць, забыццё, нішто, воля!».

*Травень — чэрвень 2006 г.
Мір — Наваградак — Менск*

Ці чулі вы калі-небудзь пра клуб, у якім збіраюцца людзі і гутараць пра літаратуру? Думаю, што так. Але ці чулі вы пра алкагольны літаратурны клуб? Пэўна, не. Пра яго ведае не шмат хто, гэты клуб так і не паспеў набыць вядомасць. Удзельнікаў гэтага клуба вельмі мала, усяго набярэцца, можа, чалавек дваццаць, або крыху больш, не ведаю, гэта але не так істотна для таго, пра што я зараз распавяду.

Я ганаровы чалец гэтага клуба, а дакладней, быў ім, зусім нядаўна. Але і гэта не мае адмысловага значэння. Наогул, мне падаецца, ужо нішто не мае якой-небудзь важнасці, усё цалкам бессэнсоўна. Ды і тое, пра што я жадаю распавесці, мне таксама падаецца бессэнсоўным.

Але, узяўшыся за такую нялёгкую справу, як апавяданне, я, ў першую чаргу, падумаў пра сябе, і вырашыў, што калі раскрыю сваю таямніцу любому, хто будзе гэта чытаць, я дапамагу сам сабе. Не ведаю, наколькі гэта ажыццявіма і дзейсна, але паглядзім: бо нельга ведаць пра тое, чаго не выпрабаваў на сабе. Нельга толькі па інтуіцыі або па чутках пабываць у Альпах і гэтак далей...

Я вырашыў не называць свайго імя, месца падзей апавядання, і ўсяго таго, што магло б нагадаць чытачу пра знаёмыя назвы ды месцы. Тым больш, што ў васьмідзесяці адсоткаў чытачоў — калі не больш — такія тонкасці, як імёны герояў і назвы месцаў, цалкам не застаюцца ў памяці. І людзі вельмі часта ўжо на наступны дзень ціхадзіра пра гэта забываюць, пакідаючы ў галаве толькі

сюжэт. Як піша Дэйл Карнэгі, людзям для запамінання не хапае асацыятыўных момантаў, якія б дапамаглі ім у нялёгкім працэсе захавання інфармацыі. Але нешта я адышоў ад свайго апавядання, гэта часта бывае. Думкі — такія дзіўныя чалавечыя стварэнні, яны змяняюць самі сябе з неверагоднай хуткасцю.

Мяне не перастаюць здзіўляць цуды і загадкі гэтага свету, зусім нядаўна я быў за крок ад чагосьці нашмат важнага для жыцця. Але, мабыць, у Госпада Бога на мяне былі зусім іншыя планы. Што дзіўна, я згадаў Госпада, хоць яшчэ год назад я быў атэістам. Як усё-ткі лёгка вярнуць чалавека да веры ў Бога, калі яму становіцца вельмі цяжка і праследуе рок няўдач! Вось чаму, паўна, амаль усе бедныя — вернікі...

Зараз я стаю ля невялікага шапіка з цыгарэтамі, напоймі і ўсялякімі сухарыкамі і чыпсамі, якія служаць закускай да піва. Я збіраюся з думкамі. Чамусьці я толькі цяпер заўважыў, што на мне вельмі падранае паліто. Яно зусім знасілася, нават прыкра, хоць нашу я яго ўсяго другі год. Толькі цяпер заўважыў? Вось чаму мінакі недаверліва на мяне глядзяць. А што, уласна кажучы, я магу зрабіць?! Я не труцень, і рукі не склаў ад гультайства. Бачыць Бог, я працаваў і працую з потам на твары кожны дзень. І праца мая вельмі цяжкая, ў адрозненне ад працы шмат якіх рабочых, таму што я працую разумова. Я прывык з юных гадоў цікавіцца мастацтвам і літаратурай, менавіта прывык, таму што да гэтага прывучыў мяне бацька. Калі так можна сказаць, ён мне гэта навязаў. Чаму я вельмі рады і праз што зараз сумую. У веданні крыюцца страшныя ворагі — нуда і суіцыд. І гэтых ворагаў амаль немагчыма адолець, але запнуць ім рот хоць бы на час — гэта проста, гэта ў сілах любога чалавека. Галоўнае, узяць у рукі зброю — гарэлку.

Я не жадаю, каб чытач падумаў, што я цісну на жаль ці таго горш — апраўдваюся. Ні ў якім разе. Такія мэты

я сапраўды не праследую, я толькі распавядаю пра тое, што для многіх з'яўляецца прапісной ісцінай, і кажу пра гэта як навуковец, ці, хутчэй, я гавару бесстаронна і жадаю падаць усё чытачу так, каб яны самі ацанілі. А на самрэч я, пэўна, проста не ўмею маўчаць.

Стаю ля шапіка, разглядаю пачак хлебных сухарыкаў да піва. Дакуль мой погляд не натыкнуўся на гэты пачак, я вельмі жадаў чаго-небудзь паесці, але цяпер голад знік, выпарыўся. Цуд! А усё з-за гэтага таннага піяру, з-за гэтай вашывасці. Нават на пакуначках сухарыкаў з'явілася прапаганда амерыканскай мары. Побач з маляўнічым гіперсакавітага кавалка бекону (смакавы дадатак да хлебных сухарыкаў?) — некалькі фота маладых людзей на ружовым «Plimut'e» сямідзесятых. Гэтыя маладыя людзі намаляваныя і на фота ніжэй — у вар'яцкім захапленні ў начным клубе. Ва ўсіх іх такія амерыканскія ўсмешкі — проста бляск, у руках пакуначкі сухарыкаў (відавочна неакуратная праца ў Photoshop), усе задаволеныя, усе ў захапленні ад таго, што маюць — сухарыкі да піва... Божа, што ж усім для шчасця трэба?! Хто сказаў, што менавіта такая вокладка на пакуначку прымусіць падлетка ва Усходняй Еўропе купіць менавіта гэты тавар, трэба усвядоміць усім, што свет не аднолькавы, і ў кожнага свае ідэалы! Ад такой прапаганды вее глабалізмам! Дастала сумленнае слова, дастала прапаганда «амерыканшчыны». Але яшчэ больш дастала тэндэнцыя рэкламы, ды шоубізнесу ў цэлым, да нейкай дваровасці, коснасці, да прапаганды а-ля «наш двор, нашы танцы, хлопцы, дзеўкі» і ўсё ў такім духу. Калі купляеш піва, на этыкетках чытаеш вар'яцкія лозунгі! Напрыклад: «Будзь хлопцам!», «За зносіны без пантоў!», «Дакруці да сямі!». І пасля такіх вось прыкладаў хто-небудзь стане спрацаца, што грамадства не ператвараецца ў статак?! Думаю, ніхто. Удумацца толькі, «за зносіны без пантоў»... Я проста піва купляю, блін. Або «дакруці да сямі» — гэ-

та што, мне трэба купіць BMW або падвысіць градус?
Не разумею!

Пакуль тыя, хто займаецца прадзюсіраваннем, спансаваннем і піярам, не навяжуць грамадству больш высокія ідэалы, грамадства і будзе мычэць з бутэлькамі піва пад папсу і пускаць соплі пад самыя танныя і бязглуздыя па рэжысуры і акцёрскім майстэрстве «мыльныя оперы»! Але нікому не выгадна развіваць інтэлект і густ у народа — бо тады ён пачне выбіраць! Не крыўдуйце, любя мае, але нават тыя, хто адкрыта заяўляе бой поп-культуры і ўсялякаму безгустоўнаму мастацтву, насамрэч кормяцца існаваннем той жа папсы. Усё больш і больш з'яўляецца «вядомых і разумных» людзей, якія адкрыта здзекуюцца з поп-культуры, а самі і апранутыя, і паводзяць сябе, як любая поп-«зорка». Яны ўсе такія ж неталенавітыя, як і тыя, каго яны, так скажам, выкрываюць у папсе. Яны з такой жа прэтэнзіяй да свайго асяроддзя і да ўсяго свету...

Нешта мяне нясе ўбок ад таго, пра што я жадаю распавесці...

— Гэй, чувак, пасунься крыху, — сказаў «г'п'б-шны» хлопец, які выйшаў з «хамера» — увасабленне гламура, — чаго стаіш тут, га?

— Што, зноў выпіць захацелася?! — з акенца шапіка на мяне зыркала прадавачка, высунуўшы на вуліцу не толькі галаву, а нават і левую цыцку, якая недалікатна вылезла з v-падобнага выразу блузкі, — працаваў бы лепш! Бачыш, зноў брудна вакол, і на прыпынку таксама смецце! Давай бярыся за венік ды падмятай!

— Так, ужо, ужо...

Як, цікава, яна са сваёй будкі разгледзела тут бруд? Чаму ж людзі, гэтыя сацыяльныя істоты, так не пераносяць адзін аднаго? Хіба можна збіваць з думкі чалавека?! Я ужо не памятаю, пра што гаварыў, або не гаварыў, а, мабыць, думаў. Гэтага таксама не памятаю.

Трэба прысесці на лаўку на хвілінку, нешта каламуціць ад гэтай гарэлкі, пэўна, зноў «палёнку» падсунулі... А... к чорту!

Памятаю, як упершыню даведаўся пра клуб. Гэта быў чарговы шэры пасляпрацоўны дзень. Я сядзеў у сваёй хаце і атрымліваў асалоду, з экрана манітора кампутара на мяне глядзелі героі неверагоднага фільма Альмадовара «Завошта мне гэта?» (даўно ўжо няма тэлевізара, забыў, як ён выглядае). Да мяне ў гасці, без папярэджання, уварваўся стары сябар па школе і ўніверсітэце, і распавёў пра ідэю, якая ўвасобілася ў жыццё, яго старую ідэю пра інтэлектуальнае развіццё грамадства (гуманіст ён быў яшчэ той).

Памятаю, ён мне сказаў: «Разумееш, калі стварыць клуб а-ля «Што? Дзе? Калі?» і ўвесці ў яго шэраг змен, удасканаліць яго, то людзям гэта больш прыйдзеца па душы: яны змогуць інтэлектуальна развівацца. Гэта будзе новая ступень у эвалюцыі чалавечага інтэлекту! А яшчэ, каб зацікавіць як мага больш людзей, я прыдумаў, што кожнае выйграннае пытанне будзе заахвочвацца сотняй даляраў і такой жа колькасцю грамаў гарэлкі на чалавек. Гэта каб стымул быў да гульні, азарт. Уяві, якія гэта будуць разумныя галовы, тыя, хто выйдзе ў фінал. Яны будуць думаць нават несвядома! Ха! Чуеш? П'яным разважаць на розныя філасофскія тэмы! Я ўжо знайшоў спонсара і клуб, мы пачнём гуляць раз на тыдзень, некалькімі камандамі, і першы час не будзем нікога запрашаць, каб выклікаць цікавасць і жаданне ў народа далучыцца да нас. А потым, калі ўсё пайдзе паспяхова, выключым з нашых літаратурна-філасофскіх вечароў спіртное! Ну, як ты на гэта глядзіш? Ты ў маёй камандзе! Мне патрэбны магзі нашага часу!».

Я тады толькі і сказаў, што інтэлектуальныя вечары — гэта добра, але ён забыў пра галоўнае, што ўсе нашы разумныя ды таленавітыя людзі і так горкія п'яніцы, наво-

шта ж іх спойваць ушчэнт?! Ён нічога не адказаў, можа, успомніў нешта або проста задумаўся...

Трэба сказаць, што ідэя яго была не новая. Яшчэ ў школьныя гады мы любілі збірацца па вечарах у каго-небудзь на хаце або ў бары і піць, пры гэтым размаўляючы на творчыя тэмы: абмяркоўвалі філасофію, літаратуру, мастацтва і іншае. Нам падабаўся менавіта такі тып гутаркі, таму што па меры ап'янення ў нас з'яўлялася ўсё больш і больш ідэй. Некаторыя нават запісвалі тое, пра што гаварылі, каб раніцай не забыць. Наша адкрыццё нам вельмі спадабалася, і такі спосаб кожны з нас перанёс у далейшае жыццё. Але быў тут адзін вялікі мінус: мы адвучыліся мець зносіны цвярозымі. Зрэшты, на гэта ўжо ніхто не звяртаў увагі. Галоўнае, што ў нас былі свежыя думкі, і яны не знікалі нават на п'яную, альбо цвярозую галаву...

Пачатак быў пакладзены і, трэба сказаць, пачатак зусім не кепскі. Раз на тыдзень збіраліся энтузіясты і, расаджваючыся камандамі за сталы, атрымоўвалі агульную тэму на вечар для гульні. Гэта было цікава: на стала аказвалася бутэлька гарэлкі, а пад ёй кніга, напрыклад, вершы Верлена, і кожны з каманды разумеў, што сэння пытанні будуць на тэму дэкаданса. Людзі, якія гулялі, ускосна або прама былі звязаныя з творчасцю, кожны з іх быў пісьменнікам, мастаком або філосафам. Клуб набываў вядомасць і нават пачаў фігураваць час ад часу ў жоўтай прэсе. Мой сябар, а па сумяшчальніцтве і саўладальнік гэтага праекту, наадрэз адмаўляўся прымаць новых людзей. Такой неабходнасці, сапраўды, не было. Да пары да часу, пакуль каманда, якая заўсёды перамагала, не пачала здаваць свае пазіцыі лідэра. А ўсё па прычыне таго, што пасля кожнай перамогі ўсе ўдзельнікі прытрымліваліся некалькідзённага запою. У гэтай камандзе быў таксама і я, але ж я быў там адзіным, каго не кранула гэтая бяда. Грошы я прыносіў дахаты, ды і п'яным

асабліва сябе не адчуваў, бо, калі так палічыць, то, нават выйграўшы гульню, на прызавую гарэлку не нап'ешся — шэсць сталых мужчын у камандзе, ўсе з самавітым досведам распівання спіртных напояў, дзесяць пытанняў і «сто» гарэлкі за кожны правільны адказ. Гэтага, вядома, мала. Грошай было досыць для таго, каб потым добра пагуляць...

Сёння заўважна халодна на вуліцы. Цікава, як там мой сябар, ці не змерзне на заводзе (ён там грузіць усялякі тавар) — думаю, яму нават горача... А што, уласна кажучы, я пра кагосьці думаю, калі сам ледзь не на вуліцы жыву, таму ў хаце халодна, як на вуліцы. Чаму гэты свет так уладкаваны, што мазгі складаней усяго ўладкаваць на якую-небудзь нармалёвую працу, хутчэй заробіш фізічнай сілай... Быў бы я бамбізам, пайшоў бы ахоўваць што-небудзь, напрыклад, клуб. «Фэйс-кантроль» — цяпер так модна называць чаргу — рабіў бы ўсім «фэйс-кантроль» і зарабляў бы прыстойна. Тутак ж мазгоў не трэба. А я, інтэлігент, розум сучаснасці (хваліць я сябе вельмі люблю), працую на аўтобусным прыпынку, ля свайго дому, падмятаю тут за даляр у дзень, якога ледзь хапае нават на добры хлеб!

Так, наш клуб афіцыйных алкаголікаў-літаратараў меў поспех, а галоўнае, ўдзельнікі пачалі жыць ад гульні да гульні. Кожны з нас чакаў цэлы тыдзень, калі наступіць чарговы збор каманды. Тыдзень, вядома, не знікаў дарма (не лічачы некалькіх дзён запою), усе «працавалі» над сваім інтэлектам. Усе чыталі, імкнуліся заняць кожную зручную хвіліну ў хаце або на працы разумовым развіццём, чыталі ўсе ды ўсюды, у любых месцах. Кожны знаходзіў час для Салжаніцына і Рэмбо, для афарызмаў і філасофскіх трактатаў, для культуралогіі і Бахарэвіча, час для гісторыі сучаснай і сярэднявечча. Для шматлікіх з нас гэты клуб стаў сэнсам жыцця і самым блізкім сябрам, таму што ўсе мы былі самотныя і ў кожнага бы-

ла мара бавіць час цікава, з карысцю для душы. Можа, хтосьці падумае, што я распавядаю пра нейкіх дзівакоў, але калі задумацца і на секунду адасобіцца, каб падумаць пра сябе самога, то многія ўбачаць, што ў іх наогул няма ніякай мары, нават дурной альбо зусім звычайнай. У некаторых жа набярэцца цэлы воз жаданняў, прычым цалкам няздзейсных. Але ў нас былі зусім звычайныя жаданні — проста быць разам і атрымоўваць ад гэтага, у першую чаргу, душэўнае цяпло.

Але добры настрой ды файны час не могуць працягвацца цэлую вечнасць, і наша вясёлая калясніца гульняў наляцела на камень: у адзін выдатны дзень здарыўся правал усёй гэтай справы. Мне падаецца, усё парушылася не з-за мяне, як шмат хто лічыць. Правал пачаўся яшчэ ў тую пару, калі шматлікія з нас, яшчэ ў юныя гады, пачалі піць і паліць. Па заканчэнні універсітэта кожны з нас меў два дыпламы — адмыслоўца ў сваёй галіне і прафесіянала ў распіванні спіртных напояў і ўжыванні ўсяго, што можа даставіць радасць або пашырыць свядомасць, або адправіць у неспазнання свету або яшчэ куды-небудзь туды. Ужо тады «зьялены змій» рабіў сваю справу, падточваў знутры... Але пілі мы ад безвыходнасці. А правал у гульнях адбыўся, калі наша каманда была за крок ад паўфіналу — заставалася адказаць на адноадзінае пытанне. Памятаю, пытанне было не складанае, нешта звязанае з творчасцю Ч.Букоўскі. У мяне вельмі моцна трэсліся рукі, я сутаргава капаўся ў памяці, да канца запоўненай інфармацыяй і адначасова каламутнай ад градусу, бо я да гульні паспеў трохі прыгубіць брэндзі са сваёй пляшкі. Калі ўсе мы абмяркоўвалі пытанне, мне неверагодна моцна жадалася знайсці адказ, але не для таго, каб даць правільны адказ і выйграць, а каб атрымаць прызавыя сто гарэлкі. Гэтае жаданне ўзмацнялася з кожнай секундай. І вось мы ўжо дамовіліся, хто будзе адказваць, і... правал, няправільны адказ! Мяне пача-

ло кружыць і трэсці. Я больш не мог абыякава глядзець на бутэльку на нашым стале, я схапіў яе і амаль з гарла пачаў каўтаць вялікімі глыткамі агністую ваду, пакуль не папярхнуўся і не скруціўся на стале, задыхаючыся і кашляючы. Клуб замёр, ніводнага шоргату, і тут усе каманды ў адзіны момант накінуліся з жывёльным запалам на гарэлку. Праз хвіліну ўжо ўсе, хто як мог, прысмакталіся да бутэлек.

Так... добрая была ідэя, але вось з гарэлкай выйшла дрэнна, усё-ткі за год шмат хто заахвоціўся да напой эрудытаў. Інтэлігенцыю — яе заўсёды грызе знутры якая-небудзь загана, будзь гэта гарэлка альбо дэкаданс, атрута альбо веды, ці яшчэ што-небудзь, вынік усё роўна адзін — мы непазбежна загінем у атрутных масах цывілізацыі....

Але ж мы добра пачыналі... Шкада, што мазгі ў наш час не ўладкоўваюць на прыстойную працу. Вось, напрыклад, на суседнім прыпынку — адзін з нашых, з каманды. Таксама, пэўна, зараз падмятае, як і я, а можа, сядзіць і піша што-небудзь амаль на прыпынку, а можа і...

*Студзень 2007 г.
адзін з грамадскіх прыпынкаў у Менску*

ЭГАЦЭНТРЫСТ

Непрыбраны пакой, прыцемак. Пажылы мужчына сядзіць у чорным фатэлі, яго галава асветлена цёмна-жоўтым святлом старога таршэра. У руках ён трымае сшытак.

Панядзелак, 18.00

Мае першыя старонкі ў дзённіку. Трохі хвалюся. Але галоўнае, што часу на пенсіі маса, ды памяць ясная...

Першае, што памятаю, гэта калі самалёты пранізалі наскрозь вежы, як гарачы нож масла. Я глядзеў гэта па тэлевізары, у прамой трансляцыі па Euronews. Шчыра кажучы, мяне гэта радавала, я не маню, праўда, мяне сапраўды, без старонніх думак пра спачуванне і пачуццё скрухі, сам факт тэракта стагоддзя радаваў.

Я не магу сказаць, што я злы або маю зуб на Амерыку. Мне наогул пляваць на ўсё гэта, але факт застаецца фактам. У той момант я зразумеў, што мяне цікавіць свет ды яго палітыка.

Я сказаў сам сабе: па заслуге ёй, так і трэба, а пазней я нават даведаўся, што тэракт быў не на глебе расісцкай або палітычнай нянавісці. Усе праблемы заключаліся ва ўзаемаадносінах вялікіх сямействаў Бушаў і Бэн Ладэнаў!

Тады, калі я сядзеў і глядзеў крах Двайнят і назіраў смерць вышэйшых пластоў Нью-Йорка, якія працавалі

там менеджэрамі, я ўсведамляў, што гэта было справядліва, нават правільна. Трэба было даўно правучыць гэтых янкі — за іх злачыннае мысленне пра запаветны горад і фанабэрыстасць. Я б сказаў, іх занесла, іх насамрэч занесла на павароце маралі і яны забылі, што значыць быць сумленнымі з сабою, а сваю мару і выяву жыцця ўзнеслі да нябесных прастораў. Гэта мяне і раздражняла больш за ўсё, гэтая амерыканшчына. І я нават не кажу пра наступную вайну і Бог ведае якія абсурдныя дзеянні з боку ЗША і Ірака, я маўчу пра пройгрыш Амерыкі, хоць яна і ўзяла Багдад. Амерыканцы былі зламаны, у тым ліку і Буш-малодшы.

Так, тады я дужаўся разам з экстрэмістамі, я быў больш за іх, я верыў у слушную справу тэрактаў. Я апраўдваў гэты метады, таму што ведаў, што па-іншаму было нельга: нявінныя павінны былі загінуць дзеля справядлівасці. Але я не кажу пра пілотаў і пасажыраў. Я дагэтуль ніяк не стаўлюся да ахвяр у вежах-двайнятах — для мяне яны безаблічныя, яны ўсе безаблічныя, і асабліва мне абыякавыя тыя, хто быў у гэтых двух хмарачосах, вяршкі Амерыкі — «белыя каўнерыкі».

Чаму я так лічыў і лічу — ды таму, што я ведаю, што па-іншаму, паўтаруся, яны, тэрарысты, не маглі. Бо да тэрактаў звяртаешся толькі ў тых выпадках, калі астатнія метады вычарпаныя. Хай я ідэалізую і ўзводжу ў абсалют, але я абагульняю: калі цябе ніхто не чуе і з тваім меркаваннем не лічыцца, то ты бярэшся за зброю, і па-іншаму ніяк. Я сам пра гэта доўга думаў і зразумеў, што прыцягнуць да сабе ўвагу сучасны чалавек можа толькі такімі метадамі, іншыя метады яго проста згняць у запаўненні папер і чэргах...

Менавіта такія думкі непакоілі маё сэрца перад тым, як усё пачалося, перад тым, як я стаў адным з іх, калі я стаў адным з членаў гэтай масоўкі. Я пачаў пісаць гэты дзённік не для таго, каб запомніць адну са сваіх ду-

мак або падзею. Я пачаў пісаць яго для таго, каб зразумець, наколькі хворы я, або наколькі спарухнела грамадства.

З нас дваіх, мяне і «іх», павінен быў выжыць адзін. І я ведаю, што выжыву я, таму што ў любы момант гатовы на вар'яцкі ўчынак. Я гатовы на тэракт. Я ведаю, што ўсе, хто ходзяць па зямлі — чарвякі.

Аўторак, 5.00

Яна была вельмі ласкавая са мной. Яе вочы жадалі мне толькі шчасця, а ўсмешка абяцала ўзаемнасць. Я закахаўся з першага погляду ў гэтую па-д'ябальску цудоўную, доўгавалосую афіцыянтку. Так, у яе быў касы пагляд, зусім ледзь-ледзь. А мяне гэта толькі забаўляла. Вось ужо год, як я хадзіў з перыядычным поспехам у цвярдэжэнні сталасці ў кавярню. Мне падабалася назіраць за ёй, і я вельмі засмучаўся, калі трапляў не на яе змену. Я так жадаў з ёй пазнаёміцца! А мяне чамусьці сціскала маё становішча. Я маю на ўвазе, фінансавое. І да ўсяго, пэўна, я проста нясмелы. Не ведаю. Прынамсі, так гаварыла мая маці.

Вось і сёння я праседзеў за сталом цэлую гадзіну, цадзіў паўкубка кавы па-амерыканску і меркаваў, з якім пытаннем людзі пачынаюць знаёміцца. Сядзеў, злаваўся на сябе, злаваўся на яе за непатрэбны флірт з кліентамі і праклінаў неба і зямлю. Я дагэтуль не ведаю, як яе завуць, я не абмовіўся з ёй і двума словамі, але я думаю, што яна мяне ўжо памятае. Тут верх узяла мая рэгулярнасць — як гадзіннік.

Так. Далоні ўсе потныя, рукі дрыжаць, пагляд бегает. Яна прайшла паблізу, а я добрую гадзіну шукаў гэтага моманту, каб, калі яна будзе праходзіць побач з маім столікам, спыніць, далікатна схпіўшы за локаць, і сказаць...

Але як можна спыніць чалавека пры першай магчымасці знаёмства ўспацелымі далонямі, ды яшчэ нечакана? А раптам яна спалохаецца і пралье каву, гарачую, на сябе? Раптам ёй будуць непрыемнымі мае потныя далоні?

На гэтым мае жаданні астывалі, я расплачваўся і ішоў шпацыраваць па вуліцы. Дзіўна, але як толькі я пакідаў гэтую ўстанову, цяжкі груз хвалявання ды здрадлівае сэрцабіцце тут жа адпускалі, і я знаходзіў у сабе масу мужнасці і сілы. Я нават неяк выйшаў, такім жа аднастайным вечарам, як і ўсе астатнія, з кавярні злы, як галодны мядзведзь, вырашыў плюнуць на тыднёвую сваю фінансавую пайку. Зайшоў дахаты і набраў нумар прастытуткі.

Цэлую гадзіну я здзекаваўся з яе, крыў яе словамі, прымушаў стаяць голай на каленях, і толькі пяць хвілін у мяне заняло на само савакупленне. Так, я атрымаў задавальненне. Так, можа, я быў залішне звераватым, але хіба ў нашым свеце гэта загана?! Галоўнае — мяне мучыла сумленне, і незразумелы страх грыз душу: чаму я дагэтуль не пазнаёміўся з гэтай пышнай маладзіцай, чаму я не зарабіў грошай, каб звадзіць яе куды-небудзь, чаму я выдаткаваў грошы на прастытутку... І вось на гэтым месцы мяне сарвала, нешта ўсярэдзіне надарвалася, лопнула струнка апошніх чалавечых сіл. Сентыментальнасць і жорсткасць да свету душылі мяне сваёй лёгкасцю і смуткам.

Я ўключыў тэлевізар, убачыў рэкламу пра сірот, і мне стала шкада сябе, такога ж, як і яны.

На наступны дзень я вырашыў што б там ні было пазнаёміцца з ёй.

Але ў кавярні я ёй нагаварыў брыдкіх слоў за халодную каву. Акурат у твар нагрубіяніў, таму што няма чаго тут было віляць перада мной і ўсім вакол усміхацца і з ўсімі мець зносіны!!! Проста мне падаецца, яна гэта ад-

мыслова робіць: не прыкмячае мяне і не жадае знаёміцца. Я накрываў на яе, ляснуў дзвярыма кавярні, якія выдалі за маёй спіной гук лютага перазвону, замест звычайнага «дзынь» і... сышоў...

Аўторак, 14.00

Я нядаўна казаў пра тэракты, але не скончыў: было ўжо вельмі позна і, праўду кажучы, лянотна было працягваць думку. Дык вось, калі здарыўся выбух, калі тэрарыстка-смяротніца падарвалася проста на рок-фэсце ў Расіі, я спраецываў гэты інцыдэнт на сябе. Ні адна бяда на мне так не адлюстроўвалася, і ні адзін выбух я не суадносіў са сваёй істотай. А гэты ўзяў і адкрыў ува мне ўсе жывыя струны. А што, калі б я там быў?!

Не ведаю чаму, але менавіта гэтае здарэнне прымусіла мяне пачаць радавацца жыццю. Пэўна, таму што нейкім дзіўным чынам я пазбег смерці. Бо я збіраўся на гэты рок-фэст.

Мне пашчасціла. А вось усім астатнім, тым, хто там апынуўся, — не. І тут віной нават — не шчаслівы выпадак або мая інтуіцыя. Я лічу, кожны носіць за сабою свой лёс, і мая ноша здалася троху лягчэйшай, чым у тых, хто аддаў там душу.

Мяне можна палічыць бессардэчным — як гэта любіць рабіць большасць людзей, — а вось зірнуць у люстэрка і проста зразумець мяне ніхто не знойдзе час.

Наогул, усе тэракты не так страшныя, калі там гінуць сталыя і здаровыя істоты. Але вось чаго дагэтуль зразумець не магу, дык гэта тое, як у гэтых недаістот-баявікоў паднялася рука на дзяцей? Як яны асмеліліся захапіць школу ў Беслане першага верасня?! Я дагэтуль мучаюся гэтым пытаннем. Я б яшчэ сотню дарослых падарваў бы. І мяне гэта апраўдала б на фоне Беслана. Бо кожны чала-

век усталёўвае свае законы і вызначае свае правы, хай і рухаючыся па галовах чужых яму людзей!

Але тут я быў у лютасці! Я жадаў сваімі рукамі паадрываць галовы іх дзецям, гэтым маленькім шчаннятам баевікоў, але я спыняў сябе, бо з гэтымі думкамі апускаўся на самае дно, быў на мяжы сарвацца і ўчыніць тэракт якому-небудзь баевіку. Гэта не складана, трэба грошы і ўсё. А зброю можна знайсці ў Інтэрнеце, там жа адукацыйных праграм маса, ды і на дысках прадаецца шмат сімулятараў, пачынаючы ад гарадскіх і канчаючы самалётнымі.

Я б ўсё зразумеў. Я б стаў падкаваным байцом. Я стаў бы мсціўцам. Шкада было толькі дзяцей.

За хворых закладнікаў мая душа не хвалявалася. Зрэшты, лярня не рабіла моцнага ўражання. Там усё роўна былі хворыя, нямоглыя ўсялякія і старыя. Я, шчыра кажучы, не выбарча спачуваў, паколькі я наогул рэдка каму спачуваю. Можа быць, з-за недахопу дабрачыннасці. Гэта не важна. Ну дык вось, пра лярню я наогул забыў, не звярнуў увагі.

А вось за каго было крыўдна, так гэта за «Норд-Ост», за тое, што гэтая каманда спецпрызначэння палову закладнікаў сама і забіла, сваёй атрутай. Ды хіба так можна рабіць? Вядома, яны ўсіх баевікоў прыстрэлілі ў сне і размініравалі там усю залу, але яны самі загубілі сваіх! Мне было іх вельмі шкада за такі пралік. Я не спачуваў, мне проста было крыўдна за такую неспадзяванку. Акалічнасці спляліся не на карысць закладнікаў. Гэты факт сумны, што выратаванне часцяком на мяжы зрыву з-за сваіх жа.

Можа, хтосьці скажа, што казаць пра такое лёгка: сядзець, значыць, у фатэлі і размаўляць, але хай ён спачатку сам паспрабуе пагаварыць пра гэта. Адважыцца падняць гэтыя праблемы, зазірнуць у сябе і падумаць. Усё гэта праходзіць праз самае сэрца і душу: за ўсе гэтыя

напісаныя словы, перажыванні і эмоцыі, панурыя думкі я хвалюся глыбей і адчуваю вастрэй, чым той няшчасны закладнік! Вось што я на гэта адкажу: хай кожны возьме ды і паспрабуе напісаць хоць старонку пра сваё гора ды думкі, што раздзіраюць душу!

Усё, Дзённік, перапынак...

На заходзе дня. Шэрыя рыпучыя дзверы пад'езда павольна адчыняюцца, і на парозе з'яўляецца пажылы чалавек. Хуткім і выразным крокам ён накіроўваецца ў бар.

Але дабрацца да яго яму было не наканавана. Яго жыццё перапынілася чарговым тэрактам. За два крокі ад бара. Выбухная прылада, усталяваная кімсьці ў аўтамабілі на паркоўцы побач, не дала збою.

14.03.2008 — 2.09.2008

Лондан — Менск

КРЫВАДУШНІК

Ноч. У глыбіні цёмнага бруднага двара, з усіх бакоў аточанага баракамі, раздаецца тупат ног. Пагоня. Маладзіца гадоў шаснаццаці ў лёгкай паркалёвай сукеначцы ў гарошак з усіх сіл спрабуе адарвацца ад сваіх праследнікаў, а за ёю, цяжка сапучы, нібы зграя шалёных сабак, нясуцца п'яныя ды выматаныя пагоняй маладыя хлопцы.

Калі б у гэтай сцэны знайшоўся хоць адзіны старонні назіральнік, то, верагодна, яму ў галаву прыйшла б думка, што гэтыя звяры, так, менавіта звяры, ужо і самі не памятаюць, навошта бягуць за перапуджанай маладзіцай, іх атлуміла рызыка пагоні, водар усёдазволенасці. Нібы сабака, які доўга ганяўся за коткай, і вось, заціснуўшы яе, нарэшце, у кут — ужо не памятае, навошта яму гэтая котка, і тым больш не ведае, што з ёй цяпер рабіць.

Раптам адзін з пераследнікаў наганяе маладзіцу, хапае яе за локаць і шпурляе на запляваны асфальт. Другі падбгае з дзікім крыкам, падбадзёрваючы прыяцеля:

— Давай, Шурык, валі яе!

— Ну што, с...ка, думала, уцячэш? — з дзікай ухмылкай запытаўся Шурык і, ужо звяртаючыся да першага, дадае:

— Сержык, яна хацела ад нас уцячы!

У гэты час астатнія хлопцы, нібы воўчая зграя, абступілі двух правадыроў ды няшчасную ахвяру, стаўшы вакол яе ў кола. А Шурык усё роўна ніяк не мог супакоіцца:

— Не, Сержык, во с...ка! Прыкінь, месяц назад дала б нам дваім, сама б атрымала і грошы, і задавальненне. Чуеш, ты, шалава, мы не дурныя! Дык якога ты тады хера хай падняла: «Дапамажыце! Выратуйце!». За цыцку яе ўзялі. Залямантавала. Нас спудзіла, сама ў морду атрымала...

— Ага, — далучыўся Сержык, — а зараз за гэта ты будзеш пакарана. Карацей кажучы, выбірай, пад якім дрэвам цябе закапаць потым. Дуб, бяроза, елка?... А астатнія пакуль на шухеры стойце, пасля нас яна ваша.

Дзверы ў царкву з цяжкім рыпаннем адчынілася, і на вандроўніка падзьмула святой прахалодай і супакаеннем. Трохі збянтэжыўшыся, малады чалавек пачаў павольна праходзіць углыб храма, уважліва ўзіраючыся ў лікі святых, намаляваных на абразях. Святар, стаяў ля алтара, і быў настолькі пагужаны ў малітву, што не азірнуўся на гук крокаў, якія гулка разносіліся па пустой царкве. Чакаючы, пакуль бацюшка скончыць малітву, хлопец няёмка, быццам першы раз у святым месцы, з паўадкрытым ротам азіраўся вакол.

Нарэшце бацюшка скончыў, апошні раз перахрысціўшыся. Вандроўнік звярнуўся да яго:

— Скажыце, гэта вы бацюшка Сергій? Можна вам паспавядацца?

— Вядома, сын мой, а як жа цябе зваць?

— Ванькам.

— Па царкоўнаму — Іаан, значыць, добрае імя, богаўгоднае.

Сповідзь прайшла, як прынята, па ўсіх канонах. Раб Божы Іаан павініўся ва ўсіх грахах па парадку. Спачатку ў грахах супраць Бога, напрыклад, у тым, што маліўся не кожны дзень, у грахах супраць блізкага, куды адносіцца нават самае дробнае зладзеіства і ўтойванне падаткаў і, нарэшце, у грахах супраць сябе самога ў выглядзе чы-

таньня амаральных, з рэлігійнага пункта гледжаньня, кніг. Аднак жа пасля адпушчэньня грахоў малады чалавек не падняўся з каленяў, а звярнуўся да святара з просьбай:

— Бацюшка Сергій, я прыйшоў да Вас не столькі на споведзь, хоць, можа, так і нельга гаварыць у Божым Доме, колькі выканаць волю майго нябожчыка дзядулі. Перад сваёй смерцю ён распавёў мне адзін эпізод са сваёй маладосці, які потым усё астатняе жыццё не даваў яму спакою, а я «дзеля граха смяротнага» прыняў у яго пакаянне. Пасля гэтага ён узяў з мяне абяцанне пайсці ў царкву, распавесці ўсё святару і прасіць яго маліцца за спачын душы. Справа ў тым, што мой дзядуля з сябрам згвалтавалі дзяўчыну...

Пасля споведзі і гутаркі з маладым чалавекам бацюшка Сергій хісткай хадой выйшаў з храма. Адмераўшы пяцьдзесят два крокі, ён нарэшце апынуўся ў полі, дзе дзесяткі манахаў збіралі багаты ўраджай, уяўляючы сабою выдатны прыклад царквы як камерцыйнай арганізацыі. Таму што ўсе расліны, садавіна ды гародніна з гэтага поля ішлі на продаж... Сарваўшы катах кукурузы, святар падняў галаву да неба і стаў пільна, да рэзі ў вачах, узірацца. А ў галаве мільгацелі карціны з яго маладосці, той дзень, які ён так імкнуўся забыць... той сябра сарамлівага дзяцінства, Саша.

Прастаяўшы ў адной позе больш за гадзіну, бацюшка Сергій, нарэшце, набраўся адвагі і вымавіў:

— Супакой, Божа, душу нябожчыка раба Твайго Аляксандра!

* * *

Імглістая раніца, ідзе лёгкі дождж, бацюшка Сергій скончыў ранішнюю службу і стаяў спіной да ўваходу, а тварам на абраз «Здыманне з крыжа», паглыбіўшыся ў

цяжкія думы. Сёння яго асільвала дзіўнае пачуццё, было неяк не па сабе, нейкі страх, хваляванне. «Мабыць, ціск скокнуў?» — разважаў бацюшка. Яму зусім не хацелася праводзіць вячэрнюю службу, ён яшчэ калі зранку прачнуўся, адчуў хваравітую стомленасць, яму здалося, што пачынаецца ліхаманка.

Нечаканы гук за ягонай спіной прымусіў павярнуцца. І ён убачыў маладога чалавека, які быў вельмі ўсхваляваны, і па вопратцы было відаць, што ён прабываў не адзін дзень у падарожжы.

— Бацька Сергій? Бацюшка? — Спытаў незнаёмец.

— Так, сын мой, — адказаў святар, прадчуваючы доўгую гутарку наперадзе, з-за якой ён можа прапусціць абедзенны адпачынак.

— Я ехаў на споведзь да вас здалёк!

— Добра, як клічуць цябе?

— Іван.

— Іаан па-царкоўнаму. Добрае імя, як у вялікага апостала, з такім імем трэба быць вельмі адказным за тое, як жывеш і якія справы робіш, — адказаў бацюшка Сергій.

— Так, я ведаю, мне трэба, каб вы адпусцілі грахі дзеду майму, Аляксандру.

— Так, а дзе ж ён сам?

— Ён памёр некалькі дзён таму, і перад смерцю прасіў мяне адшукаць вас і адкрыць яго гісторыю, — набліжаючыся да бацюшкі, распавядаў падарожнік, і было відаць, як ён хвалюецца.

— Сын мой, калі дзед твой адкрыў табе сваё сэрца перад смерцю, то гэта і была споведзь, і ты адпусціў яму грахі. Такі стары праваслаўны звычай.

— Так, я ведаю, але ён патрабаваў, каб менавіта вы, пачуўшы яго гісторыю, адпусцілі яму грахі.

— Сядай, сын мой, — бацюшка паказаў на ўслон. — Я побач сяду, пачынай...

— Справа была такая: мой дзед не мог пазбавіцца віны за адну гісторыю, якая адбылася з ім у маладосці, і, калі ён мне яе распавёў, даў ваш адрас. Як сказаў дзед, не ў маладосці, а ў глыбокай зялёнай юнацкасці, вы павінны ведаць гэта, — пачаў аповед унук.

У адчыненыя дзверы храма пацягнула холадам, неба зацягвала шэрымі аблокамі. «Як раз мінецца час, пройдзе дождж і мяне абміне небяспека апынуцца мокрым на вуліцы», — падумаў Іван

— Працягнеш, сын мой, як толькі я зачыню дзверы, холадам цягне — дождж будзе, — перабіў бацюшка стомленым голасам апавяданне Івана, які трохі збянтэжыўся ад гэтага.

— І значыць, жыў мой дзед у невялікім горадзе, — працягнуў унук, — горад быў невялікім, прамысловым і вельмі маладым. Па сутнасці, яго б і не было, калі б не шахты, вакол якіх пачалі будавацца дамы. Дык вось, дзед мой, па маладосці, як ён сказаў, шмат дурасцяў нарабіў, за якія ўсё сваё жыццё сябе дакараў, але адну прабачыць сабе не мог! — зрабіўшы паўзу, Іван адпіў вады з паходнай бутэлькі, якая была ў торбе. — Выбачайце, некалькі дзён дабіраўся, цяжэй за ўсё было перапраўляцца праз раку, і тым больш, я не падазраваў, што тут такія горкі, і быў рады, што па-паходнаму падрыхтаваўся, праўда, не для царквы, асабліва ў нядзелю. Значыць, справа ішла так: дзед і яго сябар вельмі любілі бойкі і былі вядомыя як хуліганы кожнаму, хто жыў у іх раёне. Не паспелі яны заўважыць, як суседская дачка вырасла і стала найпрыгажэйшай маладзіцай ва ўсім горадзе. Дзед з сябрам бегалі за ёй, з раніцы да вечара даймалі, усё, як сказаў дзед, пасябраваць жадалі. Яна тады школу канчала і вельмі жадала паехаць у іншы горад ва ўніверсітэт паступаць. І, значыцца, рабілі прыкрасці яны ёй, а яна ўсё ніяк не хацела мець з імі зносіны, як гаварыў дзед, не любіла забіякаў і ашуканцаў. І ён разам з сябрам падпільнаваў яе ўвечары

з мэтай напалохаць і павесяліцца з ёй. Чакалі доўга, і, нарэшце, калі ўбачылі яе, выскачылі з-за кута, а яна спалохалася і давай уцякаць ад іх. Ну, яны за ёй, каб спыніць і супакоіць, як сказаў мой дзед. Нагналі яе, і перш за ўсё дзедаў сябар сказаў, што можна яе... ну, вы разумееце, бацюшка, кінуйся, значыць, ягоны сябар на яе, а дзед пасля (бацюшка перажагнаўся). І зрабілі яны свае паскудныя справы, а паблізу іх банда хадзіла, бандзюкі значыцца пачакалі крыху, наляцелі і працягнулі гвалт над маладзіцай, перад гэтым пабіўшы майго дзеда і яго сябра. А дзед да памяці прыйшоў толькі гадзінай пазней, і нікога вакол ужо не было, ён толькі тады зразумеў, што нарабіў!!! — Іван скончыў споведзь у цалкам прыгнечаным стане.

— Маліся разам са мною, сын мой, — сказаў бацюшка ды пачаў памінальную службу...

Калі бацюшка Сергій скончыў, ліхаманка ўжо на ўсю моц занялася ў яго целе. Ён паспяшаўся развітацца з падарожнікам і адправіўся да сябе, па дарозе перабіраючы ружанец з маленькім крыжыкам.

Мінаючы царкоўны панадворак, ён агледзеў некалькі кусцікаў марыхуаны, што расла ў вялікай колькасці ва ўнутраным двары царквы, свайго роду падатак для мясцовых бізнесменаў ды арандатараў зямлі. Грошы ўсім патрэбныя, і царкве для існавання таксама.

«Як бы надвор'е не памянлася, каб паспець ўсё ў тэрмін», — разважаў бацюшка па дарозе да сабе ў келю.

За акном вецер мацнеў і з новай сілай нападаў на дрэвы.

Але ў такую непагадзь будзе больш вернікаў, чым у сонечнае надвор'е. Іх вера прымушае прыходзіць час-

цей у змрочнае надвор'е. «Дурні, — думаў бацюшка, — лічаць, што такім учынкам сапраўды выратуюцца і здабудуць жыццё вечнае...»

Прыйшоўшы ў келлю, бацюшка Сергій упаў на калені перад абразком для малітвы. У галаве шамацелі сотні думак, слоў, а малітва вылятала з вуснаў як заўсёды пазавучанаму лёгка і нязмушана. З тысячы думак адна пранізвала галаву, як нож: маладзіца, Аляксандр, сябар, хуліганы.... ён быў Аляксандру лепшым сябрам! «КРЫВАДУШНІК! Ад каго ён хоча збегчы...

Твой прах будзе вечна гніць, а душа катавацца пугай!» Думкі, думкі, думкі... іх можна ўтапіць толькі ў малітве шчырай, толькі ў малітве чыстай... Ойча наш, каторы ёсць у небе, свяціся імя Тваё, прыйдзі валадарства Тваё, будзь воля Твая, як на небе, так і на зямлі. Хлеба нашага штодзённага дай нам сёння, і адпусці нам грахі нашы, як і мы адпускаем вінаватым нашым; і ня ўводзь нас у спакусу, але збаў нас ад злага.....

*Чэрвень 2006 г.
Менск*

НОВЫ ДОМ

Ch.1

Янак з Яўгенай сядзелі ў галаве стала, дзе і належыць быць маладым. Госці ўжо прыстойна падпілі, таму стаяў невялікі гоман. Янака ён не хваляваў, яго думкі былі ў горадзе. Ён два годы пражыў у сталіцы і так і не змог знайсці прыстойную працу. Адзінае, з чым пашчасціла, гэта з каханнем — нявеста была выдатная ва ўсіх для яго адносінах.

Вяселле праходзіла па ўзаемнай згодзе пад адкрытым небам, каля выдатнага бацькоўскага асабняка, у невялікім правінцыйным мястэчку. Янак вырашыў праводзіць вяселле менавіта па такім сцэнарыі, бо разлічваў на бацькоўскую дапамогу, якая яму даўно абяцана была, але адважыўся папрасіць аб ёй літаральна напярэдадні.

Надвор'е, як у шмат каго складалася ўражанне, і не думала змяняцца, а дзень гатовы быў працягвацца да канца вясёлага свята. Гэта быў канец красавіка, снег даўно сышоў, але зямля яшчэ не заквітнела. У такую пару вяселле — рэдкасць, але Яўгена не магла доўга чакаць, яна была шчаслівая з Янакам, які сам з нецярпеннем жадаў, каб яна стала яго жонкай.

Сядзячы за сталом, жаніх ніяк не мог выкінуць з галавы смутныя думкі, але для гасцей ён імкнуўся выпраменьваць веселасць і зычлівасць.

А вось і чарговы тост! Усталі! Выпілі! Горка, горка, горка!

...Трымайце пацалунак...

Яўгена была натурай праніклівай і ведала немудрагелістага Янку вельмі добра. І яго блакітныя вочы чытала як кнігу. Таму яна не магла не здагадацца пра нейкія клапатлівыя думкі мужа.

— Любы, хоць на вяселлі будзь больш радасны, — шэптам прагаварыла яна. — Усё добра, ты сам сябе наладжваеш на нядобры лад. У рэшце рэшт, мы не адны, у цябе ёсць бацькі, якія дапамогуць. Ты ў мяне вельмі таленавіты, і разам мы не зачэзем. У нас хутка будуць грошы...

— Усё выдатна — сказаў Янак. І як толькі ён гэта прамовіў, як ад сэрца сапраўды адлегла. Яго жанчына была майстрам адагнаць благія думкі. Янак ўзгадаў пра навіну, якая можа ўсіх пацешыць.

— Паважаныя госці, родныя, урачыста заяўляю вам, — Янак вырашыў адкрыцца адразу, — што я і мая каханая жонка хутка будзем жыць у цудоўнай хаце, усяго за пяць кіламетраў ад маіх бацькоў!

Рушылі ўслед апладысменты, нецвярозых крыкі. І, як быццам усвядоміўшы навіну, стары сабака, найблізкі сябар з юначых гадоў Янака, завывіў і забрахаў наперабой, не ведаючы, што лепш рабіць — выць або брахаць.

— Я асабіста кантралюю будаўніцтва, — працягваў жаніх. — Увосень паставілі падмурак! На зіму будоўлю замарозілі, а пасля мядовага месяца, хай кароткага, я аднаўлю будаўніцтва! А пакуль мы з жонкай будзем жыць у маіх бацькоў.

Госці зноў заапляскалі ў далоні, і мужчынскі пол, пад дужым градусам, «замыкаў» ухваляльным тонам.

На гарызонце з'явіліся першыя промні світанку, усе разбрыліся хто куды, у каго на якую адлегласць хапіла сіл пасля спіртнога. Янак сышоў сном немаўляці, калі толькі выключыць перагар, храп і, як прынята казаць, мужчынскі пах ног.

Яўгені было не да сну, яна сядзела на ўслоне пад дрэвам і глядзела ў сябе. Цёплы плед фісташкавага колеру і кава з лімонам былі вельмі дарэчы, калі трывожна і самотна. Так шмат мінулых момантаў трэба перагледзець у сваім дваццацітрохгадовым жыцці, у чымсьці дурным, у чымсьці смешным, але ўсё-ткі сваім. Яна цяпер жонка. Пэўна, трэба адчуваць адказнасць, шчасце і іншыя пачуцці, магчыма, цэлы букет адчуванняў, які павінен быць вельмі прэстым. А на душы і сэрцы незразумелая трывога, невядомая і халодная, як быццам яна праглынула вялікі кавалак лёду. Яна паспела яшчэ пра штосьці падумаць, як думка выпырхнула спалоханай птушкай ад раптоўнага з'яўлення бацькі Янкі, Максіма Валер'евіча.

— Як дзіўна, гэта і ёсць першая шлюбная ноч?! Пэўна, такая была ў многіх? — першай загаварыла Яўгена.

— Хм, магчыма, мая вось прайшла з любай пад марыхуанай, недалёка ад глухой вёсачкі на ўсходзе Расіі. Там мы з жонкай пазнаёміліся ў камандзіроўках, яна была археолагам, я — вайскоўцам.

Жыццё Валер'евіча было вельмі прэстым, і ён мог доўга пра яго гаварыць.

— У СССР паліва ды іншыя забавы былі страшна каральныя, як зрэшты, і сёння, і такая забаўка, як траўка, была цяжкадаступная. Акрамя, як у некаторых рэспубліках Каўказа...ммм, а ў Краснадарскім краі наогул быў завод па перапрацоўцы каноплі з велізарнымі ўгоддзямі вакол, — працягваў Максім Валер'евіч.

У Яўгены склалася ўражанне, што ён ужо гаворыць сам з сабою. Яна паціху ўстала з услона і вырашыла збегчы ад размовы за вялікай спінай Валер'евіча адпачываць да мілага. Як раптам М.В. у другі раз спалохаў яе, рэзка развярнуўшыся на сто восемдзесят градусаў з шырокай усмешкай на пастарэлым, але прыгожым твары.

— Як добра, што мой сын вярнуўся дахаты, ды яшчэ і з жонкай! — лагодна-паблажлівым тонам зазначыў

М.В. — Будзеце жыць побач з роднай зямлёй. І да горада рукой падаць — дваццаць кіламетраў. Таго глядзі гадоў праз дзесяць ваш дачны пасёлак, дзе будуюцца хата, будзе ўжо горадам або, прынамсі, ускраінай!

— Так. Шкада толькі, што мае бацька і маці гэтага не ацэняць і не пацешацца за мяне. Як рана і як не своечасова яны мяне пакінулі! Спадзяюся, яны насуперак усім забабонам глядзяць з нябёсаў на мяне і ганарацца дачкой, — голас Яўгены задрыжаў і фразы заселі камяком у горле. Яна адчула, што вось-вось расплачца.

«Трымай сябе ў руках!» — у думках загадала яна сабе і сашчаміла кулакі, колькі хапіла сілы.

М.В. разгубіўся, яго бянтэжылі жаночыя слёзы або настрой, што папярэднічаў ім, таму ён вельмі не любіў далікатныя моманты і імкнуўся сысці па якой-небудзь справе. Добра, што Яўгена стрымалася і праз хвіліну ўжо развіталася з ім, жадаючы прыемных сноў і дабраначы, хоць світанак ужо на ўсю моц заняўся і сонца красавалася на светла-сінім небе з рэдкімі аблачынамі.

Ch.2

Па абедзе Сцёпку бацькі дазволілі пагуляць з баскетбольным мячом за хатай, таму ён быў бязмежна рады. Іх сям'я ўжо тры годы як жыла ў недабудаванай хаце, як казалі маці: усё праз тое, што тата цягне з будаўніцтвам, хаваючыся за дробязнымі адгаворкамі.

Сцёпка першы раз сёлета выйшаў пагуляць у мяч, ды яшчэ на новай, якая належала толькі яму, баскетбольнай пляцоўцы — падарунак бацькоў на дзень народзінаў, зроблены яшчэ тыдзень назад.

Сцёпку было сумна жыць у дачным пасёлку, бо ва ўсёй акрузе быў толькі адзін сябар, і то на два гады малодшы за яго. Ды і ў школе ўсе забаўкі пачыналіся пас-

ля ўрокаў, калі ўсе збіраліся ў вялікую кампанію, а яго забіралі бацькі, таму што баяліся, што ён яшчэ маленькі дабірацца шэсць кіламетраў дахаты на грамадскім транспарце. «Але мне ўжо восем гадоў! — штораз пасля школы скардзіўся малы. — Я вялікі і магу сам хадзіць у школу і дадому!».

Але! Цяпер галоўнае, што ў яго ёсць свая пляцоўка, і трэба тэрмінова клікаць сябра гуляць!

— Прывітанне, Сцяпан! — тонкі дзіцячы галасок Валіка. — А я з татам на рыбалку іду! — і малы патрос ручкай, у якой было вядзерца з чарвякамі.

«Сябар сёння заняты, шкада», — Сцёпка засмуткаваў.

Валік заўсёды чакаў суботы, калі тата не працуе і бярэ яго з сабою. Сцяпан ведаў гэта, але зусім забыў, што сёння субота. Паблізу дзіцяці хутка прайшлі па дарозе вялікая і маленькая цені і схаваліся за паваротам. Сцёпка лічыў, што яму не вельмі пашчасціла з бацькам, а, дакладней, так сказала яго маці, калі лаялася з татам, і Сцёпка прыняў гэта за праўду. «Мой тата ні на што не прыдатны, ануча і лайдак» — гэта ўсё, што змог успомніць малы з вялікага тлумачальнага слоўніка «Характарыстыка бацькі, пад рэдакцыяй Маці».

Раптам яму стала тужліва і невыносна самотна. Ён захацеў прагуляцца ў бок лесу, дзе заўсёды прахалодна і цікава. І, развярнуўшыся спінай да баскетбольнага кольца, ён шпурнуў, не гледзячы, мяч. І пакрочыў услед за сваімі думкамі.

Праз адну хату ён заўважыў падмурак, які ўзвышаўся ад зямлі на метр, а можа, і больш, што сведчыла пра тое, што замест першага паверха ў будучай хаце будзе гараж. Сцёпку цікавіла абсалютна ўсё, і ён з вялікім запалам палез на падмурак

— О-о-о! — вырвалася здзіўленне. Усярэдзіне квадрата падмурка была застаялая вада яшчэ ад заўчарашняга

дажджу, і яе паверхня была амаль празрыстай, можна было разгледзець вялікія каменьчыкі.

— О-о-о! — паўтарыла дзіця. — Лыбкі! Лыбкі! — Сцёпка дагэтуль не вымаўляў «р».

Малы пацягнуўся ручкай за парай апалонікаў, якія плавалі ў вялікай кампаніі сабратаў. Яны, згледзеўшы цень, кінуліся ўрассыпную. Сцёпку гэта не спыніла, і ён, з вясёлым рогатам, асцярожна злез ніжэй на сухую купіну ўсярэдзіне падмурка. Трэба што б там ні было злавіць адну «лыбку» і пасяліць у слоік, каб яна расла вялікая-вялікая!!!

Ух, не шчасціць, якія хуткія апалонікі. Малы безупынна распачынаў набегі на рыбак, але, загуляўшыся, не заўважыў, як адпусціў ручку, якой абапіраўся аб бетонную сцяну, і, спатыкнуўшыся, плюхнуўся ў ваду. Ён пачаў боўтацца, тым самым падняўшы пясок і гліну са дна; пачаў хапацца за купіну, на якой стаяў, але яна размокла і была вельмі слізкай. Малы зарыдаў. Недаравальная памылка — рыдаць — каламутная вада ў момант забіла рот. І праз хвіліну Сцёпка мог толькі мукаць і кашляць.

Сутаргавае боўтанне не давала вынікаў. Дзіця вельмі стамілася, ды і ад вады, якая была ў роце, страўніку, лёгкіх, вачах, вушах, вельмі кружылася галава.

Адна толькі думка пульсавала ў галаве: «Далей пляцоўкі не хадзі!», строгі мамчын голас — адзінае, што «ўсплыло» ў памяці. І Сцёпка, знясілены, спыніў бясплённую барацьбу.

Надвор'е ў гэты дзень выдалася незвычайна добрым, такое ў красавіку бывае раз у месяц. І шмат хто думаў, што гэты цёплы і сонечны дзень ніколі не скончыцца або будзе доўжыцца, пакуль не скончыцца свята жыцця.

На наступны дзень бацькі Сцяпана рана-раненька адправіліся ў міліцэйскі ўчастак пісаць заяву аб тым, што сыноч прапаў, згубіўся.

Янак лавіў кожную секунду жыцця, адпачынку і адносін з жонкай, ён атрымліваў асалоду ад новага дыхання — шлюбным жыццём. Гэта было тое, пра што ён марыў, сентыментальна і рамантычна, адным словам, ён быў непяпраўны летуценнік. Хоць на тыдзень мядовага месяца і не выпала ніводнага сонечнага дня акрамя як на вяселле (яны нікуды не паехалі, а проста засталіся ў бацькоў Янака і нічога не рабілі), яго жыццё было азорана цеплынёй любові. Ён прачнуўся раней за ўсіх, калі не лічыць маці, якая ва ўсю завіхалася на кухні, і, праглынуўшы адным махам моцную каву, паспяшаўся на будоўлю, паспеўшы цмокнуць у нос на развітанне яшчэ спячучо Яўгену. Усе яго думкі былі падпарадкаваны толькі адной мэце — хутчэй завяршыць будаўніцтва іх з жонкай хаты.

На вуліцы слотна пасля начнога дажджу, калі ж будзе асфальт, каб не мясіць ботамі гліну! Усе катэджныя ўчасткі ў гэтым выпадку падобныя, як дзве кроплі вады: восень, вясна — бруд, лета — слупы пылу, зіма — гурбы па поясе.

— Чак, а ну стой! Фу! Фу, я табе сказаў! — закрычаў Янак на свайго старога сабаку, які прымудрыўся ў брудзе знайсці нешта тухлявае, але вельмі ядомае для сябе. — Брыдкі сабака, зусім бессаромны стаў. Тоўсты, як кабан, а наесціся ніяк не можаш!

Сабака і вухам не павёў, толькі махнуў хвостом. Янак схапіў першую, якая трапіла пад руку палку, і запусціў у псіну. Чак адскочыў убок, зарычэў на палку, падняў галаву, паглядзеў на гаспадара, піскнуў і, прыціскаючыся да зямлі, папоўз да Янкі. Гаспадар ужо прадчуваў, як у хаце будзе адмываць ад бруду сабачае пуза. Але яму хацелася ўзяць сабаку на будоўлю, будучае жыллё і для Чака.

— Ну ўсё, хопіць, чаго ты, я ў цябе нават не цэліў, і тым больш не патрапіў, супакойся, добра, Чак. Так? — пачаў супакойваць Янак сабаку. Чак у момант забыўся пра сварку і ўжо зноў паводзіў сябе цалкам бестурботна.

Не паспеў Янак скончыць размаўляць з Чакам, як сабака панёсся да будаўнікоў, што паспелі ўжо прыйсці. Будаўнікі актыўна махалі рукамі, і з боку падавалася, што яны лаюцца. Янак падышоў да невялікай кампаніі з трох чалавек і зразумеў, што яны не лаяліся, а вырашалі паміж сабою, хто будзе даставаць цэла дзіцяці з вады!

ШТО?! ЦЕЛА ДЗІЦЯЦІ?! Янак зразумеў, пра што ідзе гаворка, толькі калі паўтарыў услых фразу аднаго з будаўнікоў. Не губляючы ні секунды, ён ірвануўся да падмурка.

— Вох, БОЖА! — вырвалася з глухім стогнам. Янак не мог не толькі бачыць гэта, але і стаяць побач. Што рабіць? Што рабіць?

Будаўнікі кінуліся да гаспадара будучай хаты. Калі яны падбеглі, Янак сядзеў нерухомай масай на зямлі.

— Тэрмінова! Міліцыю... — прахрыпеў Янак. — І вады, ці лепш гарэлкі... — усё, што змог ён сказаць.

Міліцыя прыбыла праз паўгадзіны. Цэла ніхто не чапаў, гэты прыкры занятак быў прадастаўлены праваахоўным органам. Малодшы сяржант пасля выкананай аперацыі неадкладна званітаваў поруч трупы, апырскаяўшы і сябе, і калегу, што стаяў насупраць. «Усялякае бывае, не паспеў адварнуцца», — падушыўшы такія ж позывы званітаваць, падумаў старэйшы калега.

Справа пачала набіраць абароты, і неўзабаве прыбыў начальнік участка міліцыі Ігар Сяргеевіч Ганчароў. Такія здарэнні ў такіх пасёлках сустракаюцца нячаста, і ён вырашыў сам прыехаць, каб асабіста пракантраляваць ход расследавання, тым больш, усё роўна рабіць не было чаго.

«Гэта ж забойства! А можа, выпадковасць?» — у такіх панурых разважаннях яго застала маладая сямейная пара. Ігар Сяргеевіч паспеў толькі пракруціць думку, што не трэба казаць грамадскасці пра здарэнне да высвятлення акалічнасцяў, каб нікога ў акрузе не напалохаць і тым больш, каб следства не зайшло ў тупік. А калі ён падняў вочы, акінуў хуткім поглядам змучаныя твары маладых людзей, вельмі яму знаёмых, ён пашкадаваў пра тое, як хутка разлятаюцца чуткі. Ігар Сяргеевіч паказаў ім на крэслы і неадкладна запісваў у свой арганайзер: «Не забыць — тэрмінова ўвечары перад тым, як ехаць дахаты, купіць малака, хлеба і самагонкі ў бабкі-суседкі». Галоўнае, самагонкі, і ён абвёў гэтае слова некалькі разоў, даючы сабе яшчэ некалькі хвілін на тое, каб успомніць імёны людзей, якія сядзелі перад ім. У галаве круцілася толькі адна думка, што ён сёння абавязкова вып'е, што б жонка там ні казалася!

— Слухаю вас. — Грымотным голасам разарваў цішыню Ігар Сяргеевіч, ён ніяк не мог успомніць, дзе бачыў гэтыя твары.

— Мы шэсць дзён назад падалі заяву аб прапажы дзіцяці, нашага сына, — пачаў мужчына, — а зараз пачулі пра страшнае здарэнне. Мы вельмі спадзяёмся, што гэта не наш Сцяпан, — голас задрыжэў, а жанчына побач забожкала і пачала выдаваць гукі, вельмі падобныя да выцця. — Разумеецца, мы ўжо страцілі ўсялякую надзею... Ці можам мы зірнуць на дзіця? — Далей абодва ўжо не маглі гаварыць і рыдалі.

— Так, хутка чуткі разыходзяцца, — з прыкрасцю ў голасе сказаў Ігар Сяргеевіч, ён, нарэшце, успомніў іх і заяву, якую яны пісалі. Але вось успомніць, куды ён паклаў заяву, прыкра, але ён не мог. Выходзіць, іх дзіцяці ніхто не шукаў. Ён забыў дадаць распараджэнне на пошукі яшчэ шэсць дзён назад і страціў заяву. Так, а вось гэтая інфармацыя сапраўды не павінна дайсці да грамадскасці!

— Ну, давайце супакоімся, трымайце сурвэткі, — сказаў начальнік участка міліцыі, — бяром сябе ў рукі і ідзём глядзець. Загадзя папярэджваю, будзьце гатовыя да жудаснага гледзішча. Вось вам ватова-марлевыя павязкі.

Янак ўсё гэтак жа сядзеў на зямлі, але толькі ўжо за некалькі метраў ад падмурка. Ён бачыў, як падышлі да накрытага прасцінай цела начальнік і маладая пара. Ён бачыў, як жанчына звалілася ў істэрычных канвульсіях пасля таго, як пабачыла цела. Ён бачыў, як мужчына ірваў на сабе валасы! Ён бачыў гэта нават з заплюшчанымі вачамі. Ён бачыў гэта ўначы, у сне, за сталом, у ваннай, на будоўлі, якая аднавілася пасля некалькіх тыдняў рассядавання. Ён не мог не бачыць гэтага!

І ён ва ўсім вінаваты!!! ЁН!

Але ў чым менавіта?!

Ch.4

Прайшоў цэлы месяц, перш чым Янак вярнуўся на будоўлю. Такі доўгі перапынак ён зрабіў з-за жонкі, якая была на мяжы страты розуму ад здарэння. Ды і сам Янак адчуваў агіду да таго праклятага месца.

Калі ён прыйшоў на будоўлю, працаўнікі ўжо даўно працавалі і, апроч падмурка, вымалёўвалася нешта, што нагадвала будучую палову жылога паверха.

— Як справы, гаспадар!? — з шырокай усмешкай і працягнутаў чорнай ад працы рукой насустрач ішоў пра-раб Юрась.

— Так сабе, жонка яшчэ хварэе, — выціснуў неахвотна з сябе Янак, паціскаючы з лёгкай агідай (вясковец не-ачэсаны) каменную руку будаўніка. — Я гляджу, у вас тут справы кіпязь!

— Ну дык, гаспадар, можам прагуляцца вакол, і я пакажу вам, дзе будуць вокны, і што плануецца вакол хаты, — сказаў прараб.

— З задавальненнем. Трэба пачынаць новае жыццё, — задуменна вымавіў Янак, а сам сабе падумаў: «Бо жыццё не можа і не павінна спыняцца з-за нечай смерці».

— Пайшлі, Юрась, — звярнуўся Янак да прараба, і яны адправіліся на міні-экспедыцыю.

Пакуль яны ішлі, думкі Янака пра новы дом у чарговы раз выцесніў Сцяпан, бо Янак шукаў нейкага ачышчэння ў душы.

Справа была ў тым, што Янак з'яўляўся ідэальнай копіяй біблейскага Іосіфа, толькі на сучасны матыў. Гэта значыць, ён лічыў, што ўсе падзеі, якія адбываліся ў жыцці, здараюцца толькі па ягонай віне. І нават хоць ён ніяк не быў вінаваты ў смерці дзіцяці, быў упэўнены, што гэта здарылася па ягонай віне, з-за ягонага грэшнага жыцця.

Яго нельга назваць «стоадсоткавым» Іосіфам, але сказаць, што ў іх суцэльная, усім у прыклад парадыгма чалавечага шляху, можна. Янак лічыў, што прытрымліванне прынцыпаў Іосіфа — усёдаванне, пошук адказаў толькі ў самім сабе, у сваіх праблемах, і чыстае суперажыванне прынясуць яму ачышчэнне, свайго роду катарсіс, як для глядачоў старажытнагрэцкага тэатра. Для яго гэта было найважнейшым пунктам у жыцці, таму ён адразу ж, пасля здарэння абвінаваціў сябе ва ўсім і вырашыў несці крыж жыцця, каб зведаць ачышчэнне.

У гэтым, вядома, яго погляды разыходзіліся з поглядамі Іосіфа. І праз месяц ён адчуў прыліў сіл, ён зразумеў, што Бог і лёс зноў павярнуліся да яго, што ён ачысціўся, што смерць дзіцяці — цяжкая яго віна — гэта было з-за яго няслушных жыццёвых пазіцый, і цяпер ён сапраўды зведаў катарсіс і **ЎЗВЫСІЎСЯ НАД САМІМ САБОЮ!**

— А вось тут можна пасадзіць кветкі! — адарваў ад думак прараб. Гэта Янаку вельмі не спадабалася, і ён паспрабаваў хутка пераключыцца назад да сваіх думак.

Але гэта ўжо не атрымоўвалася. Ён секунду назад чароўна разважаў сам з сабою, але і сюды, у гэты патаемны куток уласнага апраўдання закралася рэпліка жонкі, якая, на такія яго разважанні ўслых, кінула яму: «Гэта табе не тэатр, Янак, гэта жыццё, тут усё па-іншаму! Нельга суперажываннем і пачуццём віны ачысціцца!»

— Што ты ведаеш, насамрэч! — гучна сказаў Янак і ўсім цэлам тузануўся ў некім байцоўскім выбрыку, чым напалохаў прараба.

— Так, спакойна! Што гэта з вамі, вы спалатнелі! Можа, прысядзьце тут, на гэтую лаву, на яе месцы, дарэчы, будзе альтанка з вінаграднікам! — зазначыў Юрась-прараб.

— Выбачайце, благія думкі... — вымавіў Янак, прысаджваючыся.

— Я і думаю, аж у твары змяніліся, — сказаў Юрась. — Я вас пакіну, хвілін на дзесяць, хлопцы мяне клічуць, дапамагчы трэба. — І ён схаваўся за спінай Янака.

«Янак, ты не шчыра перажываеш за загінутшага дзіця!». Зноў голас жонкі. Як гэта ён не шчыра перажывае? Чорт вазьмі, у яго нават сэрца крывёй абліваецца! Шмат хто так нават за сваіх дзяцей не хвалюецца! І адкуль яна ўзяла, што я утылітарыст?! Я досыць напакутаваўся, усяму свой час, а зараз вось час для спакойнага жыцця! Тым больш, сёння чароўнае надвор'е. Доўгачаканае цяпло. Праз дваццаць метраў — хата суседзяў, а за ёй бачны вугал з акенцам іншых суседзяў, вакол хат прычынаецца прырода, лётаюць птушкі, трава расце, што яшчэ трэба для таго, каб адчуць дыханне жыцця!

Янак зноў поглядам выхоплівае далёкае акенца на вуглу дома, якое ён некалькі хвілін назад разглядаў. Ён успомніў, што хата належыць няшчаснай сям'і загінутага

хлопчыка. Можа, гэтае акно таго дзіцяці? У акне вісяць бэжавыя фіранкі, якія радуюць вока сваёй неназойлівасцю, такія могуць вісець толькі ў спальні.

Раптам там з'яўляецца сілуэт дзіцяці. ДЗІЦЯЦІ, ЯКОЕ БЫЛО ЗНОЙДЗЕНА ТУТ!!!

«Не можа гэтага быць, мне здалося, я перанерваваўся...» — супакойваў сябе Янак. І, паўторна зірнуўшы на акенца, убачыў, як маладая жанчына зашморгвае занавесы. «Цьфу, здалося! Проста я, пэўна, пра яго зараз думаю, і таму...».

Янак устаў з лаўкі і, паглядзеўшы ў бок рабочых, махнуў ім рукой. Нічога не тлумачачы, ён паспяшаўся да хаты. У яго знікла жаданне з кім-небудзь мець зносіны, тым больш з будаўнікамі, хацелася толькі аднаго — прыйсці дахаты, легчы ў ложак, абняць Яўгену і заснуць пустым, мёртвым сном. Усё-ткі жонка мае рацыю, не ва ўсім, вядома, але ў тым, што гэта жыццё... у тым, што гэта сапраўднае жыццё, мабыць што, так...

Ch.5

Праз год.

Кожны чалавек павінен мець права на адну кулю. Каб ён мог ёй распарадзіцца па сваім жаданні. Гэта свайго роду новы натуральны адбор, самы гуманны ў гісторыі чалавецтва. Напрыклад, індывід, слабы духоўна і маральна, мог бы пакончыць з сабою, выпусціўшы кулю ў лоб. Або ўдачлівы і паспяховы чалавек адной куляй змог бы вырашыць сваю асабістую праблему, забіўшы канкурэнта. А можа, хтосьці мог бы забіць кагосьці за мізэрнасць і слабасць душы. І свет быў бы шчаслівейшым у сто кратаў.

Янак лічыў сваю жонку «слабой душою» пасля ўсіх страшэнных падзей і з радасцю ўсадзіў бы ёй кулю ў гор-

ла, каб пакутавала і маўчала. Пасля здарэння Яўгена з кожным днём губляла часцінку сваёй прыгажосці і ўсё больш рабілася падобнай да медузы Гаргоны, але толькі для Янака. Для ўсіх астатніх, хто атачаў яе, яна была прыкладам цяжкіх перажыванняў і любай жанчынай. Кожны дзень яна капала Янаку на мазгі, што ён не пакутуе як трэба, што яна мучыцца за іх дваіх, што ёй цяжка на душы... і гэтак далей, і гэтак далей.

Янак кожны новы дзень здзіўляўся, што чалавека можна не проста ненавідзець, а з кожнай хвілінай узмацняць гэтае пачуццё нянавісці. І Яўгена, самае цудоўнае, што ў яго было, самае дарагое, пра што ён марыў усё жыццё, ператварылася ў самае гідкае і ненавіснае для яго.

У такім хаосе думак Янак знаходзіўся, калі заўважыў, што Яўгена, мармычучы і наракаючы на жыццё, нарэшце заснула. Гэта была апошняя ноч у хаце яго бацькоў. Заўтра яны пераедуць ужо ў новую хату і, можа, тады пазбавяцца кашмараў і сварак паміж сабою.

Летняя ноч выдалася спакойная, напоўненая строка-там цыкад і конікаў, шолахам ветру ў дрэвах. Сэрцабіццё вярнулася да нармалёвага рытму, дыханне супакоілася, і Янак адчуваў, як сон абдымае яго ліпкімі абдымкамі. Ён не супрацівіўся і жадаў толькі аднаго: «ружовага сну, яркага ружовага сну. А лепш пустэчы, без сну, проста пустэчы, спакою ў думках і жыцці...»

Сонечныя блікі гуляюць у вокнах, узбоч ад варот. Ідзе напад на галкіпера, заўзятары затаілі дыханне, нават нацыянальныя сцягі не адважваюцца варухнуцца на ветры, увесь свет назірае...

— Янак, Янак, ідзём снедаць, — бяжыць, спатыкаючыся, і крычыць яго аднакласнік.

— Зараз іду, — Янак важдзецца каля школы, гуляе на вялікім перапынку ў футбол. На пляцоўцы ўжо нікога ня-

ма, а ён так захапіўся, што Андрэю прыйшлося яго шукаць і клікаць на сняданак...

І яны разам, адзін — у школьным, другі — у спартовым гарнітуры, пабеглі ў сталовую.

....

— Цётка прадавец, дайце, калі ласка, яшчэ адну булачку, — просіць Янак, ледзьве дацягваючыся да касы...

— І мне таксама, — гаворыць Андрэй. — Я сёння ў баскетбол выігравал, а Янак любіць гуляць у футбол. Але ён усё лаўно мой лепшы сябра! — ляпеча Андрэй, яны ўжо ў другім класе, а ён не вымаўляе «rrrrrrrr»...

Прадавачка ўсміхаецца і моўчкі працягвае ім па булачцы. Янак бачыць, як у руках яна ператвараецца ў масу смярдзючых экскрэментаў, падымае вочы на Андрэя, а ён з галоднай прагнасцю есць яе, і маленькія дробкі пяску і гліны прыляпіліся да ягоных вуснаў і рук, ды засталіся на школьным гарнітурчыку...

— Андрэй, бяжым у двор, побач са школай, будзем гуляць у мяч! — усклікнуў Янак.

Яны бягуць з дзіцячым захапленнем і несучышнай энергіяй, імчацца ў школьны двор, каб пагрэцца ў промнях халоднага сонейка...

— Янак, глядзі, вада! — Радасна крычыць Андрэй, паказваючы на лужыну. — Давай лабіць калаблікі з галінак і пускаць у вадзе! ...

Андрэй бяжыць на пошукі галінак-караблікаў, а Янак падыходзіць да лужыны і становіцца нагамі ў ваду...

Яго рукі распухаюць і сінеюць амаль на вачах, ён задыхаецца і кашляе. З горла выплюхваецца вада...

Лужына становіцца неверагодна глыбокай, дно ледзьве адчувальнае, або неадчувальнае...

Янак спрабуе крычаць — не атрымоўваецца выдаць ніводнага гуку...

Андрэй выскаквае перад спалоханым і тонучым Янакам, як чорцік з табакеркі, ды ён і падобны да чорціка.

ўсё з-за таго, што ён не адчуваў ачышчэння. Гэтае пачуццё прыходзіла да яго, але толькі на жаласныя хвіліны, і то яно было ілжывым, ён гэта ведаў.

Праз гадзіну абое, муж ды жонка, прывялі сябе ў больш ураўнаважаны стан, які быў далёка не нармалёвым, але яны маглі хаця б размаўляць адно з адным.

— Я хачу яшчэ да абеду з'ехаць з гэтай хаты, — сказала Яўгена, — мне патрэбна наша новая хата. Там не будзе жахаў. Хай ён там і патануў (яна ніколі не прамаўляла ягонага імя, вельмі баялася, сама не ведала чаго), але я адчуваю, што нам будзе лягчэй, — працягвала жонка, падмаючыся з ложка і апранаючы шорты і саколку. — Ты гаворыш, мне пашчасціла, я не бачыла яго цела, але, любы, у мяне маляўнічае ўяўленне, не забывай. Я яго бачу яшчэ жудасней і страшней. Паглядзі на мае рукі! — і яна працягнула Янку далоні, падрапаныя пазногцямі ў начных істэрыках.

Янак не знайшоўся што адказаць... Ён сядзеў на ложку і задуменна глядзеў, як яго жонка ходзіць па пакоі з кута ў кут.

— І толькі паспрабуй запырэчыць на конт мяне і майго становішча, — не спынялася жонка. — Хто-хто, але я бачу, што пакутую больш, чым ты — філосаф-аскет ё... аны. Так, я не такая, як ты, разумная і ганаруся гэтым. У мяне ёсць яшчэ чалавечае, і яно не дазваляе мне стаць свіннёй! — Яўгена сама не ведала, чаму так раззлавалася, але ёй відавочна не падабаўся па-будысцку спакойны выраз твару яе мужа. Гэты выраз пужаў яе, ёй хацелася ведаць, што ў Янака наўме. Ён, вядома, заўсёды ёй усё распавядае, але Яўгена лічыла, ён не кажа галоўнага. Чаго «галоўнага», чорт яго ведае. Але пэўна Янак занадта «салодкараспавядаючы» мудак.

«А калісьці быў каханым мужам...» — падумала Яўгена.

— Я не разумею нашых сварак, — супакойваючым тонам пачаў Янак, — яны безгрунтоўныя. Мы павінны,

наадварот, дапамагаць адно адному пераносіць гэтыя цяжкія хвіліны разам, а не бессэнсоўна лаяцца. — Янак замоўк на паўслове і ўсім сваім выглядам паказаў, што з ёй размаўляць — толькі час марнаваць.

— Адразу сыходзіш ад гутаркі, — з усмешкай-язвай на твары сказала Яўгена. — Добра, хопіць, ужо адзінаццаць, хутка будзе машына з грузчыкамі, трэба перакусіць чаго-небудзь, інакш наступны шанец прадставіцца толькі позна ўвечары.

Янак апошніх яе слоў ужо не чуў, ён быў на кухні, адчыняў лядоўню. Мясa можна пасмажыць, яйкі — зварыць, зеляніна, маянэз... хлеб, дзе хлеб? У хлебніцы на лядоўні яго няма. Пакуль Янак шукаў на кухні хоць кавалачак хлеба, у дзверы пазванілі, і Яўгена адправілася адчыняць, ён з прыкрасцю заўважыў, што гэта грузавік і грузчыкі, зараз давядзецца есці на хуткую руку.

«У новай хаце будзе лепш, спакайней. Гэта будзе самы утульны хатні агмень. Яна новая, і таму там не будзе жахаў і бедаў, таму што ў ёй яшчэ не было перажыванняў, скандалаў і чорных дзён, дэпрэсій і іншага, што магло б увабрацца ў сцены, у падлогу, столь, як у губку, і прасочвацца ў нечаканыя моманты...» — так думаў Янак, паглынаючы вялікімі кавалкамі бутэрброд, перад грузчыкамі, якія палілі на вуліцы ля грузавіка, здавалася, віслі ў яго над душой.

Ch.6

— Вы ведаеце, Янак Максімавіч, ёй з кожным днём лепш і лепш, — сказаў лекар мужу, які ледзьве паспяваў за ім, ідучы карацейшымі крокамі, — але яна хутчэй паправіцца, калі будзе бачыць вас як мага радзей. Калі ласка, не крыўдуйце, але яна ўпадае ў транс пры вас. Я разумею, што вы і так не наведваеце яе тыднямі... — доктар не

дагаварыў, ён праглынуў канец фразы, бо не ведаў, як яе скончыць.

Янак, які спяшаўся з доктарам, быў вельмі стомлены пройдзеным шляхам да клінікі — транспарт дрэнна хадзіў, і апроч гэтага, лякарня сама па сабе была не маленькая. Але больш за ўсё яго раздражняла ўласная няёмкасць, ён з кожным новым крокам марыў пра хутчэйшае збавенне ад доктара. Галоўнае — сустрэцца з Яўгенаю.

— Спадзяюся, вы разумееце, чаму я прыйшоў да такога рашэння, — працягваў доктар. — Усё толькі для карысці яе псіхікі. І гэтая люстраная перагародка ... разумееце, вы можаце за ёй назіраць і не патурбуеце яе спайкой, галоўнае — ніякіх гутарак. Калі яна будзе з вамі мець зносіны, то застанецца ў нас на шмат гадоў, у гэтым я не сумняваюся.

Лекар адчыніў дзверы, і яны апынуліся ў цёмным памяшканні з вялікім экранам-люстэркам, за якім была адмысловая назіральная палата.

— Люстэрка куленепрабівальнае, — сказаў лекар. — У галаве не ўкладваецца, як ад звычайнай дэпрэсіі яе хвароба развілася да шызафрэнні і замаху на вас, Янак? Усе тэсты і даследаванні паказалі, што вы яе вельмі кахаеце, ні разу не білі і, увогуле, на руках насілі. Гэты феномен трэба дбайна вывучыць. Яна нічога нам не гаворыць, толькі так, некалькі няскладных слоў: рыбіны, сонейка, гліна. Але мяне больш за ўсё цікавіце вы, Янак, я б вас даследаваў з вялікай цікавасцю. Мне падаецца, ваш унутраны свет вельмі багаты. Вы падумайце, можа, так мы знойдзем ключык да хутчэйшага выздараўлення Яўгены.

У экране-люстэрку закраталася штосьці маленькае і бясформеннае — гэта Яўгена павярнулася ў сне на ложку, які стаяў у куце палаты. Яе доўгія валасы былі падстрыжаны кароткім вожыкам, бо яна вырывала іх на сабе. У цэлым яе знешні выгляд зліваўся з шэра-белымі сценамі палаты.

У Янака трэсліся рукі. Як даўно яна тут? Больш за тры месяцы. Лекары гавораць, што ёй лепш, але знешне гэта ніяк не выяўляецца. Божа, чаму? Няўжо ніхто не адмовіцца ад думкі, што гэта я давёў яе?! Так, яна часта называе маё імя, але ў яе нават родных няма, каб называць яшчэ нечыя імёны. І баіцца яна не мяне, і дрэнна ёй не ад мяне, а хутчэй ад прыкрасці, што я не апраўдаў яе надзей? Сапраўды не ведаю, магчыма...

Але ведаю толькі адно — яна заўсёды разыходзілася са мной у меркаваннях і развагах...

«Не вынесла душа паэта...» — услых вымавіў Янак радок з вельмі вядомага верша. З галавы ўжо некалькі дзён не выходзіў афарызм яго любімага філосафа: «Калі доўга глядзіш у бездань, бездань пачынае глядзець у цябе». Так, гэта Ніцшэ.

Алегорыя ўсяго іх сумеснага жыцця выйшла да смешнага сумнай, гэта нахшталт як ухмылка на твары, які плача. Менавіта гэтая алегорыя і з'яўляецца абсурднай. І справа нават не ў іх сумесным жыцці, а ў супадзенні ў адзін час, у адным месцы, пад адной зоркай і ў адной паралелі падзей і здарэнняў, а гэта і з'яўляецца алегорыяй жыцця.

«Паслухаю я Віку і развядуся. Жыццё працягваецца, не вечна ж мне пакутаваць з ёй, ад гэтага прасцей у свеце не стане», — так думаў Янак, перад тым як адчыніць дзверы цёмнага пакоя з люстэркам-экранам і сысці прэч, магчыма, назаўжды сысці, больш не вярнуцца ніколі. У жыцці прыярытэты змяняюцца з жудлівай частатой, і ён цвёрда вырашыў, што сядзе да найлепшай у свеце і цудоўнай Вікторыі, і будзе шчаслівы.

*Жнівень 2006 г.
Менск*

ПАРАНОЯ

«Сёння раніцай узброены мужчына ўварваўся ў гіпермаркет і расстраляў па-македонску, з двух ствалоў, персанал і пакупнікоў. Пасля таго як абоймы былі пустыя, выбуховае рэчыва здэтанавала ў яго на рамяні. Колькасць ахвяр пакуль не вядома. Тэрарыст сканаў на месцы. Сачыце за нашымі навінамі, далейшыя падрабязнасці — праз гадзіну. А зараз мы просім асоб уразлівых і людзей з сардэчнымі захворваннямі адысці ад тэлевізара, наш карэспандэнт вядзе прамую трансляцыю з месца здарэння».

Камера рухаецца па гіпермаркеце, у аб'екты трапляюць чалавечыя целы, кроў, шматкі вопраткі і пабітыя бутэлькі, на тварах у кадры пануе паніка і страх. Праз секунду нечая рука выбівае камеру, і малюнак знікае.

Ранішнія навіны, як звычайна, мелі шмат «вясёлых» ды «цікавых» паведамленняў.

Франк па традыцыі сядзеў з кубкам ранішняй моцнай кавы на кухні і дзюбаў носам. Тэлевізар у момант прагнаў стому, хоць абуджэнне заўсёды давалася цяжка. Праз гадзіну на працу, у офісе ўсе ўжо стаміліся чакаць. Але да працы — душ.

Пачуўшы навіну, ён насцярожыўся, пальцы моцна сціснулі кубак. Сон як рукой зняло. Што гэта, дэжавю? Ён усё дакладна пачуў?! Здаецца, так. Настрой не палепшыўся, толькі дрымота засталася на кухні ў пустым кубку з-пад кавы. Франк не паспяваў абдумаць навіну як трэба, не было часу ўсё ўзважыць, ён спяшаўся ў офіс. Ужо трэці год з

таго часу, як яго нага пераступіла парог кампаніі па рэкламе, ён ніколі не спазняўся. PR — яго канёк, праца толькі ў радасць, што і гаварыць. Франк пра сябе быў высокага меркавання і лічыў, што шмат чаго дамогся ў свае дваццаць шэсць: выйшлі ў свет два зборнікі аповесцяў, сярэдняга пісьменніцкага ўзроўню, як вызначылі крытыкі, але для яго галоўнае — што раскупляліся; дзве вышэйшыя адукацыі; выдатны прыбытак, не хапала толькі ўдалага шлюбу, жартам паўтараў ён сваім сябрам на з'едлівыя заўвагі з нагоды яго дабрабыту.

Хе-хе-хе! Што, дзіцятка?! Дагулялася!!! — мужчына гыркаў амаль у твар цалкам звяр'яцелай ад страху дзяўчыны. Яе рукі былі моцна звязаны за спіной, ногі ацяклі, вельмі хацелася ў прыбіральню, яна вось-вось магла зрабіць гэта пад сябе.

— Баішся мяне? Ды нічога, усё нармалёва, я цябе і пальцам не крану! Ты зараз мая ўласнасць, мой космас! — мужчына не сцішаўся. У душы ў яго спявалі анёлы, як ён сам ахарактарызаваў свой настрой...

Дзяўчынка спрабавала аднавіць у памяці ход падзей, успомніць, як яна сюды патрапіла — у гэты цёмны і смярдзучы склеп. Але ў галаве была пустэча, яна не магла выразна ўзгадаць, хто яна і што адбылося. У наяўнасці быў толькі той факт, што яна ў кагосьці ў закладніках, і нічога добрага, мяркуючы па ягонай фізіяноміі і п'яным стане, ёй не свеціць.

— Ты яшчэ ўдзячная мне будзеш, я цябе выхаваю! Сцены тут бетонныя, склеп дзесяць метраў глыбінёй! Сам капаў не адзін месяц, бач, як табе жыллё ўладкаваў! Тут цяпло і амаль не волка!

З-пад дзяўчынкi пацякла лужына, мужыка гэта дзіка ўзрушыла, і ён залямантаваў:

— Ты ў мяне і парадку, і культуры навучышся, калі цябе яшчэ ніхто гэтакім у сёмым класе не навучыў! Я, блін,

*год цябе вывучаў, можна сказаць выхадзіў у сваім сэрцы,
а ты мне лужыны, як шчанюк, маці тваю...*

З галавы Франка выява за выявай нараджалася новая аповесць, за акном ужо прагледжваў світанак. Хутка на працу, а ён як заведзены ўсё пісаў і пісаў. Па цэле прабягала дрыготка, як быццам яго самога трымалі ў склепе. Рукі сутаргава скакалі ад літары да літары, складаючы іх у словы, словазлучэнні, абзацы. Вочы не бачылі манітора, сэрца выскаквала з цела. Ён быў вельмі напалоханы, усведамляючы ў той момант, што ў ім адбываецца перараджэнне з дзяўчынкі-маладзіцы ў мужчыну і наадварот. Яго ахоплівала цьмянае пачуццё трывогі, што яшчэ секунда — і за спінай адкрыюцца дзверы, і натоўпы людзей уварвуцца і асудзяць яго за тое, што нараджае ягонае мысленне. Гэтае пачуццё толькі ўзмацнялася па меры таго, як ён унікаў у апавяданне.

Але ў яго было апраўданне. У самым пачатку аповесці ён напісаў, што дадзены сюжэт заснаваны на рэальных падзеях, дакладней, гэтая аповесць — дзіцё навін і яго творчай фантазіі. Франк панікаваў, але пісаў далей, ён разумеў, што думаць, быццам яго аповесці змяняюць свет — абсурдна, але ён баяўся, баяўся нават самой думкі, што кожны герой яго кніг паўстане і адпомсціць...

Але ён выдатна ведаў, што кожны чалавек, які прыйшоў у гэты свет, усім сваім жыццём, пачынаючы ад моманту нараджэння і канчаючы смерцю, змяняе наяўны свет, і ўжо толькі адзін факт яго існавання пакідае прыкметныя раны на вялізным зямным шары...

«Сёння днём збег галоўны падазраваемы ў апошніх двух тэрактах, лідэр радыкальнай Групоўкі супраць глабалізацыі і нацыязмяшання «ГСГІН». Нагадаем, што гэтая групоўка ўзяла на сябе адказнасць за «бойню ў гіпермаркеце», якая адбылася два тыдні таму.

Саўдзельнікам ва ўцёках аказаўся кіроўца, які перавозіў зняволенага ў турму строгага рэжыму да вынясення прысуду. Кіроўца затрыманы, але федэральныя службы ніяк не каментуюць яго затрыманне, уся аперацыя праходзіць пад грыфам «сакрэтна». Вядома толькі, што кіроўца пры затрыманні спрабаваў пакончыць з сабою. Ён сарваў з шыі ланцужок з распяццем, у якім была атрута, і праглынуў. Лекары паспелі яго выратаваць, і зараз ён знаходзіцца на допыце...» Абыякавая да жыцця вядучая навін з самым ціхамірным выглядам распавядала пра апошнія падзеі дня.

Гэта ўжо не было падобна да дэжавю! Франк добра памятаў падзеі з навін двухтыднёвай даўнасці, відовішча было не для слабанервовых, але толькі не для яго. Вячэрнія навіны спусцілі яго з нябёсаў на зямлю. Далікатная знямога пасля прынятай ванны выпарылася, і ён зразумеў, што падзеі развіваюцца, як па сцэнарыі, як у яго апаведзе трохгадовай даўнасці з апошняга зборніка. У гэтым зборніку было сем з дзесяці яго гісторый пра жорсткасць і абсурднасць чалавечага свету — Франк быў контркультурным пісьменнікам. Але тое, што ён чуў у навінах, зусім яго не радавала. Пачуццё трывогі, якое праследавала яго па пятах ужо не адзін год, абвастрылася, і ў каленях адчулася невытлумачальная стомленасць. Франк яшчэ памятаў тыя доўгія ночы без адпачынку, жангльванне словамі, цяжкую працу і саلودкае пачуццё перамогі — публікацыя! Ён тады адразу ж атрымаў аванс і зладзіў святочны вечар для сяброў, які ні па якіх матэрыяльных параметрах не адпавядаў атрыманым каляровым паперкам за апавяданне. Яго гэта не хвалявала: галоўнае, што былі грошы ад працы і публікацый. А астатняе не мае ніякага значэння.

Франк ганарыўся сваім тонкім розумам і пачуццём мовы, але штораз бянтэжыўся, калі перачытваў свае апаведы. Розум усяляк адпрэчваў увасабленне ў жыццё сю-

жэта з дадзенага аповеда, але падсвядомасць гаварыла, што ў свеце шмат і шмат чаго яшчэ не адкрыта. У рэшце рэшт ён сам браў некаторыя сюжэты з газет, гісторый сяброў або тых жа навін. Свет у шмат разоў жудаснейшы за самы брутальны «літ-хорар» або пацыенты Вэрхалу. Такая была яго ўстаноўка, і яго цалкам задавальняла жыць падвойным жыццём: пісаць і зарабляць у зусім розных сферах жыцця.

«Божа мой, як у кнізе!» — паўтараў сабе пад нос Франк, яго праймаў холад. Ваннае цяпло прайшло, і ён вырашыў прыгубіць чаго-небудзь сугрэўнага. Станавілася лягчэй па меры таго, як ён п'янеў. Ён узяў пульт ад тэлевізара і перайшоў ад навін на іншы канал. Тут паказвалі перавернуты цягнік і тысячы разнаколерных мігцелакаў. Цягнік палаў агнём, і яго актыўна тушылі ў прамым эфіры. Франка гэта ўжо не цікавіла, ён пачаў пераходзіць ад аднаго канала на іншы ў пошуках чаго-небудзь больш гуманнага і інтэлектуальнага. З усіх пяцідзесяці чатырох каналаў ён спыніўся толькі на спартыўным, астатнія альбо шакавалі, альбо смяшылі. Прычым ён нават не ведаў, што трэба было рабіць — смяяцца з перадачы пра вырадкаў, якія ваююць за кожны сантыметр арэны і шчасця ў гэтым «суровым свеце», або плакаць. Рагатаць з фільмаў, дзе ў людзей рознымі садысцкімі спосабамі адбіраюць жыццё, або сумаваць, назіраючы, як галоўны герой па трупах ідзе да свайго шчасця і дабрабыту. У выніку ён нават вырашыў замяніць гольф на спартыўным канале мультфільмамі, але без псіхастымулятараў нельга было разабрацца ў тонкіх алюзіях сучасных кібермулятаў, прызначаных ці то для дзяцей-даўнаў, ці то, наадварот, прасунутых падлеткаў-кампутараманаў.

У выніку на экране застаўся гольф. Франк вырашыў набырыб'і здавольвацца хоць гэтым. Ён адклаў убок пульт і, павольна пацягваючы нефільтраванае піва, з адносным спакоем і абыякавасцю пачаў назіраць за белым шары-

кам, які стала перакочваўся ад лункі да лункі. Вочы паціху зацягнула сном, і толькі а сёмай раніцы ён прачнуўся ад будзільніка ў тэлевізары, які з ходу ўключыў яму першы канал з ранішнімі навінамі.

Шыя, плечы і ногі ацяклі і не паварочаліся ані ў які бок, спаць седзячы — няўдзячная справа. Пятніца. «На працу ні кроку, к чарцям усё!» — прамармытаў сонным голасам, звярнуўшыся да пустых пакояў, Франк. З цяжкай ад пахмелля галавой ён накіраваўся на кухню, каб згатаваць кубак кавы, або снатворнага, у залежнасці ад таго, на што першае трапіць пагляд.

Знікла дзяўчынка чатырнаццаці гадоў, валасы светлыя, вочы блакітныя, два дні назад раніцай сышла ў школу і не вярнулася. Просім усіх, хто яе бачыў (на экране з'яўляецца міленькі тварык на школьным фота) або валодае хоць якой інфармацыяй, звярнуцца да нас па тэлефоне: 2081144, або 346...

Пстрык, экран згас і ў пакоі адразу стала нязвыкла ціха. Спакой і цішыня, цэлы дзень толькі гэтыя два словы будуць стаяць на варце адпачынку Франка. Першае, што ён заўважыў на кухні, было снатворнае... Нервам трэба адпачыць, так і да шызафрэнні рукой падаць, усялякае жаданне жыць знікае... Франк сеў на край ложка, закрыў твар рукамі, на скронях праступілі сінія вены, яны набрынялі ды пульсавалі, як чарвякі, пад скурай. Што такое, што за трывога?! Нядобра неяк на душы, хіба так заўсёды было? Не! Хіба ў свеце так было? Н...е...е... мааббыць Т...а...а...к...

Да таго, як сон агарнуў усяго яго павуцінай дрымоты, ён успомніў канец свайго аповеда пра тэрарыста. З вялікімі стратамі ў перастрэлцы гэтага чортавага лідэра заб'юць, а цела не змогуць захаваць, бо пры перавозцы яго ў лабараторыю для медыцынскай экспертызы і вызначэння асобы натоўпы грамадзян перакрываюць шлях і

з лютым азвярэннем разарвуць яго на дробныя парэшткі, а потым спаляць астанкі...

...Мужчына рыхтаваўся да засялення наложніцы не адзін год, дбайна прадумаў план жылля аж да такіх інтымных дробязяў, як зацішныя засценныя мясцінкі для таемнага назірання за сваёй ахвярай. Усе гэтыя тонкасці радавалі яго як дзіця, ён мог гадзінамі сядзець, утаропіўшыся ў адно з нябачных акенцаў, назіраючы рэаліці-шоў амаль у сваёй хаце! Часам ён засынаў за гэтым заняткам, але часцей за ўсё ён ананіраваў як вар'ят. У дзень даходзіла да дзесяці раз, яму неабавязкова было, каб яго наложніца была голая або сядзела на ўнітазе. Яму нават было дастаткова і адной думкі, што ён распараджаецца жывой душой, што ў яго руках бязмежная ўлада, што ён можа рабіць з ёй усё, што захоча, а калі ён загіне, то яна памрэ ад голаду. Улада давала яму волю.

Дзяўчыны не прыходзілася скардзіцца, жылося ёй ніштавата, таму што ў яе турме, як яна лічыла, было ўсё неабходнае, нават звыш таго — кнігі, якія давалі ёй свабоду, у іх яна была шчаслівая. Усё, што гаспадар падаў ёй з літаратуры, гэта былі прыгодніцкія раманы для школьнага ўзросту і зборнік казак. Гэтага было досыць, каб дзяўчынка не адчувала сябе зусім самотнай.

Здаралася, што мужык начнымі гадзінамі на сценку лез ад жадання авалодаць ёю, але ён трымаў сябе ў руках, ён не мог дазволіць сабе ўсё сапсаваць, ён жадаў дамагчыся яе прыхільнасці, спачатку стаўшы яе богам у ежы і туалеце. Затым паволі ён будзе спакушаць яе, дзе лёгкімі дотыкамі, дзе словамі, каб распаліць яе запал. Мужык лічыў сябе прывабным, і аспрэчыць гэты момант было няма каму ў сілу яго інтымных падрабязнасцяў. Яго мэтай быў не гвалт, але заваёва даверу гэтай пакуль яшчэ дзікай і палахлівай «лані».

Вось і зараз ён сядзеў на матрацы, акурат насупраць ложка дзяўчынкі, ён быў не бачны для яе, яго надзейна хавала сцяна і камуфляжнае люстэрка над рукамыніцай. Дзяўчынцы ніколі не здагадацца, яна наіўная, бо занадта простая ў яе была сям'я з бедных працоўных. Мужык сцякаў ужо другі раз за апошнія паўгадзіны, па сценцы плылі мармуровыя кроплі, ён быў на ўзводзе — ён уладкуе ўсё вакол яшчэ лепш, ён вялікі ўладар, ён можа кіраваць лёсамі людзей. Гэтая думка вяла яго да чарговай вар'яцкай думкі, але тут дзяўчынка, што ляжала да гэтага нерухома і чытала кнігу, павярнулася на бок да яго тварам, і падол яе спадніцы адкрыў сцягно. Мужык застагнаў... Гэта было вельмі неасцярожна з яго боку, але дзяўчынка нічога не пачула...

Франк спыніўся перавесці дух, яму падавалася, што аповед пайшоў не ў тым кірунку, ён хацеў паказаць больш жорсткасці, а ў выніку выходзіла, што яго герой быў проста нейкім ненармальным. Аповед выходзіў з-пад яго ўлады, сюжэт больш не падпарадкоўваўся яго думцы. Злосць і распач не давалі спакою. Ужо набліжаўся світанак. Ён упершыню за некалькі дзён усміхнуўся. Думка, што ён у адпачынку, сагрэла душу. Франк адправіўся ў бліжэйшы бар, ён востра жадаў пазнаёміцца з якой-небудзь маладзіцай, хоць ведаў, што ў бары па раніцах ходзяць такія ж, як ён, самотныя душы, з мноствам комплексаў і багажом няўдалых адносін з людзьмі. Кожная другая маладзіца залівала там сваё гора ад спрэчак з блізкімі, а кожная першая ўжо абвыкла да спіртнога і ціха сядзела без думак, толькі зрэдку ўспамінаючы, як паршыва ў яе жыцці і на душы...

— Ты ўжо сыходзіш, Лера? — спытаў Франк маладзіцу, якая гультаявата пацягвалася на яго ложку. Ад паднятых уверх рук яе грудзі агаліліся з-пад коўдры і пагляд Фран-

ка затрымаўся на гэтым чароўным відовішчы. Лера прасачыла за яго паглядам і паспяшалася прыкрыцца.

— Слухай, Франк, ты вельмі добры, ты мне вельмі прыемны, але зразумей, у мяне ёсць хлопец, я яго кахаю, тое, што я з табой сёння пераспала — гэта лішні раз даказвае, які ты класны... — Лера яшчэ нешта гаварыла, але Франк яе ўжо не чуў. Як толькі яна пачала са слоў «слухай» і «вельмі», ён зразумеў, што яе не ўгаворыш, справа безнадзейная.

Але, не здаючыся без бою, ён працягнуў заваёўніцкі наступ, які расцягнуўся на цэлыя суткі. Франк зрабіў усё, каб яна пераехала да яго, нягледзячы на тое, што Лера легла да яго ў ложка пры першым жа знаёмстве, дакладней праз гадзіну пасля яго! Франка не цікавілі тонкасці жаночай псіхікі, ён ведаў, што яму тэрмінова патрэбен блізкі чалавек, інакш яго нервовая сістэма можа здрадзіць у найбліжэйшы момант. Ён разумеў, што пісаць — гэта вялізная адказнасць, але ў тое, каб аповяды пачыналі пасутнасці кіраваць лёсам, ён папросту не верыў. Ён усяляк адпрэчваў гэтыя думкі. Да таго моманту, пакуль у адзін выдатны дзень не ўбачыў уласнымі вачамі у навінах, як натоўп раздзёр таго самага тэарыста з гіпермаркета, зусім як у ягоным старым апавяданні...

Так, ён стаў мужчынам. Ён утрымоўваў жанчыну, яму здавалася, што калі ён стаў для кагосьці неабходны, значыць, ён адбыўся. Яго разбіраў неверагодны гонар, які прыходзіць да ўсіх мужчын, якія пачынаюць адчуваць сябе вольнымі і не абавязанымі нікому падпарадкоўвацца.

На некаторы час ён забыў на сваё захапленне і цалкам аддаўся жанчыне, яна брала ад яго ўсё, ён гэтага жадаў і не супрацівіўся. Густы да жыцця ў Леры былі яшчэ тыя, яна нават сказала Франку, што яму танней было б кожны дзень аплачваць прастытутку, чым яе. Франку гэта

было чучь прыкра. У цэлым іх стасункі вылучаліся знешняй цеплынёй і ўвагай, секс сяды-тады суправаджаўся невялікімі сваркамі ў моманты, калі Лера ў экстазе выкрыквала не яго імя...

Ён неяк распытаў яе падрабязней аб мінулым жыцці і высветліў, што яна была замужам некалькі гадоў, але муж памёр — анкалогія, таму яна змушаная была жыць інакш.

«Як гэта інакш?» — спытаў Франк і атрымаў адказ, што падчас страшных дэпрэсій лёс шпурляў яе ў мноства розных кампаній, але нідзе яна так не атрымоўвала задавальнення, як у суполцы свінгераў. Яе заводзіў сам прынцып назірання за сваім партнёрам, які выгінаецца пад чужым целам ад асалоды...

Франк быў у шоку, яго адольвала паніка, як толькі наступалі тыя моманты, калі ён пачынаў думаць, што піша самыя брудныя аповеды, што яго контркультурная пазіцыя радыкальней няма куды. Ён спазнаваў новыя цікавыя факты з жыцця людзей, гэта кідала ў дрыжыкі, парушала апетыт і сон, але гэта і дапамагала яму не падаць духам, брацца за клавiятуру і выводзіць чарговыя аповесці.

Праз месяц Франк перастаў глядзець на свінгераў з непрыязнасцю і прадужытасцю. Хоць спачатку ён быў у шоку ад таго, што яго Леру душыў зверху нейкі жлоб цэлых трыццаць хвілін, але калі нечая жонка з іх кампаніі, якая складалася з васьмі чалавек, пачала рабіць яму мінэт, ён забыў, што Лера была яго маладзіцай. Яна проста стала жывым тэлевізарам, па якім паказваюць жорсткае порна... Гэтае назіранне за тым, як староннія савакупляюцца, бян-тэжыла Франка тым, што ў яго апошняй аповесці галоўны герой рабіў штосьці падобнае, толькі ананізм і падгляданне літаратурнага героя не ішлі ні ў якое параўнанне з яго ўчынкамі ў рэальнасці, якая па ўсіх правілах з'яўлялася

горшай за літаратуру. Яшчэ глыток віскі з ільдом — і можна працягваць, тупее погляд, тупее мозг, так, працягваць рух... па цэле пайшла дрыготка...

Абсурд, але самыя пахабныя рэчы, якія засмучалі яго да глыбіні душы, былі самымі прыемнымі. Яшчэ ніколі яму так не хацелася Леры, як у тыя моманты, яшчэ ні з кім яму не было так добра, як з ёю. Ён ажэніцца, ён абавязкова ажэніцца з ёй...

Лера была згодная, яна таксама жадала застацца з ім і рабіць гэтыя «бессаромныя рэчы», як яны называлі жыццё. Яны ўзводзілі сябе ў Адама і Еву, у новы статут сям'і, у іх руках быў свет, у іх сілах быў секс. Адзінае, што перашкодзіла ажыццявіцца іх плану, гэта захапленне Франка. Дакладней, не сам факт захаплення, а тое, чым ён захапляўся. Жорсткія сюжэты жыцця, скрыўленні, чалавек у абсурдзе, змрочныя апаਵяданні... Усё гэта выклікала ў Леры пачуццё страху, яна не разумела, як ён можа пісаць такія жахі і дурасці, часта паўтарала, што ён хворы шызафрэнік, пакуль не выявіла, корпаючыся ў яго тэчцы дакументаў, недапісаны аповед.

Яна закаціла ўвечары скандал з нагоды таго, што ёй страшна жыць з такім чалавекам, як ён, што яго няскончаная аповесць зусім вар'яцкая, што там мужык ананіст, а астатнія падрабязнасці выклікаюць толькі ваніты і агіду. Калі Франк такое піша, значыць, у яго праблемы ўнутранага характару! Франк сказаў, што гэта не ў яго праблемы, а ў людзей праблемы, што гэты сюжэт заснаваны на рэальных фактах. І хто ёй сказаў, што літаратура заклікана забавляць, а не ствараць?! І каб эфектна скончыць сваю апраўдальную прамову, ён дадаў, што яна, Лера, таксама яшчэ тая «добрая» асоба, а ці не нагадаць ёй, чым яна займаецца ў вольны час. Ці не распавесці ёй пра яе сяброў-свінгераў? Лера вельмі пакрыўдзілася на гэты

прыведзены довад і заявіла, што яна ў дадзены момант лічыць сябе, прынамсі, больш нармалёвай, чым ён!

Рэчы былі сабраны за пару хвілін, бо яна пераехала да яго з невялікай валізкай, жыццё навучыла яе не давяраць нікому, таму яна ведала ўсё пра пераезды. Няма сэнсу нажываць багацце, ведаючы, што ты не ідэальны, што той ты, які існуе, можа быць не толькі не зразуметы, але і абсмяяны. Ёсць толькі ты і калектыў, які, як сучка, што толькі што ашчанілася: аднаго шчання абліжа, а другога, таго, што з адхіленнямі, адразу з'есць. Жыве здаровы чалавек, жыве здаровая нацыя!

Яна знікла ў сусвеце, але ненадоўга, праз дзень тэлефонны званок нагадаў Франку пра яе існаванне, але яму было ўсё роўна. Ён вырашыў для ўсяго свету, і ў прыватнасці для сабе, бо для яго гэта былі сінонімы, даказаць, што ён нармалёвы, такі ж «белы», як і ўсе. Ён вырашыў скончыць аповед, здаць яго рэдактару і астатні вольны час выдаткаваць на прыгоды. Ададзца свету радасцяў і жаданняў, удасканаленых і прагнілых, салодкіх і прынадных, як мёд.

Перш за ўсё спачатку трэба было паправіць здароўе...

...Прайшоў год пасля паланення дзяўчынкі, выкрадальнік чакаў цэлых трыста шэсцьдзесят пяць дзён гэтага моманту, запал з'ядаў яго знутры, грыз косткі. Але яму гэта было неабходна, ён атрымोўваў ад такога самакатавання сваё задавальненне... Гэта было добра.

Але аднойчы ён сарваўся, падвяла яго сіла волі. І ён наваліўся на дзяўчынку, якая нічога на падазравала і за год ужо паспела звывкнуцца з новай доляй... Ён узяў яе груба, без усялякіх цырымоній, яна нават не зразумела, балюча ёй было растацца са сваёй некранутасцю або не, яна была вельмі напалоханая ды і ўсё. Яна ма-

рыла пра раман з маладым чалавекам, пра тое, як ён, адзіны, пракрадзецца ў яе цела, авалодае ёю з усёй сілай далікатнага запалу. Але гэтага не адбылося. Нават ад гэтага грубіянскага мужыка, падазраючы, што ён павінен быў яе згвалтаваць, яна, наіўная, чакала большай рамантыкі. Калі ён ужо канчаў свае рухі, яна падумала толькі пра тое, што ён мог хоць святло выключыць і свечку запаліць!

Пасля гэтага яна набралася адвагі і напрасіла купіць ёй свечкі, зараз яна магла адцягваць сваю ўвагу падчас сексу на агонь свечкі. Бо на агонь, як і на ваду, можна глядзець вечна.

У яе нарадзіўся хлопчык, гаспадар быў рады і падарыў ёй набор пялёнак, каб яна не дзёрла навалачкі.

Мужык радаваўся ўсяму, што адбывалася з дзіцем, ён пачаў часцей заходзіць да яе, каб проста посясюкаць з малым або прынесці які яблык, для вітамінаў. Аднак, калі хлопчыку споўнілася паўгода, маладзіца сказала, што ёй трэба выводзіць яго на вуліцу, хоць на трыццаць хвілін. Мужык зразумеў гэта вельмі дасканальна, і кожны дзень выводзіў іх у двор на свежае паветра. Ён зразумеў толькі тады, калі з'явіўся на свет ягоны сын, што вельмі кахае яе і дзіця.

Чым старэйшым станавілася дзіця, тым больш мужык рабіўся дзікім і некіруемым. Ён пачаў выдумляць нейкія тэорыі аб моцных мужчынах і лічыў, што сын яго павінен вырасці моцным, працавітым і жорсткім да гэтага свету, бо толькі такія асобы могуць жыць шчасліва і кіраваць краінай, і ты, гэта значыць маладзіца, павінна ганарыцца гэтым. Калі ён пускаўся ў такія развагі, любы чалавек пачынаў шукаць падставу, каб развітацца з ім і ніколі не сустракацца. Маладзіцы было ўсё роўна, яна любіла свайго сына, яна разумела, што мужык нешта там гаворыць важнае і, пэўна, сур'ёзнае, але яна не выходзіла некалькі месяцаў на вуліцу,

яна хварэла. А ў гэты час мужык прываў над сваім сынам, закаляючы яго ды усяляк навучаючы мужнасці ды моцы фізічнай.

Яе жыццё спынілася на дзіцячых кніжках і казках. Яна дагэтуль не разумела маштабу ўсёй яе асабістай трагедыі, магчыма, гэта было і добра. Для яе добра. Блажэнныя не ведаюць зла...

Вочы Франка пачырванелі і балелі, ён ніколі не мог доўга пісаць на кампутары, заўсёды даводзілася нешта дапісваць на паперы. Ён вырашыў зрабіць перапынак. Быў час адарвацца ад аповесці і згатаваць сабе каву. Гадзіннік паказваў сем, калі ён сеў працаваць. Так, адна старонка за чатыры гадзіны, ён здае пазіцыі, або, мабыць, тое, пра што ён піша, занадта складана для стварэння. Ён вырашыў спыніцца на другім абзацы, бо той яго вельмі цешыў.

На днях ён даведаўся, што тэрарыста нумар адзін па справе «бойня ў гіпермаркеце» знайшлі, яго схавалі ў адной горнай мясціне на поўдні Расіі, але ў жывых ён не застаўся, яго на месцы расстраляла група захопу. Зараз гэтую групу падазраюць у самасудзе. Але ўжо нічога не дакажаш, бо цела было разарвана і спалена. Труп тэрарыста перахавалі на дарозе мясцовыя жыхары і ўчынілі над ім дадатковую расправу. Такім чынам, групу захопу чакае суд за бяздзейнасць падчас гэтага акту з боку грамадзян. Але Франк разумее, што групе захопу нічога сур'ёзнага не свеціць, іх апраўдаюць, яго хваляваў той факт, што вельмі падобны яго стары аповед да гэтых падзеяў вакол тэрактаў і тэрарыстаў. Але гэта ўжо не палыхала, як раней, параноя адступіла, ён вырашыў, што ў свеце ўсё калі-небудзь, рана або позна, паўтараецца!

Тэразызм... А што па сутнасці гэтае слова значыць? Кожны думае, што гэта абавязкова гвалт над людзьмі, выбухі і іншае. Насамрэч гэта свайго роду палітыка

перамоў. Бо калі цябе не чуе кіруючая эліта, калі яна так занятая і такога высокага меркавання пра сябе, што дае сабе права ігнараваць палітычную меншасць, то прыходзіцца надрываць галасавыя звязкі і крычаць, каб цябе пачулі. Але і тады нікому няма ніякай справы! Як быць чалавеку ў гэтым свеце, калі амерыканцы лічаць сябе абраным народам і робяць, што ім уздумаецца, у любой кропцы зямнога шара, калі іх прэзідэнты не могуць падзяліць нафтавыя палі з шэйхамі і з-за гэтага сварацца дзесяцігоддзямі? Што застаецца этнічнай меншасці, дысідэнтам, ды і проста бандытам? Ім застаецца адно — брацца за зброю і выбухоўку, асвойваць палёты і плаванне, каб неверагоднымі па маштабе і крыві тэрактамі заявіць пра свае правы, патрабаваць увагі да сябе, каб кіруючая эліта адарвалася ад такіх неадкладных спраў, як гульня ў гольф або абед, і паспрабавала неяк вырашыць праблему, аб якой трубіць і дыміць чарговы тэракт. Але не, эліта робіць па-іншаму, яна рыхтуе войскі і праз пяць хвілін ужо бамбуе які-небудзь горад, усё роўна які, можна і той, які проста не падабаецца, або той, які мог бы прынесці прыбытак, галоўнае — не чапаць тыя гарады, якія могуць даць сур'ёзны адпор...

Прыкладна такім чынам адбываюцца тэракты, калі толькі не лічыць такія падзеі, як Бесланскі захоп, калі найўныя тэрарысты патрабавалі вызвалення бандытаў. Насамрэч тэракты арганізуюцца не жабрацкімі плямёнамі і не багатымі спонсарамі, тэракт — гэта выява жыцця, гэта экстрэмізм, які вызнаецца па большай частцы інтэлігенцыяй, таму што не беднякі вядуць гэтую вайну, яны пешкі, а тыя, хто мае адукацыю і ўплыў. Як гаворыцца, рыба гніе з галавы...

Так, Франк стаяў ля акна з цыгарэтаў і кубкам кавы, у яго быў перапынак, і думкі разляталіся ў розныя бакі, але ўсё роўна прыходзілі да аднаго агульнага назоўніка, які хваляваў не толькі яго самога, але і народ у цэлым... Ён

ненавідзеў і баяўся смяротнікаў і выбухаў у натоўпе, але адначасова ён разумеў, што гэта лагічна, а ў некаторых выпадках і неабходна, што тут зробіш, так і ёсць. Бяда ў тым, што свет стаў настолькі жорсткі, што можа спакойна пладзіць тэрарызм, можа ваяваць за нафту, але затуляцца дэмакратыяй і абаронай уласных правоў чалавека. У гэтай супярэчнасці свет жыў заўсёды, прынамсі, так на дадзены момант падавалася Франку...

І ён успомніў, як у Інтэрнеце зусім нядаўна прачытаў урывак з адкрытага ліста да народа аднаго са смяротнікаў, які напярэдадні падарваў сябе на ўсходнім рынку. У лісце былі радкі, якія прымусілі яго ў корані перагледзець некаторыя жыццёвыя пазіцыі: «Я ніколі не быў нацыяналістам або расістам, я быў як большасць, я таемна жадаў паставіць Амерыку на месца, адпомсцім ёй за яе справы, крычаў я ў сэрцы. Я апраўдваў тэрарызм, таму што па-іншаму немагчыма было дастукацца да вярхоў улады. Калі ты адзін не можаш даказаць, не можаш быць пачуты, ты становішся смяротнікам, падрываешся там, дзе шматлюдна, знішчаючы людзей, тым самым ставячы сваю праблему дылемай нумар адзін для ўлады, толькі так ты здольны нешта даказаць. Толькі забыўшы такія словы, як салідарнасць і верацярпімасць, ты можаш весці галосную палітыку і ўводзіць свае асабістыя правілы ў вялікую гульню. Я лічыў, што эпохі, калі прыслухваліся да дзеячаў мастацтва і філасофіі, прайшлі, і меў рацыю!». Але Франк разумеў, што так лічаць не тыя экстрэмісты, якія падрываюцца на Блізкім Усходзе, ён ведаў, што гэтае меркаванне належала нейкай падпольнай арганізацыі з Заходняй Еўропы. Над самімі ж смяротнікамі мелі ўладу тыя, хто быў вышэй іх па баявых заслугах. І там, у вярхах, праследаваліся зусім іншыя мэты, а не тыя, больш або менш высакародныя, як напрыклад, было напісана ў Інтэрнеце.

Дапійшы каву, ён вырашыў вызваліць маладзіцу, прыйшоў час, даўно яна ўжо пакутуе!

Ад гэтай думкі стала і радасна, і сумна. Як лёгка можна кіраваць чалавечым лёсам на паперы, як проста вызваліць выдуманага героя і як няпроста прыйшлося б гэтай маладзіцы ў жыцці...

...Свабода! Свабода! Грудзі цяжка ўздываюцца, дух захоплівае! Яна зрабіла гэта, яна змагла ўцячы! Ёй было ўжо ўсё роўна, што будзе з дзіцём, у галаве пульсавала думка пра уцёкі, яна адклала матчын клопат «на потым», калі будзе ў бяспецы. Яна ведала, што гаспадар нічога дзіцяці не зробіць, ён яго любіць!

Яна бегла, бегла да поўнай страты сіл, пакуль ногі не падкасіліся і яна не асела на ходніку, як п'яная! Мінакі здалі яе міліцыі, прыняўшы за наркаманку або алкаш-ку, пазней усе падзеі былі адноўлены, і следчы быў у глыбокім шоку.

Пакуль маладзіца давала паказанні, яе раздзірала думка пра дзіця, што з ім адбываецца і што з ім будзе, міліцыя ўжо паехала па указаным ёй адрасе, там, пэўна, усім ходам ішла аперацыя!

Яна распавядала пра ўсё, яна жадала ачарніць гэтага мужлана, гэтага дзікуна, гэтага вар'ята за тое, што ён так доўга сілком трымаў яе пад замком! Але прагучала пытанне: чаму яна не збегла раней, бо па яе апавяданні выходзіла, што яна атрымала волю гуляць па двары, не зачыненым і асабліва не абароненым, яшчэ пару гадоў назад?!

І на самай справе, чаму яна не зрабіла гэтага раней?! Сумненні ў тым, што яна ўсё робіць няправільна, узялі верх над жаданнем атрымаць волю і пасадзіць гэтага мужыка!

Усё-ткі ён яе выхаваў, даў ёй прытулак і стварыў з ёю сям'ю, можа быць не так, як усе, нетрадыцыйна ўсё

адбывалася, але ад гэтага, пэўна, яшчэ і рамантычнай выглядала! Куды ёй зразумець яго матывы і ўчынкі, калі яна чытала ў сваім жыцці толькі дзіцячыя кнігі. Бо ён не даваў ёй шанцаў развівацца, вось яна і захавала ў сваёй нявіннай галаве думкі пра прынца на белым кані, а на-самрэч у жыцці, можа, усё павінна адбывацца менавіта так, як адбываецца!

Яна адчула сябе поўнай ідыёткай, ёй стала сорамна ды страшна, а што калі раптам гэты следчы запісвае яе словы, а сам у душы смяецца і завочна адпраўляе яе ў псіхушку?!

Яна спалохалася за сябе і за тое, што так нядобра абышлася са сваім мужчынам, які яе выкраў з сям'і, але хакаў, а яна гэтага не разумела!

Праз гадзіну выкрадальнік быў затрыманы і яму прад'явілі дзесятак абвінавачванняў. Яшчэ да суда ўсе ведалі, у тым ліку і ён, што адным тэрмінам ён не адкруціцца, тут свяціла пажыццёвая кара, ці растрэльны прысуд! Мужык быў у роспачы, у яго забралі не толькі яго волю, але і права валодання, яго асабістае права на валоданне ўласнасцю і душамі, яго ўласным дзіцем і яго ўласнай наложніцай. Ён кідаўся па камеры, як леў у клетцы, яму жадалася адначасова і разадраць гэтую гідкую тупую бабу, якая яго так падставіла, і абняць яе сваімі грубіянскімі рукамі!

Але не прайшло і гадзіны, як дзверы камеры адчыніліся і турэмшчык загадаў яму выйсці. Мужык не адразу заўважыў яе, але калі ўбачыў, кулакі сціснуліся і чучкі на пальцах ззялелі, ён ператвараўся ў жывёліну. Секунда, і ад яе застанецца толькі мокрае месца, як у той першы раз, калі яна трапіла ў ягоныя рукі. Мужык з-пад броваў бачыў, як яна ўся скурчылася пад ягоным паглядом.

Аднак турэмшчык не стаў начэпліваць на яго наручнікі, а проста сказаў, што ён вольны, што

маладзіца зняла ўсе сведчанні і прызнала яго сваім мужам і бацькам дзіцяці. Маўляў, пашанцавала яму, а то не абмінуць бы пажыццёвага пакарання. Яго хату, вядома, правераць, але пад падпіску аб нявыезде яны могуць ісці на ўсё чатыры бакі, але ж толькі не вельмі далёка!

Яна была шчаслівая, нарэшце здабыла спакой і каханне, проста раней з-за сваіх дзіцячых мрояў лічыла, што ён гнюсны чалавек, але аказалася, што яна проста нічога не разумее ў жыцці, седзячы ў адным пакоі гадамі, вось і не разгляdzела свайго прынца на белым кані! Яна ведала, што ў хаце яе чакае адплата, але, значыць, так трэба. Трэба менавіта так, як сказаў ён! І так жывуць амаль усе жанчыны. Яна ішла, ледзьве паспяваючы за ім, і думала, думала, як магла, як большасць такіх, як яна, якія не бачаць белага свету ды прабачаюць сваім мужчынам усё: і збіццё, і зачыненыя дзверы, і недахоп адукацыі. Яна ішла і думала на столькі, на колькі дазваляў ёй мужчына.

Мужык ведаў, што ён мае рацыю, ён трымаў яе пад замком, таму што яму гэта трэба было, ён жадаў, каб у яго былі хатнія людзі, яго асабістыя хатнія істоты, ён гэтага дамогся. І самае галоўнае, ён быў чысты перад законам, бо знешне ўсё выглядала нармалёва, і ніхто з іх не скардзіўся, значыць, ён сапраўды добры гаспадар, значыць, яны яго сапраўды кахаюць і баяцца! Ён стаў для іх усім у гэтым сусвеце, ён кіраваў іх жыццём і смерцю. Ён ішоў і на развіцці сваёй думкі ўсё больш распальваўся, усё больш узбуджаўся... І дайшоўшы да хаты, ён наваліўся на маладзіцу ўсім сваім целам, і маладзіца ўпершыню ў жыцці яго абняла, і ёй больш не патрэбны былі ні свечкі, ні ўяўленне нечага старонняга, каб забыцца пра ягоную істоту. Яна бачыла яго і як нявольніца кахала, а яго гэта распальвала яшчэ больш. І ён вырашыў для сябе, што будзе далей яшчэ больш яе кахаць, і ўжо не забароніць

ёй выходзіць на двор... і, мабыць, сыну патрэбна будзе адукацыя?

Вось так адбылося ператварэнне нявольніцы ў жонку... як у большасці тых, хто жыве пад гнётам мужыкоў...

Усё, што адбываецца вакол, не адносіцца асабіста да цябе, усе гэтыя розныя рэчы і прадметы стаяць адзін супраць аднаго, і ім ніколі не дасягнуць гармоніі. Усё, чаго хацеў Франк, гэта выпіць, больш яго нічога не турбавала, ну калі толькі жаданне сексу, буйнага ды нястрымнага, зараз жа! Ён аддаў новыя апавяданні рэдактару, і застаўся толькі чакаць, што ён скажа. Колькі грошай дасць авансам і як ацэніць наогул!

Але гэта потым, зараз ён адкрые гэтыя дзверы, што вядуць у бар, і пачне расслабляцца пасля гэтых цяжэрных ды стомленых месяцаў. Столькі праблем і стрэсаў легла на яго плечы, параноя, якая мяжуе з істэрыкай, раздзірала яго ўвесь гэты час. Але зараз ён чысты, ні хвароб, ні праблем, душэўная раўнавага прыйшла па заканчэнні апавядання, як быццам увесь бруд душы змыўся менавіта ў гэтым сюжэце. Ён не ведаў, у чым сэнс, але гэта і не важна было... Яго чакалі жанчыны і спіртное!

Франк сеў за барную стойку і замовіў куваль піва. За яго спінай шумна гулі за столікамі наведвальнікі і танчылі маладзіцы, афіцыянткі прэтэнцыёзна і амаль у негліжэ курсавалі з падносамі паблізу людзей, вакол быў хаос і бязладзіца, тое, што і трэба было для яго. Франк адпіў з кувалі чвэрць піва і замовіў адразу яшчэ адзін.

— Знудзіліся па піве? — спытаў побач мужчына з прыёмнай усмешкай на прыгожым, але прыкметна пастарэлым твары, спярэшчаным зморшчынамі. — Даўно, пэўна, і кроплі ў рот не бралі?

— Гэта вы правільна прыкмецілі! — адказаў прыязна Франк, які зусім зараз не марыў пра зносіны са староннімі людзьмі, акрамя хіба маладзіц.

— І я вось, уяўляеце, ужо год амаль як нідзе не быў, усё справы ды справы, — махнуўшы здаравеннай рукою, паскардзіўся сусед. Ён сядзеў ужо каля дзвюх гадзін і ні з кім не размаўляў, пакуль не ўбачыў Франка, і нешта падштурхнула яго на гутарку, нешта выклікала давер да гэтага чалавека, так пражна трымаючаму куфаль з півам, як быццам ён быў апошні ў яго жыцці.

— Так, справы... — працягнуў Франк неяк гультавата, але задуменна, узяў цыгарэту і запаліў, шумна зацягнуўшыся. Ён разумеў, што яму варта і пагутарыць з людзьмі, а то зусім здзічае, забудзе, седзячы ў хаце, як мець зносіны, — канечне, праца не страчана, проста ўжо другі месяц доўжыцца адпачынак за ягоны кошт, пакуль што начальнік чакае — значыць, шануе. — Я вось таксама, у хаце ўсё сядзеў і сядзеў, пісаў...

— О, дык вы пісьменнік! — выклікнуў мужчына з вялікім здзіўленнем. — Ніколі не размаўляў з пісьменнікамі! А пра што вы пішаце?

— Э, ну, аб жыцці, малую прозу, — адказаў Франк, ён не ведаў, як ахарактарызаваць свае апавяданні.

— Так, пра жыццё, кажаш, дык ты ж глядзі, які малады, і ўжо пра жыццё, — ахмялелы сусед са з'едлівай ухмылкай пасунуўся бліжэй да Франка і працягнуў размову, — ды што ты ведаеш пра жыццё, га? Табе ад сілы дваццаць гадоў мабыць, малады яшчэ!

Франка гэта абразіла і ён узяў недапіты куфаль пива, каб перасесці далей ад гэтага тыпа.

— Ды добра табе, не крыўдуй, пісьменнік! Я не хацеў цябе пакрыўдзіць, проста паглядзі на мяне, мне за пяцьдзесят! Хочаш, дам табе добранькі сюжэт? — Сусед па барнай стойцы імкнуўся ўсміхацца як мага прыемней, яго крыху развезла ад спіртнога, таму ён кідаўся словамі і размахваў рукамі. Тут ён нарэшце схапіў Франка за рукаў і вярнуў на месца. — Давай, заказвай сабе яшчэ выпіць, я табе раю чаго-небудзь больш моцнага, зараз я распа-

вяду табе пра сапраўднае жыццё! Не пра тое, пра якое пішуць усялякія «пісакі», ты не крыўдуй, я не пра цябе, цябе ж я не чытаў! Проста слухай!..

Франк замовіў сабе гарэлкі і пачаў слухаць, але як толькі яго апавядальнік пачаў сваю гісторыю, Франк адчуў, што яго зараз проста званітуе, не ад спіртнога, а ад самой гісторыі, якую ён чуў. Гэтая гісторыя жыцця супадала з ягонай гісторыяй на паперы, з ягонай гісторыяй, якая ляжала зараз у рэдактара ды ў хаце ў кампутары, у тэчцы «Аповесці для рэдактара». Ён ускочыў з барнага крэсла, кінуў колькі ў яго было грошай і ірвануў да выхаду. У спіну ён яшчэ чуў воклікі суседа. Адкрыўшы дзверы, Франк са стогнам пакінуў усё змесціва страўніка на парозе. Жывот выварочвала да знямогі, яму здалося, што на падлозе ля бара ён пакінуў усё сваё нутро. Пачакаўшы з хвіліну, ён кінуўся дахаты, ён бег без прыпынку ўсю дарогу, у галаву кінулася спіртное, бо больш кідацца не было чаму, і калі ён прыбег дахаты, то быў ушчэнт выматаны і п'яны.

Скінуўшы абутак, ён дрыготкімі рукамі ўключыў кампутар, адкрыў новы дакумент і пачаў пісаць апавяданне пра сябе, дакладней, пра канец свайго жыцця. Ён ставіў над усім тлустую кропку, яму зусім не ўсміхалася псіхушка, яго рашэнне было канчатковым — самому прыдумаць свой жыццёвы канец, свой «капут». Бо, у рэшце рэшт, у гэтым свеце перагукаецца ўсё, і рана або позна здараецца ўсё, пра што пішацца, будзь-то ў контркультуры або ў фантастыцы, будзь-то ў рамантыцы альбо ў рэалізме...

02.07.2007 г.

Менск

НЯВЫКРУТКА

* * *

Неяк у тыя гады, калі я быў малады і поўны сіл на лячэнне ад алкагалізму (дзякуй Богу, маці нічога не ведала пра наркатыкі), я ляжаў у дыспансеры, і аднойчы пасябраваў з адным неардынарным чалавекам, які стаў для мяне свайго роду настаўнікам жыцця. Менавіта ён далучыў мяне любові да сусвету, да ўсяго жывога, акрамя яго ніхто гэтага не мог зрабіць — ні бацькі, ні сябры. Гэты чалавек захапіў мяне незвычайнасцю мыслення і поўнай адсутнасцю логікі і, што цікава, адсутнасцю павагі да навакольных. Я першым вызначыў яго ў лякарні, і мы разнаёміліся за літрам гарэлкі. Гэта можа здацца дзіўным, але нічога дзіўнага ў гэтым няма. У месцах лячэння ад алкаголю больш за ўсё і п'юць, так, п'юць, і сястрычкі спіртное пацыентам прадаюць, ходзяць у краму, а потым здзіраюць падвойны кошт за бутэльку. Насамрэч уся сутнасць лячэння заключаецца ў павучаннях псіхолога і лекцыях пра шкоду распівання грахоўных напояў...

Ну, канечне, усё не так, хто ў гэта паверыць! Насамрэч увесь цуд акрыяння залежыць толькі ад самога пацыента, ад яго жадання вылекавацца, ад яго паводзін ва ўсёй суполцы хворых.

Але не дай Бог патрапіць з парога ў рукі не да тых прыяцеляў у лякарні, ці да брудных суседзяў па палаце, і ўсё, лічы, што ўсё ўжо вырашана, ты не выйдзеш у свет новым чалавекам, усё застанецца як было.

І яшчэ адзін спосаб акрыяння — кадзіраванне. Больш нічога няма, ні курс лячэння, ні пігулкі, ні дактары не ў сілах штосьці зрабіць!

Мне пашчасціла, калі б не новы сябар — хто ведае, што б са мной было і дзе б я быў. Дык вось, маё неверагоднае акрыянне і адмова ад спіртнога не былі ніякім цудоўным здарэннем. Першыя парастакі станаўлення на новы шлях жыцця прадзяўбліся ў той момант, калі за літрам гарэлкі ў лякарні мой новы прыцель распавёў мне адну гісторыю. Гэта было апавяданне-прыпавесць, свайго роду адкрыццё для мяне, хоць я заўсёды круціўся вакол той думкі, што асноўнай канвой ляжала ў гэтай гісторыі, але, мне падаецца, я круціўся не з таго боку.

Сядзелі мы ў цёмнай палаце, час пераваліў за поўнач, цішыня.... У нас самаробны стол з двух крэслаў, на іх кампактна змясціўся невялікі ліхтарык, каб бачыць, колькі п'еш і чым закусваеш, сала, парэзанае сяк-так, вялікімі і нязграбнымі кавалкамі, менавіта так, як я больш за ўсё не люблю, палова счарсцвелага хлеба, і адзін агурок-здыхляк, такі няшчасны, што ў рот не лез, у цэлым — класіка жанру. На самаробным стале галава бяседы — бутля. Я свайго прыцеля не бачу, толькі рукі напалову — ад святла маленькага ліхтарыка. У цемры мільгацяць цыгарэты...

Было нешта чароўнае ў тым, як мы пілі ў лякарні для алкашоў, і гэты чалавек распавядаў мне дзіўную аповесць пра алкаголікаў.

— Ды слухай, Сіні (так мяне клічуць у лякарні, а сапраўднае маё прозвішча Сініцын), што я табе распавяду, — пачаў ён не спяшаючыся, з паўзай, каб выпіць, — ведаю я адну гісторыю пра «сухі закон», мне яе распавёў... хм — я сам сабе любімаму, вось як! — І ён актыўна запрацаваў сківіцамі. — Выдатнае сала, блін. Ну, дык вось, слухай...

Гэта адбылося ў васьмідзесятых, калі ўвесь народ выходзіў з застойнай пары, і ў паветры насіўся дух перабудовы. Калі Гарбачоў веў сваю палітыку да новага жыцця, да новых рэформ. Ты, пэўна, гэтага і не памятаеш, пэўна, зусім малады быў. А я добра памятаю, як быццам усё ўчора адбывалася! Я вітаўся з самім, як яго там, набліжаным, «праваю рукою» першага прэзідэнта Рады! Але! Карацей, гэта не важна, як яго клікалі, важна тое, што я добра памятаю павевы часу і галоўныя падзеі! Я тады і прыдумаў гісторыю... Дакладней, калі быць сумленным з табой, яна не ўся выдуманая, у ёй шмат праўды. Разумееш, Сіні, я тады марыў быць пісьменнікам! Вось і складаў усялякія літштукі.

У тых гады ўжо не існавала, акрамя паказной, канкурэнцыі адзін супраць аднаго. Жаданне атрымаць званне «Лепшы калгас у вобласці» альбо яшчэ што-небудзь гэтага кшталту даўно астыла, гэта ўжо нікога не цікавіла. Усе светлыя ды цёмныя галовы і думкі былі павернуты толькі ў бок новага часу, усе чакалі неверагодных шчаслівых навін. Жыццё было, як на парахавой бочцы: ты мог зранку прачнуцца ў новай дзяржаве без граша за душой! Саюз стаў толькі словам, але не ідэйным рухам. Сацыялізм развальваўся пад напорам іншых новых магчымасцяў ды мрояў вакол дэмакратыі!

У пачатку дзевяностых калектывізм скончыўся. Шматлікія гарады і пасёлкі перажывалі не лепшыя часы, існаванне трымалася на валасінцы, ад заробку да заробку, а прамежкі паміж працай захлыналіся ў непрабудным п'янстве. Хапала літаральна некалькіх гадоў, каб вёскі і кварталы выміралі. Эканоміка задыхалася ды здыхала ад любога кранання чалавечай рукою. Ніхто нічога не жадаў, ніхто нікуды не імкнуўся, усе былі шчаслівыя

сімуляваць на працы, красці ўсё, што пад рукою, ды піць, піць, піць.

Менавіта ў такім часе і месцы пачалася кар’ера аднаго палітыка. Гэты палітык быў зусім юны і зялёны, хоць ужо меў трыццаць з лішнім гадоў. Па ягоным твары было відаць, што пост ён заняў не па сваёй волі і праца мэрам у Богам забытым месцы яго не вабіла. Проста ў яго быў асабісты заклад з губернатарам гэтага краю: калі ён дакажа свой талент кіроўцы ды файнага палітыка за два гады, калі зробіць з дадзенага горада «цукерку», падыме эканоміку, ягоная ўзяла, а ў якасці прыза — кар’ерны рост.

З невытлумачальнай для навакольных дзіўнаватасцю, мэр пачаў сваю няпростую працу. Першай сферай сваіх рэформаў ён абраў школу, другою — алкаголь. Унутраны голас падказваў яму, што трэба пачынаць менавіта са школы і спіртнога, трэба біць адразу па самых хворых месцах. Ён добра сабе ўразумеў, што рабіць гэта трэба хутка, таму што слова «паступова» не ўваходзіць у фармат двух гадоў!

* * *

— Слухай, Сіні, быць пісьменнікам — гэта былая мая дзіцячая мара. Я не спрачаюся, што для жыцця я ўжо кончаны чалавек, але, разумеш, трэба нешта рабіць у свеце. Хоць я і гультай, Абломаў ад Бога, я ўсё ж накрапаў тое, што жадаю табе распавесці, на паперы. — Нечакана перапыніўшы сябе, павярнуўся да мяне мой сабутэльнік. Ён пакапаўся ў сваёй тумбачцы і дрыготкай ці то ад нерваў, ці то ад спіртнога рукой, працягнуў мне зашмальцаваныя аркушы. Яны чамусьці на першы погляд здаліся мне туалетнай паперай, прычым скарыстанай.

Трэба сказаць, што гэтыя лісты ў мяне захаваліся і аказалі вялікую дапамогу ў стварэнні апавядання. Я часта да іх звяртаўся для ўдакладнення фактаў. Маё жаданне падзяліцца з усімі было навязана апавядальнікам, добры ён чалавек быў, добры. Я дык толькі кнігер альбо скрыптар, сапраўды не ведаю, абодва гэтыя паняцці значаць цалкам іншае, што я маю на ўвазе, але ўсё ж тлумачаць маю ролю ў складанні гэтай ва ўсіх адносінах п'янай прыпавесці, даволі складана.

П'янай прыпавесці, амаль па падабенстве сітуацый: наркалагічны дыспансер, ноч, п'янка...

2 _____

Гарадскі пасёлак дзяліла на «стары» і «новы» раёны невялікая рэчка, якая сыходзіла ў застаялае балотца. «Новая» частка пасёлка так звалася таму, што на яе тэрыторыі быў нядаўна пабудаваны шасціпавярховы дом, які ў момант засялілі маладыя сем'і. Акрамя гэтага новага дома, вельмі яркага і святочнага на фоне аднапавярховікаў, быў толькі адзін будынак, які не саступаў па прыгажосці і бласку — чырвоная цагляная абласная лякарня. Яна была не новая, але разам з шасціпавярховым домам, ружовым і белым, складала вясёлую карціну, якая нагадвала дзве чырвоныя болькі на няголеным мужчынскім твары.

Нельга сказаць, што горад быў дрэнны сам па сабе, проста ён быў самы пасрэдны і тыповы для нашых мясцінаў. Па суботах усе хадзілі ў лазню і на танцы, жыццё працякала марудліва. Хто паспеў з'ехаць і атрымаць адукацыю, той жыў ужо інакш, хто не паспеў, той піў далей, працягваючы справу бацькоў і дзядоў.

Якім бы горад ні падаваўся шэрым і змрочным, лета яго зменьвала на ўсе сто адсоткаў, і ён выглядаў вытанчана, як палотны імпрэсіяністаў. Прырода ўласнымі

майстэрскімі рукамі залівала ўсё фарбамі, і нават цёплае гнілое бяровенне хатак падавалася залатым, карычневым, як шакалад, а часам і зеленкаватым, як змеявік, колерам, у залежнасці ад асвятлення і настрою.

3 _____

Жнівень для многіх жыхароў выдаўся няўдалым, пахмурным і прахалодным. Ва ўсіх быў восеньскі настрой, і ніхто не радаваўся абяцанням па тэлевізары, што затое восень будзе цяплейшай у гэтым годзе. Ігар толькі скончыў свой працоўны дзень, ці, дакладней, ноч, або суткі. Не важна, ён вельмі стаіўся, ён зрабіў дзве найскладанейшыя аперацыі на страўніку і жадаў толькі аднаго — выпіць і скласці на каленях рукі, нічога не робячы і ні пра што не думаючы. Змена скончана, можна даць сабе волю паслабіцца. Глянуўшы на гадзіннік, Ігар толькі цяпер зразумеў, што ўжо палова дванаццатай. А Варварка, жонка, каб яе, усю лысіну праесць, калі не прыйдзеш дахаты з грашыма да гадзіны дня!

«Дарма я тэлефанаваў і гаварыў, у колькі буду, зноў пралічыўся з часам! Ну, як жа тут усё паспець?! І працу скончыць, і выпіць?! Гэта Варварцы лёгка думаць, што я адпачываю на працы, а сама і не ўцяміць, што лярня перапоўнена. Праца нервовая, паспрабуй, прааперыруй так пару разоў, чаго добрага і памерці за аперацыйным сталом не доўга! Цьфу ты...

Зноў сам сябе накруціў, мне нельга нервавацца... усё добра, я спакойны, я спакойны, — паспрабаваў ён сцешыць сам сябе...

Зараз галоўнае — у краму, і нікога па дарозе не сустрэць, а то ў імгненне грошы разляцяцца на чужыя глоткі, як у мінулым месяцы і здарылася. А Варварка ледзь не забіла тады, добра, што п'яны быў, не балю-

ча было па баках». — Ігар мераў крокі да крамы, а думкі грызлі яго знутры...

Крама. Нетутэйшы чалавек ніколі б яе не знайшоў, таму што гэта быў толькі намёк на краму, не больш. Толькі жыхары ведалі, што трэба падысці да адной з шэрых ды аднолькавых хат у «старым» горадзе і пазваніць у званок на веснічках. Тады выйдзе бабуля Маня і ўпусціць у двор, а пасля і ў хату, дзе ў любы час можна набыць спіртное, цыгарэты і шмат чаго іншага, неабходнага для жыццядзейнасці любога паважаючага сябе чалавека. Бабуля Маня — супермаркет, таму што гандлюе некаторымі замежнымі прадуктамі: кансервамі, жуйкамі і садавінай. Усё гэта спраўна прывозіць яе пляменнік раз у месяц, або часцей, як калі, не зразумееш. Народ падмануць лёгка, ён тут зусім просты, не спрактыкаваны «экзотыкай».

— Гэй, Манька, ты куды падзелася? Я ўжо губляю цяпленне! — Ігар стаяў ля веснічак і цэлых пяць хвілін спрабаваў дагрукацца да прадавачкі. Для яго хвіліна здавалася гадзінай, чаканне спіртнога неміласэрна стамляла яго душу.

Нарэшце з'явілася Манька, жанчына гадоў пяцідзесяці пяці, пакрыўджаная жыццём і пабітая лёсам, таму яе ўзрост спярша падаваўся на дзесятак гадоў большым.

— Ну і чаго раскрычаўся?! Бачыш, у хляве была! — І Манька шматзначна паказала на некалькі яек у падоле. — Шо табе трэба? Гарэлкі? Віна?

— Давай віна, — супакоіўшыся, сказаў Ігар, нават стаўшы зусім добрым ды словаахвотлівым.

— А-а-а! Грошы сёння атрымаў?! Віно хлястаць будзеш, — з ноткай крыўды, але не дакору прагаварыла Манька, злёгка прыжмурыўшы левае вока. — А то ўвесь час самагонка ды самагонка. Я бабуля праніклівая, даўно цябе раскусіла!

Бабуля Манька яшчэ доўга хвалілася б сваёй празарлівасцю, калі б Ігар не ўсунуў ёй у рукі памятыя

рублі і, з бутэлькай на перавес, не паспяшаўся схавацца ад допытаў, зусім згубіўшы ахвоту размаўляць.

Адшукаўшы вольную лаўку ў парку, які даўно стаў больш падобным на лесапаласу з-за недагляду брамнакаў, Ігар, нарэшце, упершыню за суткі адчуў сябе расслабленым ды ледзь не шчаслівым. Ён дастаў цыгарэту, напалову асыпаную ў пачак, закурываў, расцягнуўшыся на лаўцы ва ўвесь рост з пакінутымі кроплямі на донцы бутэлькі, якая адцяняла вадкасць балотным колерам шкла, з чаго складалася ўражанне, што ў арганізм трапляе нафта, а не віно. Так цудоўна мяшаліся колеры, зялёны і буры. Ігара захапілі гэтыя разважанні і асацыяцыі, ён паплыў у лёгкім хмелі, забіраючы вёсламі ўсё далей і далей ад рэальнасці. Нервы супакоіліся, ляманты хворых, іх стогны і ваніты, пах лякарні, медыкаментаў і крыві адпаў ад ягонай істоты на іншы план, на першым плане ў галаве ўсплыў чысты прастор, нявінны, некрануты і далікатны, як кропля расы або як крышталёвая грань перад нервовым зрывам.

У сэрцы ў лекара прачнуліся ноткі рамантыкі, і дахаты ён вярнуўся са спазненнем, але з вялізным букетам палявых кветак, чым расчуліў жонку, але ўсё роўна не пазбег пакарання. Рамантызм не дапамог пазбавіцца папрокаў, слабых і зусім не злых, так, звычайных і заезджаных, як старажытны славянскі побыт.

4 _____

— Ты зразумей, тое, чым я займаюся, звычайная праца! Табе няма чаго так нервавацца, бываюць прафесіі нашмат небяспечнейшыя... а ты носішся са мной, як з залатым яйкам! — За сталом сядзеў мужчына, акружаны бутэлькамі і попельніцай, якая ад бычкоў была падобна на вожыка, ад келіхаў ды ежы на сталае не было дзе

нават прыткнуць локаць. Мужчыне было на выгляд калы трыццаці, ён быў маладжавы і бледны. На твары ззяў цень грубіянства ды неачэсанасці. Яго істота і настрой выклікалі страх. — Азірніся вакол, дарагая, — хрыпаты голас, адгукаецца шматгадовым тытунём, — гэтая кухня — горы грошай. Дзіцячы пакой, вітальня, спальня — гэта яшчэ і яшчэ горы грошай! Я працую, як і ўсе, толькі графік працы іншы, — ухмылка-ашчэрванне. Ён імкнуўся гаварыць як мага прыемней і далікатней.

— Ды мне надакучыла, Макс, разумееш, НАДАКУЧЫЛА, ПРОСТА ДАСТАЛА гаварыць дзецям, што іх тата — спелеолаг і зараз у экспедыцыі, таму доўга адсутнічае. Я нават толкам не магу растлумачыць, што такое спелеолаг, а яны ўжо вялікія, усё распытваюць! — ламаючы рукі і задыхаючыся галасіла жанчына, перарываючы сваю прамову ежай і выпіўкай. Ад спіртнога язык заплятаўся, і яна была падобная на авечку, што бляяла на пустую сцяну, у надзеі на дапамогу ў тупіковай сітуацыі.

— Ды замоўкні ты, дзяцей пабудзіш! Любы злодзей, які сябе паважае, хоць раз, але сядзіць у турме! Разумееш? Гэта, калі хочаш, зладзейская рамантыка! Жыццё на волі адно, а ў турме іншае, там сваё хараства! Я там больш духоўны і больш паважаны, чым тут!

— Эх ты, па гэтых тваіх законах ужо ніхто не жыве і не сядзіць, ты застаўся ў мінулым, гэта састарэла! Дурань! Перамагае мацнейшы!

— Перамагае разумнейшы ды хітрэйшы! — Макс губляў цяпленне, неабходна было перавесці тэму гутаркі, інакш ён ужо на мяжы, яшчэ хвіліна і пад іншым вокам пасадыць ёй сіняк.

Гутарка працягвалася да першых промняў світанку. Жанчына ўжо амаль спала, апусціўшы галаву на грудзі, адной рукой узяўшыся за кілішак, а ў другой цымела цыгарэта. Макс вельмі далікатна, наколькі быў здольны, узяў жонку на рукі і адправіўся ў спальню. Ён ведаў,

што неабходна нешта змяняць, але адыходзіць ад сваёй прафесіі не жадаў. Занадта доўга ён рызыкаваў, менавіта занадта доўга, усё жыццё поспеху не будзе, трэба мяняць жыццё.

Вось засталася апошняя справа, і ўсё, ён умывае рукі ды сыходзіць на адпачынак...

Далоні пакрыліся потам, кінула ў дрыготку. Апошняя справа, і трэба на дно....

Макс доўга яшчэ круціўся ў ложку, пакуль не заснуў. Думкі наступалі нязломнымі батальёнамі, яны неміласэрна атакавалі яго цела, латашылі сэрца. Ён не разумеў, як гэта — жыць па-іншаму? Хай жонка моліцца на яго, што ён не на наркаце сядзіць, хай дзякуе Бога або яшчэ там каго, што ён усяго толькі п'е і нуу... крадзе. Так, крадзе, але толькі дзеля дзяцей!

«І чаго гэта яна мяне не зразумее? У яе ёсць усё! І грошы ў банку, і новая кватэра! Дык не, прычэпіцца, як лазневы ліст, і пілуе, пілуе!... Ужо нават да гарэлкі хацела прычапіцца, да гэтага святога прадукта! К чорту ўсё, народу патрэбна разрадка, асабліва ад пустой і цяжкай працы!» — думкі трывожылі, бакі нылі ад бязмэтнай ляжні на ложку. Адно радуе, хоць пахмелле заўтрашні дзень выкрасліць з жыцця і зваліць цела спаць, пад раніцу, але толькі не цяпер.

Заўтра — гэта заўтра, прыняў на грудзі — і за працу, наклёўваецца дабрая работка, грашовая, у суседнім горадзе. Цела звывла да такога, рукі трэсціся не будуць. А што да гэтых, да мянтоў, — гэта лёс! Сядзець, значыць, на ўласным родзе напісана!

Разважанні Макса пачалі бэрсацца, а нервы приходзіць у парадак. Ён павярнуўся да жонкі і абняў яе. Яна вельмі дрэнна спала, торгалася, стагнала... Макс праваліўся ў цемру і заснуў, трывожна, клапатліва, зусім, як жонка. Да вечара можна спаць, а там праца. Блаславі цябе Божа, Мендзялееў: кожную секунду якая-небудзь душа аба-

вязкова атрымлівае асалоду ад твайго інтэлігентнага на-
пою, найчысцейшага на планеце!

5 _____

Яшчэ не вечар, але на вуліцы ўжо зусім цёмна, шэрыя хма-
ры навіслі над стрэхамі хат вялізнымі ўздутымі жыватамі.
Цудоўнай выявай вакол пануе неверагодны штэль, як
быццам свет загінуў пад вадароднай бомбай. Усё кажа
пра навальніцу, якая павінна прыйсці вось-вось.

На вуліцах — ніводнай, нават выпадковай душы, на-
ват старыя, што ўзялі за моду сядзець пад старым дубам
на ўслоне, і тыя не высоўвалі насоў з хаты. Зрэдку ма-
шыны самотна праляталі паблізу, спяшаючыся з працы
дамоў. Праляталі... не тое слова, максімум, на што яны
былі здольныя, гэта паўзці не больш за шэсцьдзесят, па
раздзяўбаным асфальце.

Кожны жыхар хаваўся ў сваёй норцы, як мышка, і
чакаў жахлівай навальніцы.

Міхалычу не сядзелася ні ў хаце, ні пад якім-небудзь
падстрэшкам. П'янаму мора па калена! Ён сядзеў у двары
сваёй хаты і ціха сам сабе сумаваў. Гэта быў яго нармалёвы стан — што цвярозым, што п'яным, асабліва пасля
смерці жонкі. Ніхто, нават самы адданы сабутэльнік не ў
сілах быў успомніць усмешку на яго барадатым твары. Так
ён сядзеў у двары, па старой звычцы, кожны дзень пасля
працы. І на пытанне, чаго ён заўсёды тут сядзіць, нічым
сябе не забаўляе, нават у даміно не згуляе, ён адказваў: «А
што мне рабіць? Я сваё адрабіў, у мяне законны адпачы-
нак!». Яму тут і палец у рот не кладзі. Мала хто рашаўся
скласці яму кампанію, хіба толькі самыя старыя, тыя, хто
дажыў да старэчых гадоў з алкаголікаў і працоўных.

У Міхалыча, як і любога іншага чалавека, было склада-
нае жыццё. Ён з маладосці працаваў, працуе і будзе пра-

цаваць, ад званка да званка, будаўніком. І не таму, што яго лёс такі, проста ён сам на гэта пайшоў, сам стварыў сваё жыццё. Бо ніхто акрамя яго не мог у гэта жыццё ўмяшацца — гэта было галоўным пастулатам...

Але, як бы складана і цяжка яму ні жылося, а смерць жонкі разлютавала яго ўшчэнт, нанесла апошні ўдар, які адабраў у яго цікавасць да жыцця. І хай ён усім казаў, што яна «тупая баба», але кахаў ён яе ад гэтага не менш, калі наогул яго пачуцці можна было назваць такім узнёслым словам — каханне.

«Зноў набраўся, як свіння!». У галаву выразна і жыва ўварвалася рэпліка жонкі, зацёртая і пастарэлая, як ён сам і час. Міхалыч усміхнуўся і пацягнуў бутэльку да рота, але на паўдарозе зразумеў, што нават гэтае найпростасе дзеянне яму ўжо не цікава. Ён дайшоў, як гаворыцца, да патрэбнай кандыцыі, каб усміхнуцца хоць бы ўнутрана, хоць бы самому сабе.

Пад вадаспадам навальніцы і бясконцымі маланкамі яго намоклае цела так і засталася ў той позе, якую прыняло ў апошні момант да поўнага ап'янення.

Раніцай навальніца адступіла і брамнік першым заўважыў бруднага, змоклага да ніткі Міхалыча. Яго сэрца спынілася яшчэ на пачатку ліўня.

Выпадковая смерць ад самагонкі, далёка не вышэйшай спробы і чысціні, згаданая ў мясцовай газеце, якая рухалася па новай палітыцы і рэформах, мала каго здзівіла. Прапаганда адмовы ад п'янства і дэбошу, шчыра кажучы, смяшыла ўсіх, ад першакласнікаў да пенсіянераў. Артыкул заклікаў задумацца, але кожны казаў суседу або сам сабе: падумаеш, перапіў, гэта, блін, з усімі бывае! Хоць бы раз на дзень хто-небудзь ды «прыстаўляецца» за шклянкай. Аднак жыхары пачалі патрабаваць ад гарадскіх улад чыстага прадукта, каб менш труціцца ўсякім «самапалам».

Такая была спецыфіка духу жыхароў гэтага горада: кінуць піць немагчыма, альтэрнатыва толькі ў паляпшэнні

якасці. Гэтыя заявачкі былі падобныя на патрабаванне хворага лячыць яму ногі ад гангрэны мазіямі ды прыпаркамі.

Першым, хто паспрабаваў пераламаць сітуацыю, быў новы мэр горада. Яму за тры тыдні ўжо астап...здзеў гэты горад, які не паддаецца ніякім рацыянальным правілам існавання. І таксама жаданне хутчэй вылучыцца з «перыферыйнай ямы» пякло душу нясцерпна. Трэба было дзейнічаць. І для пачатку абмеркаваць планы інавацый і рэформ, мабыць, спярша з жонкай.

6 _____

Ты павінен прызнаць, планка, якую ты сабе ўсталяваў, занадта высокая. Не цеш сябе, яна табе не па зубах, ёсць мяжа для сілаў любога чалавека. Гэты горад — нацыя *duxless*, людзям не хапае дзёрзкасці глядзець у твар будучыні, марыць і жыць у сваё задавальненне. Толькі пад градусам яны выскаляюцца на лёс, але нават і рыку не выдаюць. Гэта дыягназ... а лечаць падобнае падобным.

Не, так думаць нельга, інакш тупік. Усё вакол выдатна, свет рухаецца наперад, хай і маленькімі крокамі, але затое ў дакладным кірунку.

Калі паглядзець аб'ектыўна, то менталітэт славянскай нацыі нельга ахрысціць *duxlessam*, хутчэй яна проста флегматычная ад прыроды. Гены ў яе такія. Сапраўдны чалавечы дух супраць кансерватыўнасці не вельмі і пойдзе па светлым шляху прагрэсу, дэмакратыі і капіталізму. Занадта моцны ўплыў сацыялізму, занадта шмат беднаты, жадаючай часаць усіх пад адзін грабянец. Гэта як у былінах, пакуль печ Ямелі-дурня не панесла яго на сабе, сам ён і пальцам не варухнуў. Або ляжаў Ілюша Мурамец на той жа печы, ды раптам устаў і перамог злодзеяў. Вось які дух славянскага чалавека. Не ён

да хаты ідзе, а яна паварочваецца. Таму, каб здзейсніць масавы эканамічны ўздым, адной іскры мала, тут нават пад сумненнем кіло трацілу. Трэба «прымусіць мужыка маліцца», і ён сапраўды перастараецца, і гэта нават вельмі перспектыўна. Хоць «перастарацца» ў адмове ад бутэлькі будзе пацешна.

У старой, у даўнія часы, выканкамаўскай сталоўцы мэр сядзеў і думаў, а абед астываў, пакуль зусім не ператварыўся ў халодную калатушу, якая і цёплай не асабліва лезла, а састыўшы, зусім камяком засела ў горле. Жывот запатрабаваў вызваліцца, занадта нялёгкастраўныя думкі ішлі ўпрыкуску. Ён не стаў з ім спрацацца і даў поўную волю дзеянню ў прыбіральні.

Калі чалавек вылучыў для сябе руціннае існаванне, то ні за якія залатыя горы не зменіць яго, тройчы не спатыкнуўшыся аб парог старога жыцця. Вечнае, цыклічнае вяртанне зваротна, дынамічна, ды не ў той бок. Як я магу змяніць сябе? Я живу і не скарджуся. Ну, так бывае, жонка не дае, грошай няма, пячонка адмаўляе, але так, каб па-новаму жыць... а раптам горш будзе?!

Мэр сашчаміў зубы. Трэба ж было, каб так абед сапсаваць самому сабе.

«Уууух» — вытхнуў ён з глухім рэхам у прастору прыбіральні. У люстэрку над рукамыніцай адлюстравалася твар, такі не падобны да ранейшага сучарлявага ўладальніка. Нуда... сказаў бы, або падумаў? Час за справы. Галава горада змахнуў рукой рэшткі вады з твару і, падхрабрыўшыся, вырашыў узяцца за абцугі. Ад тыранаў ні грама, а вось ад вайскоўцаў паболей бы прыкладаў набрацца! Час практыкавацца... І дзень ласкавы, амаль зазывае да працы...

Учора ўвялі «сухі закон». Сёння з прылаўкаў сышоў беззваротна адэкалон. Божа! Мне не падняць гэты горад! Хто я такі? Усяго толькі чалавек, які кінуў адчайны выклік жаласнай сутнасці сябе самога!

Гэта як снежны ком, варта пачаць новую кампанію, як да яе баластам чапляецца мільён спраў. Але гэта добра, максімальную колькасць людзей мы зоймем працай!

І першае, на павестцы дня! Атрады па кантролі за цвярозым станам працоўных на прадпрыемствах. Прычым, у гэтыя атрады трэба набраць актывістаў, пажадана спартоўцаў. Не будзе такіх — набраць у суседніх гарадах! Ага, а яшчэ даносы! Любая справа, тут усе метады добрыя! А яшчэ зладзім кантрольна-прапускныя пункты. Новаўвядзенняў амаль праз край...

Мэр не мог пазбавіцца панурых думак, яны захоплівалі ўсяго яго, сантыметр за сантыметрам. Ён спаў і думаў, галіўся, а думкі ўсё ішлі і ішлі, ён снедаў, і страўнік супраціўся, занадта вялікім было хваляванне за сваю будучыню. Як там усё складзецца, ці атрымае ён верх у закладзе або не?! Гэта ўсё было, як насланне...

«Першы цвярозы дзень!» Абвяшчаў надпіс на плакаце каля універмага, вакол якога ўжо тоўпіўся амаль увесь горад. Усе былі ў здзіўленні. Нягледзячы на тое, што быў панядзелак, праца стаяла, ніхто не рабіў, і толькі парамі шнарылі ад завода да завода правакатары, распальваючы людзей да неабдуманых учынкаў. Універмаг тайна ператварыўся ў месца з'езду працоўных і проста жыхароў блізкіх вёсак. Усе палалі апантаным, але гультаяватым поглядам. Нехта пытаўся «А чаго мы тут?», нехта ў гневе выкрыкваў лаянкі. І да самага вечара панядзелка натоўп не разыходзіўся, гэта было фенаменальна, калі б яны так адстойвалі іншыя інтарэсы, свет быў бы шчаслівы.

Але вечар узяў у свае рукі ўладу, і поруч яркага плаката ў стылі сацрэалізму не засталася і душы. Кожны ўспомніў пра заначку, пра перагонку і бабцю Маньку, кожны знайшоў сабе занятак. Паветра разрадзілася, і смурод нячыстых ратоў з учарашнім перагарам і поту развезаўся.

На вуліцы рэдка хто з'яўляўся, і то толькі з мэтай перабрацца да суседа. Алка-паліцыя прынялася трэсці ўсіх, каго падазравала ў грахоўным незахаванні рэформ і статутаў.

Толькі за поўнач мэр вярнуўся дахаты, у прыватны сектар за горадам. Першая хваля пратэсту прайшла не так ужо і страшна, міліцыя не асабліва і напружвалася. Яшчэ пару дзён ад горада працоўнага духу чакаць не прыходзіцца. Мэр аказаўся добрым серфінгістам: узяўшы першую народную хвалю непрымання, ён і думкі не дапускаў, каб адыходзіць. Ён лічыў, што менавіта прамоўніцкім мастацтвам прымусіў натоўп супакоіцца і разысціся, а тое, што людзі проста сышлі пашукаць выпіць, ён і не здагадаўся.

Акрамя мэра, горад не адпачываў, ён знаходзіўся ў цяжкім пахмельным сіндроме. Тыя, хто не знайшоў чым пажывіцца, не маглі заплюшчыць вока, для іх адна думка заснуць цвярозым была нязвыклая. Яны яшчэ з маляком маці атрымалі першую порцыю добрага снатворнага. Таму спаць на ясную галаву было гэтак жа дзіўна, як калі б яны спрабавалі адпачыць падчас бегу або заснуць падчас танца. Горад зноўку вучыўся жыць, спаць і есці, не закусваць, а менавіта есці.

Але хто ж паверыць, што «наш» чалавек так проста здае свае пазіцыі? Дурасць! Бабка Маня і астатнія, хто гнаў самагон, сталі амаль алкабаранэсамі. Кожны стары лічыў сваім абавязкам нагнаць самагонкі. Алкаголь «з-пад крыса» стаў звычайкай нават для працаўнікоў правахоўных органаў.

Не прайшло і сямі дзён, як мэр змушаны быў правесці масавыя аблавы па прытонах з прыцягненнем вайсковых сіл. За дзесяць дзён горад паглыбіўся ў жудасную дэпрэсію. І дэпрэсія гэтая была выклікана адным вялікім пахмеллем, нічым не вылучным.

Неабходны быў час, толькі ён лячыў ад алкагольнай залежнасці. З дапамогай вайскоўцаў алкаголь быў амаль выкаранены.

Горад рыдаў, мэр рыдаў. Гэтых кракадзілавых слёзаў і стогнаў ніхто не мог пазбавіцца, але праз тры дні і тры ночы частка больш свядомых грамадзян выйшла нарэшце на працу. Гэта было як першае дыханне, падоранае амаль безнадзейна патануламу. Жаданне есці ды існаваць узяло сваё.

Рэпартаж з горада, пра грамадзян ды іх часовы жыццёвы застоі пралацеў у маляўнічых падрабязнасцях па ўсім свеце, цікавасць да горада расла, і Амерыка, суючы свой нос куды ні трэба, ужо пісала ультыматумы нават няведама каму, але на гэта, як заўсёды, мала хто зважаў. Амерыка, якая па сваім звычаі лічыла сябе абранай Богам для правасуддзя ва ўсім свеце, папракала горад Алакан у негумантных адносінах да чалавека з боку ўлады. Урад на конт гэтага проста маўчаў...

7 _____

— Вось так, мой любімы сябра! — Гаварыў мэр апаненту на іншым баку дроту. — Я маю рацыю, не глядзячы ні на што! А ты мне ўсё паўтараў — не гуманна ды не гуманна! Зразумей, чалавек — істота неўтаймаванай крыві. Але калі яго сцэбануць, як след, у падсвядомасці ажыве страх і жах перад непазбежным, і ён падпарадкоўваецца, пытанне толькі, рана ён гэта зробіць або позна... Ужо паўгода, як жыццё змяняецца толькі да лепшага ў горадзе!

— Ідзі ты к чорту, — без ноткі злосці ці засмучэння адказаў апанент, абарваўшы маляўнічую пахвалу. — Вось убачыш! Запомні мае словы, гэта не гуманна. Я, вядома, не спрабую сысці ад спрэчкі...

— Ды ну цябе, ты мне павінен і проста прызнай гэта, — гутарка відавочна не клеілася, хоць і ішла без крыўд, — мая ўзяла. — І, не чакаючы чарговага букета праклёнаў у свой бок, мэр паклаў слухаўку, падкрэсліўшы гэтым

права і сілу спрэчкі са свайго боку. Ён ведаў, што такім учынкам яшчэ больш узвар'яваў сябра дзяцінства, губернатара краю, у якім размясціўся гэты злашчасны ва ўсіх адносінах горад. Але яму было не да такту. Калі гэты сябар патэлефанаваў сам — значыць, ён прызнаў сваю слабасць. Але мэра радавала тое, што гэты чалавек ніколі сам нічога не рабіў, ён нават на тры літары хадзіў з праважатым, настолькі ён быў багаты і важны ў высокіх колах, а патэлефанаваў сам — значыць, усхваляваўся, не чакаў такіх вынікаў.

Спрэчка была даўно ў мінулым, застаўся толькі прынцып, але які прынцып! Кожнаму хочацца ўварваць кавалак пірага, і пабольш!

Адкінуўшыся на спінку крэсла ў сваім кабінёце, ён усміхаўся, і яго вочы ззялі фанабэрыстасцю да самога сябе. Пагульваючы пультам ад тэлевізара, ён уключыў гук і без ценю раздражнення ўтаропіўся ў каляровыя малюначкі, што змянялі адзін аднога, як метэоры. Яго не кранала нават рэклама, якая падзяляла праграму навін на часткі, так яму на душы было лёгка. Ён чакаў другой часткі, ён жадаў яшчэ раз праслухаць навіны пра тое, што так усхвалявала яго сябра!

І вось, нарэшце, з'явілася тэлеведучая, цікавай знешнасці, але з невыразнымі і цьмянымі вачамі, якія амаль непрыкметна хадзілі ў розныя бакі ад чытання з тэлеманітора: «Добры дзень. У эфіры навіны на нацыянальным канале, галоўныя падзеі гэтага дня. У гарадскім пасёлку Алакан зафіксаваны небывалы эканамічны рост. За першае паўгоддзе ў гэтым горадзе прыбытак на душу насельніцтва ўзрос на семдзсят адсоткаў за апошнія трыццаць пяць гадоў. Дзякуючы новай палітыцы новага мэра, які ўжо заявіў прэсе, што пажыццёва заставацца на пасадзе не збіраецца. Нам застаецца толькі пажадаць поспехаў у далейшых рэформах. І звярнуць на ход гэтых падзей адмысловую ўвагу мэраў усіх гарадоў...

Іншыя навіны...» — гук зноў знік, нічога іншага яго не цікавіла. Ад навін відавочна пахнула ўсеагульнай паказной галоснасцю. Усе шчаслівыя, задаволеныя. Гэта, вядома, рабілася толькі з адной мэтай: затлуміць галаву амерыканцам, усё ім, ці бачыце, цікава. Няма чаго лезці не ў свае справы!

— Цьфу! — чартыхнуўся мэр. І нервова зацягнуў гальштук перад люстэркам. Тэлевізар застыў чорным вокам цыклопа. Мэр спяшаўся, ён спазняўся, а гэта вельмі нядобра для начальніка! У вачах падначаленых ён павінен быць бездакорным! — Дурні ўсе! Ведалі б, якім коштам! — Невядома, што жадаў ён укладзі ў гэтую фразу, ляснуўшы дзвярамі кабінета, ён разрэзаў фразу на дзве роўныя часткі, як рэклама — праграму навін, з-за чаго стварылася адчуванне недагаворанасці. Не забыўшы тонкім галаском перадражніць тэлеведучую, ён пакінуў у пустым памяшканні нячутнае рэха: «эканамічны ўздым..... эканамічны ўздым... эканамічны ўздым». Мужчынскі фальцэт зрываўся на фальш...

* * *

Здарылася мне б пачуць такую доўгую гісторыю не на лячэнні, я б і паловы не змог улавіць, даўно напіўся б, і пайшло ўсё куды далей! Але ў нас была агульная палата, і мой наваспечаны прыяцель распавядаў мне ўсё гэта цэлыя два тыдні, кожны дзень прыдумляючы нешта новае, забываючы нешта старое, дадаючы герояў і гэтак далей, прычым усё гэта ён рабіў сістэматычна няслушна і беззваротна. Так што да канца аповесці ў мяне назбіралася столькі матэрыялу, што можна было пісаць адразу дзесяць такіх гісторый. Але, на шчасце, я не такі педантычны, каб усё гэта пісаць і перапісваць, і ўжо тым больш захоўваць. У мяне нават гаманец рэдка бывае надзейна

абаронены, я з безуважнасці яго губляю. Вось і гэтым разам так атрымалася, што вялікую частку канцоўкі я згубіў немаведама дзе. А мой прыяцель якраз на канцоўку ледзь не цэлы тыдзень адвёў. Але, дзякуй Богу, памяць я не ўсю пахерыў, хе-хе-хе, так што нешта і памятаю!

Шкада толькі майго суседа па палаце, прыяцеля майго, на днях ён узяў ды і памёр! Прычым, яму засталася лячыцца некалькі тыдняў або каля таго, не памятаю дакладна. Лекар сказаў — белая гарачка. Мы, натуральна, прамаўчалі, сабе даражэй спрачацца. Тут усе мруць хутчэй за мух. Гэтае месца — наша прыстань, наш часовы прывал, адпачынак для далейшага шляху ў закінутым свеце. Хтосьці проста з гэтай прыстані адпраўляецца ў доўгае-доўгае падарожжа, хтосьці адчальвае часова, каб потым вярнуцца, а хтосьці застывае навечна ў гэтым месцы і становіцца проста ценем... Бо да нас нікому няма аніякай справы, акрамя маці, ды і то не ва ўсіх яна і засталася, але і не кожнай матцы мы такія патрэбныя. Выходзіць, што нават не свет закінуты, а мы закінутыя, запушчаныя, аддадзеныя на разарванне лёсу.

А сябар мой проста ўзяў і разбіў галаву аб падлогу. Ён не крычаў, не біўся ў істэрыцы, ён ціха і метадычна стукаў галавой аб бетонную падлогу. Падыходзілі медсёстры, ды толькі прыкрывалі на яго, што стукае сярод ночы, гаварылі не ў самых мяккіх выразках, што абколюць лекамі яго так, што ён тры дня шоўкавы будзе. А ён біў галавой аб бетон, біў і маўчаў, манатонна так, раўнамерна, ад такога мернага стуку ўсіх схіліла да сну. Раніцай, калі мы прачнуліся, было як па гадзінах шэсць, ён ляжаў, яшчэ цёплы, але зусім не жывы, толькі яркім блакітна-сінім колерам, вясёлым і радасным, свяцілася на ім лячэбна-псіхіятрычная піжама. Чаму медсёстры нічога не зрабілі, не паспрабавалі выратаваць? Я думаю, таму, што ён усім надакучыў са сваёй дурной усмешкай у маршчынках на твары і назойлівасцю, на кожным кро-

ку ліпкай такой назойлівасцю. Ён стаў для многіх гаворачым дакорам, ён размаўляў з імі ў надзеі разварушыць сэрца, сам не выконваючы і долі сваіх заклікаў і просьбаў да астатніх... ён толькі размаўляў з усімі, ды кожны час спрабаваў нешта пісаць на маленькіх зашмальцаваных паперках. Вось такі быў мой дзіўны сусед, што трымаў у сваёй галаве цэлы свет апавяданняў, які піў з бутэлькі амаль усё, што лілося ды гарэла спіртавым полымем. Мабыць, так і павінен выглядаць прарок сучаснасці — злёгка шызануты, злёгка п'яны, злёгка...

8 _____

Горад сапраўды ажываў. Апраўдвалі сябе атрады моладзі, своеасаблівыя кампаніі бравых хлопцаў, членаў моладзевага саюза спорту і адукацыі (скарот БРМССіА), што кантралявалі культурныя месцы; атрады АМОНа правяралі ўсіх і ўся. Ну а АМОН кантралявалі сакрэтныя службы, якія праводзілі ў тым ліку і сацыяльныя кампаніі, пад маскай розных, усім вядомых рэкламных брэндаў.

Горад падымаўся ад доўгага сну і заняпаду. Апроч іншага, гэтым ён быў абавязаны яшчэ зусім юным жыхарам, якія не паспелі спіцца: для іх было невытлумачальным пытаннем, чаму людзі наогул п'юць. Гэтая моладзь выявіла масу вольнага часу і змушаная была шукаць новыя заняткі, замест марнавання часу ў жылым двары. І многія ўладкаваліся на працу, дзякуй, месцаў хапала. Людзі на цвярозых галовы пачалі лячыцца, кожны другі знайшоў у сабе хваробы, болькі і яшчэ бог ведае якую гадасць!

Так, у цэнтральным парку, вельмі падобным да маленькага лесу на рацэ, павялічылася колькасць проста адпачыванцаў, а не тых, хто п'е, і хто паспеў, той заняў

сваю нішу па продажы розных дробязяў для адпачынку, уладкоўваючы маленькі бізнес. Працэс заробку грошай пайшоў. З'явіліся каруселі, новыя лаўкі і лодкі, шапікі і латкі. Клубы, більярдавыя і спартзалы, выбудаваныя і абноўленыя, прыйшліся многім па гусце, вось толькі ў бары і начныя клубы мала хто хадзіў, а калі і знаходзіў час з'явіцца, то аказваўся пад утоеным наглядом спецбрыгад, напрыклад БРМССіА.

У парку сёння стаяла абедзенная спякота, амаль нікога не было, вакол панаваў дух маруднага сну. Самотным сілуэтам мужчына не спяшаючыся перасякаў парк па зялёным газоне, яго не турбавала, што ён ідзе не па дарозе, хада красамоўна гаварыла, што ён спяшаецца. Ён быў не вельмі ахайнага выгляду. Ён падышоў да лаўкі, на якой ляжаў чалавек, драмаў. Пачуўшы крокі, той адкрыў вочы і прыпадняўся, перадаўшы правай руцэ ўвесь цяжар цела. На яго твары была ўсмешка, чалавек на лаўцы адразу ж пазнаў Ігара.

— Усё лепшае дзецям! — па-філасофску прабубніў Міхалыч і прысеў на лаўцы. — А я думаў, ты ўжо не прыйдзеш! Зараз піўка б якога... Спякота... Нават не загарае ніхто!

Ігар моўчкі плюхнуўся побач з Міхалычам і, ні слова не сказаўшы, дастаў маленькую пляшку — дарэфармацыйны перажытак, павольна пацягнуў разведзены медыцынскі спірт, адзінае, што можна было дастаць для рэлаксацыі пасля аперацыі. Вадкасці засталася толькі на глыток, і Ігар паморшчыўся ад таго, што патрапіла ў горла, і ад злосці, што забыў дадаць вады.

Гультаявата перасоўваючы ногі і сонна пляскаючы вачамі, паблізу двух прыяцеляў мераў асфальт — Валодзя, стары дзядзька Ігара, скончыўшы толькі што змену ў ЖЭСе. Пазнаўшы свайго пляменніка, ён прысеў побач. Ігар на прывітанне нічога не адказаў, яму проста нічога не хацелася гаварыць, не хацелася ні працаваць, ні жыць,

не хацелася нават дыхаць, ад гэтага нежадання выконваць найпростыя функцыі арганізма складалася адчуванне бесперапыннай працы, унутранай работы — сэрца калацілася, кроў ішла па арганізме, лёгкія працавалі, перыстальтыка рабіла сваю справу...

Ягонаму дзядзьку хапіла аднаго погляду, і ён без слоў усё зразумеў, яму быў блізкі такі стан — сіндром недапіцця, калі ўсё цела «на здрадзе», калі думкі млявыя і ёсць толькі адчуванне млоснасці, смутнае, але зануднае. Калі на знешняе раздражненне свядомасць кідаецца з азвярэннем бульдога, гатовая разадраць кожнага, хто парушыць святую асабістую прастору!

— Можа, вып'еш? — спытаў дзядзька Валодзя і акуратна, каб ніхто не заўважыў, працягнуў Ігару бутэльку з пад кока-колы, у якой была вадкасць цёмна-карычневага колеру — чача.

Галава Ігара адарвалася ад спінкі лаўкі, і ён расплюшчыў вочы, правае павека тузалася.

— Усё лепшае — дзецям! — паўтарыў Ігар, кіннуўшы словы на вецер і, павярнуўшыся да дзядзькі, узяў бутэльку.

Дзядзька, смачна сплюнуўшы на асфальт, жадаў было паўтарыць за Ігарам фразу, як словы захраснулі ў горле... Ігар яго перабіў...

— Дзякуй Міхалыч, чача проста чуд, — Ігар амаль не паморшчыўся, толькі глядзеў у бок ад дзядзькі і ўсміхаўся. — Вось скажы, Міхалыч, працоўным патрэбны опіум для народа?... паўза... Вось і я гавару, што трэба! Табе трэба верыць у нешта? ... паўза... Вось і нам з табой неабходная вера, адабраная ў нас! І нам трэба верыць, хай хоць у бутлю, ад гэтага вера не змяняе сваёй сутнасці, яна не губляе галоўнага прызначэння — выравання душы і надзеі на будучыню. Тады чаму ж дзяржава не падбала аб працоўным людзе, аб сярэднім узроставай праслойцы насельніцтва? Моладзі, напрыклад,

прасцей, яна на сінтэтычны наркотык садзіцца з лёгкасцю, таму што ні да чаго яшчэ не прывучаная! А з двух ліх лепш ужо тое, якое не дае дэпрэсію пры «адхадняку», пры пахмеллі....

— Ты з кім гэта размаўляеш? — спытаў дзядзька Валодзя, з тупым здзіўленнем на такім жа дурным твары.

— О-о-о, дзядзька мой родны, прывітанне, прывітанне, а я цябе і не заўважыў! Пазнаёмся, гэта Міхалыч! Даўно прыйшоў? А я не бачыў цябе вечнасць! Жадаеш чачы? — У Ігара з рота ліўся струмень слоў, змешваючыся з прыкрым пахам нячышчаных зубоў і спіртнога. Пахмурна ссунуўшы бровы, Ігар неўпрыкмет мяняў тэмы гутаркі, струмень слоў ліўся сам па сабе. — Трашчаць вакол пра добраўпарадкаванне! — Ігар звяртаўся адначасова да ўсіх у парку, хоць нікога і не было, і адначасова ні да каго асабіста. — Добраўпарадкаванне, яно для каго? Для моладзі! А моладзь хто гадаваў? Хто каго кінуў? Прагрэс! Дваццатае стагоддзе! Тэхналогіі і рэфармацыі падставілі падножку старэйшаму пакаленню. Дзякуй, уважылі. — Ігар у першы раз за сустрэчу павярнуў растрэпаную пляшывую галаву да дзядзькі і неяк смутна ўсміхнуўся. — Ты ўжо знаёмы з Міхалычам?!

Міхалыч нічога не сказаў. Ён добра разумеў суседа, але не звяртаў ніякай увагі на дзядзьку. Ён зразумеў бы Ігара і без лішніх слоў, і дзядзька ўсё добра бачыў і разумеў. Ім усім хапіла простага пагляду адзін на аднаго. І не важна, што Міхалыча даўно не было ў жывых, у іх гарачлівых падсвядомасцях перавярнулася ўсё з ног на галаву яшчэ на пачатку рэформ, і нябожчык Міхалыч быў жывейшы за ўсіх астатніх у горадзе!

Наогул, у горадзе мала хто размаўляў адзін з адным, усім проста хапала пагляду, нядоўгага, секунднага, але саўдзельніцкага. Пагляду крайняга пачуцця і падтрымкі адзін аднаго. Усяго толькі пагляду, і больш нічога. Больш нічога яны не маглі! Занадта слабая была вера ў рэвалю-

цыю, занадта слабы быў дух, занадта спецыфічны быў менталітэт згоды і цярпення. Занадта шмат было гэтых «занадта». Выпадковасць за выпадковасцю даказвае некіравальнасць лёсу, дае права сумнявацца ў шанцах на поспех, у шанцах на фартуну, на шчасце.

Горад працаваў. І рабіў гэта сумленна. Але адбывалася гэта ў дзіўным аўтапілотным стане, у нацягнутай напрузе першай гітарнай струны. Трэнь — і струна ў долю секунды разарвецца. А жыццё працягнецца.

Жыццё паляпшаецца «для кагосьці», але не «для цябе». І чыннік упадніцкага настрою складаўся не толькі ў «сухім законе», але і наогул у грэблівым стаўленні да чалавека, да асобы. Калі хтосьці падае і ты яго падштурхоўваеш, ад гэтага звышчалавек не нараджаецца, проста на адну жывую душу становіцца менш, становіцца на адно адкрыццё — не важна, дзе і ў чым — менш, на адну горш зробленую працу больш. Жыццё свішча крывёй праз край...

Мы гаворым: гаспадар лёсу — чалавек, дзеля людзей неабходна змяняць эканоміку, падымаць узровень жыцця, распрацоўваць новыя законы. Выходзіць, што жыццё — гэта кніга рэкордаў Гінеса, у якой чалавек чалавека паганяе і знішчае.

— Трымай, — павярнуўся Ігар да дзядзькі Валодзі і працягнуў яму назад зашмальцаваную бутэльку з-пад кока-колы, — добрае пойла ў Міхалыча, паспрабуй.

Дзядзька не стаў спрацацца і даказваць, што гэта ён прынёс чачу, ён адпіў трохі і зайшоўся глыбокім кашлем, шыя ўздулася, твар счырванеў. Ігар прыняўся стукаць яго па спіне. Праз хвіліну яго самога званітавала на лаўку ўчарашнім бутэрбродам і шклянкай кавы без цукру. Ніхто з іх і не заўважыў, як праляцела паўдня, яны ўжо даўно былі «п'яныя ў вусцілку».

Вартавыя парадку не прымусілі доўга сябе чакаць і прыхапілі іх — Ігара і яго дзядзьку — на лаўцы, дзе яны аддаваліся ўспамінам.

У сэрцах міліцыянераў гэтыя два індывіды выклікалі справядлівы гнеў — піць у горадзе тых, хто не п'е, ды яшчэ ў парку тых, хто не п'е, у грамадскім месцы! Страх страцілі! Выводзячы іх з парку, міліцыянеры засталі на выхадзе кампанію бравых хлопцаў, членаў моладзевага саюза спорту і адукацыі (БРМССіА). Закрыўшы вочы на закон, яны дазволілі бравым хлопцам аддубасіць двух п'янчуг.

Праз тры тыдні Ігар быў пераведзены з лярні ў следчы ізалятар на пятнаццаць сутак. Аспрэчыць такі прысуд ён не мог, бо цьмяна памятаў падзеі таго дня. Ды і наогул, каго цікавіла — справядлівасць?

Яго дзядзька не дажыў да адседкі, яму прагназавалі большы тэрмін, з-за старэйшага ўзросту і з-за валодання няшчаснай бутэлькай з-пад кока-колы. Дзядзька Валодзя яшчэ ў лярні атруціўся самапалам, прынесеным адной з медсясцёр за кругленькую суму, абяцаную пад распіску аб аплаце адразу пасля вызвалення. Дзядзька заўсёды баяўся дурной смерці, а яна яго нагнала знарок, па-дурасці.

Ігар жа пасля ізалятара быў адноўлены на працы, бо вельмі шанаваўся кіраўніцтвам як незаменны адмысловец. Але яго гэта мала цікавіла, праз дзесяць дзён працы, а гэта пасля пяці найскладанейшых аперацый, ён наклаў на сябе рукі, выпіўшы вялікую колькасць снатоворнага, як раз перад тым, як аперыраваць па блаце аднаго з службоўцаў, правую руку ўжо новага мэра. Яго спрабавалі выратаваць, але Бог вырашыў, што ён досыць намучыўся ў гэтым свеце.

Многія яшчэ, вельмі многія натрываліся і напакутаваліся за той неадназначны час у горадзе Алакан. А па навінах дагэтуль толькі і гутарак, што пра выдатны горад, дзе ўсё квітнее і красуецца, усё жыве ў імя прагрэсу, а моладзь усё гэтак жа спраўна працуе і падымае эканоміку, не забываючы ў пера-

пынках на абед і па вечарах пасля працы бестурботна
аддаваць душу д'яблу ад новых хімічных наркотыкаў.
Галоўнае, што ніхто не п'е. Магілы маладзёў, могілкі
растуць...

15.03.2008 — 1.04.2008

Лондан

МІНІАЦЮРЫ

ORIGINAL

ВОДНАЯ МІНІЯЦЮРА

Узяўшы з сабою шмат паперы, спісанай у сто трыццаць аркушаў фарматам А4, я прыйшоў на маставую і, як у вечнасць, пусціў усё на вецер... Калі аркушы апусціліся на ваду, яны некаторы час былі на паверхні, і толькі праз некалькі хвілін частка іх, набраўшы вады ды размокнуўшы, пачала апускацца пад ваду і зносіцца струменем усё далей да поўнага апускання... Я назіраў за імі, такімі яркімі на фоне шэра-блакітнай вады, такімі далікатнымі і быццам абнадзейлівымі.

Аркушы з маімі аповедамі плылі, як і я плыву, у струмені жыцця — павольна апускаючыся на дно, але да поўнага апускання мяне ўсё яшчэ нясе струмень... І хто ведае, чым гэта скончыцца...

Зіготкае шкло роўнядзі вады павабна клікала мяне да сябе, а аркушы так і глядзелі на мяне бязмежнай беласцю, як быццам папракаючы, што я ўсё яшчэ не рашыўся да іх далучыцца...

І гэтыя думкі, гэтыя алюзіі, параўнанні струменяў вады і жыцця, кармілі мяне надзеяй, што я не самотны, і калі адпраўлюся з аркушамі аповедаў, разам з імі я даплыву да рашэння чагосьці глабальнага...

Але ўсё выйшла куды праязічней, я бадзёра сігануў праз парэнчы маставой і ўжо пасля дзвюх секунд быў

у асяроддзі халоднай вады ды бялеючых тут і там
аркушаў паперы, спісанай словамі, якія апынуліся ў
нерашучай дылеме вечнасці і струменяў вады...

Я ўсміхнуўся і паплыў разам з тымі, хто яшчэ мог
трымацца на вадзе, часам падштурхоўваючы іх рукамі,
хапляючыся за іх, пакідаючы ў кулаках размоклыя
камякі...

Я быў упэўнены, што знаходжуся на парозе чагосьці
значнага. Адкрыццё было зусім блізка...

Але калі я разам з аркушамі выплыў з горада, адказ так
і не прыходзіў да мяне...

І дабраўшыся да аднаго са свіслацкіх фільтраў па
ачыстцы рэк, я патрапіў на смеццэперапрацоўчую
станцыю, і там, разам з усімі паперамі аповедаў,
брудам і рэшткамі рознага кшталту пластыку, мяне
прапусцілі праз масу дзіўных прылад. І перапрацавалі
на вельмі карысныя прадметы: набор аднаразовых
шклянчак, відэльцаў і лыжчак, і адну бутэльку
з водціскам PET, які распавядаў пра экалагічную
чысціню пластыка. А аркушы сышлі на сурвэткі.

І толькі тады я ўсвядоміў усю таямніцу жыцця
і творчасці — я стаў больш важнай і патрэбнай
функцыянальнай адзінкай, чым быў да гэтага.

02.06.2009 г.

ДЗІЦЯЧЫ НАСТРОЙ

Кожны раз, калі я выходжу на гаўбец, ад ранішняй вясны да позняй восені, я бачу адзін і той жа малюнак.

Я бачу дзяцей, якія гайдаюцца ды боўтаюцца на круглай каруселі. Яны з ранку (каля сямі) да вечара (каля дзесяці гадзін) круцяцца на іх, смяюцца, шлёпаюцца, набіваюць гузакі, але ўсё роўна лезуць на іх і пачынаюць усё спачатку...

Потым клічуць з дому сябра ці маці, гэта калі стомяцца ад каруселі і зробіць перапынак на некалькі хвілін...

Клічуць, значыцца, у вокны, яны іх і клічуць...

У мяне пачынаюць дрыгацца вейкі, потым ногі, рукі ды плечы...

І потым зноў адно і тое ж...

Я выходжу на гаўбец паліць, і сумленна разважаю пра тое, як яны мне абрыдлі... фортку ад галёкання не зачыніш — спякота ў пакоі, на гаўбцы не папаліш — крыкі тут...

Мабыць, я павінен нешта ім сказаць?

Але ж я ім нічога не павінен!

Яны не вінаватыя ў тым, што забіваюць мяне кожным ранкам. Я засынаю толькі пад раніцу, бо мяне раз'юшваюць начныя жахі, і я спрабую засынаць толькі тады, калі да знямогі не напішуся ці не нагляджуся кіно...

Яны тузаюць мяне, а я часам бывае і напіваюся, дык тады зранку, калі стаю на гаўбцы, лямантую як рэзаны:

«Заткніце ўсе раты! Дайце памерці ў самоце, без турбот і клопатаў, у цішыні!»

Але ж лямантую я, як заўжды, у душы, бо не трэба маленькіх палохаць, яны і так паспеюць спалохацца ў жыцці самога жыцця!

20.05.2009 г.

РЫБЫ

Апошні час мяне так і цягне да вады...

Уначы сёння, а чацвёртай гадзіне сядзеў я ля рэчкі насупраць парку Янкі Купалы, дождж ліў горш чым з вядра, ён апускаўся на плечы цяжкімі шчыльнымі патокамі, як пры Ноі ды ягоным патопе. Нават бялізна набрала вады і стала мокрая ды цяжкая, зусім як душа...

Змоклі ўсе кнігі, якія былі з сабою, змок нават пашпарт ды апошняя купюра ў дзесяць тысяч беларускіх рублёў...

Але ж я усё роўна не рухаўся, нават забыўся, як дыхаць ды маўчаць. Я распавядаў дажджу і зямлі вакол цікавую казку, і наваколле слухала, пакуль я не заснуў пад моцным патокам думак, слоў і піва, змяшанага з вадою...

Я разважаў ды марыў у сне... Мабыць, я рыба? А я сапраўды рыба па задзяку, і раптам, калі я скончыў казку ўжо ў сне, я махнуў сваім бліскучым хвостом, заплюшчыўшы вочы, ды зліўся з брудна-жоўтым святлом поўні, а калі расплюшчыў, то ўзгадаў, што заплыў надта далёка ад зямлі... Дождж спыніўся, і маленькі лешчык ля мяне сказаў, што я займаюся глупствам, бо ўсе рыбы мараць пра чалавечае жыццё,

а я, наадварот, боўтаюся ў вадзе, дурань, ды яшчэ да
ўсяго п'яны...

Я адказаў лешчыку, што там, каля чалавека, няма чаго
рабіць.... І пасля гэтага мая скура зрабілася металічнага
колеру, я апошні раз данёс да вуснаў бутэльку... і
забыўся, як размаўляць па-людску, маё асяродзе
ператварылася ў рыб... раптам я паплыў....

23.04.2009 г.

Дванаццаць гадзін дня павольна паўзлі да абеду. Вася як заўсёды працаваў на вуліцы, калі да гэтага часу паспяваў прыбраць двор, то неабходна было яшчэ гадзіну выдаткаваць на працу, каб абед, нарэшце, наблізіўся. У такім разе Вася браўся расхаджваць па ўсіх сваіх прыбраных уладаннях, ацэньваючы якасць уборкі і стан газонаў з кустамі.

Вася на рэдкасць быў малап'ючы, таму яго цаніла не толькі начальства ЖЭСа, але і жыхары вакол.

Значыць, як звычайна хадзіў ён вакол з мехам і доўгай палкай, вострай на канцы, усколваў тут і там парушынкi, пачкі з-пад цыгарэт і чыпсаў, пацягваў гаркавы дым мясцовых цыгарэт Viceroy.

І тут раптам удар, хапаецца за грудзі, хапаецца за шыю, за галаву, а вакол свет плыве, успыхвае яркімі колерамі... Вася мармыча пад нос: «Памажыце!», у выніку замест слоў выходзіць цяжкі грудны хрып, голас захрасае дзесьці ў верхніх частках лёгкіх.

Вася думае, што ўсюды вакол гавораць пра малюначкі з жыцця, якія прамільгнулі перад вачамі ў момант непазбежнай смерці або прыступу, а ў яго ніякіх малюначкаў, усё проста плыве перад вачамі, значыць, можа, гэта і не смерць. З рук выпадае мех са смеццем, палка з вострым

канцом, і толькі моцна сціснутыя зубы ніяк не адпускаюць прыпаленую цыгарэту, Вася падае на ім жа чыста прыбраны ходнік. «Хоць нешта прыемнае ў жыцці», думае ён, «хоць на чыстым буду ляжаць».

Суседка зверху, якая выходзіла з па'езда, заўважыўшы ярка-памаранцавы працоўны камбінезон прыбіральніка, адразу здагадалася пра нядобрае, бо, як нам вядома, Вася быў малап'ючым, таму проста на газоне не валяўся б, тым больш п'яны.

Яна хуценька па мабільным набрала «хуткую».

«Хуткая» апраўдала сваю назву і была на месцы праз чатыры хвіліны і трыццаць дзве секунды.

Каталка, Вася ўжо ў салоне аўтамабіля, дзе вакол матляюцца ўсякія трубка, кропельніцы і бінты, прытомнасць ясная, яго ратуюць...

Што з ім? Ніхто не адказвае, ні лекар, ні медсястра, ў іх абодвух на тварах толькі напісана лёгкае здзіўленне, змяшанае з жаласнай надзеяй на лякарню, там пасля аналізаў ясна будзе.

«Хуткая» імчыцца ў арэоле сіне-чырвоных агнёў, перыядычна на раздарожжах узвываючы, каб усялякія там няўклюдны-кіроўцы паспявалі саступіць дарогу.

Нясецца, зіхаціць, гудзе, матор раве, кіроўца добры і задаволены сабою, яго хобі — хуткасць і аўто.

І тут, бах, аўтамабіль тузанула ўлева, а потым управа, ён рэзка страціў хуткасць і стаў як укапаны на ажыўленым раздарожжы бела-чырвонай плямай папроку аўтамабілебудаванню.

Кіроўца не проста выйшаў хутка з салона, ён літаральна выляцеў з яго, і адным махам адкрыў капот...

А рамень-та і парвала! Казаў жа, мяняць час!!!

Лекар спачатку выскаквае з падножкі «хуткай», і, на-торкаючыся на аўтамабілі, якія праязджаюць паблізу, спрабуе хоць каго-небудзь спыніць, бо чалавек пры смерці. Легкавушкі абыхава праносяцца паблізу, падразаючы і не забываючы хаміць лекару, што, маўляў, разбегаўся тут.

Лекар носіцца яшчэ хвілін пяць, потым, задыхаючыся і выціраючы пот з твару, у запацелых акулярах, пава-рочваецца да медсястры ў «хуткай» і кіўком галавы пы-тае, як там Вася.

Сястра, цынічна скрывіўшы налева вусны, адказала: «Ну. Не лёс, значыць, нашаму брамніку. Не лёс, блін!»

Васіна прытомнасць не жадае з гэтым мірыцца!!! «Будзь пракляты гэты с.аны вытворца аўтамабільных рамянёў!!!» І гэта былі яго апошнія словы...

А за семсот кіламетраў, у Расеі, Талік як заўсёды стаяў ля станка і штампаваў рамяні для «Газеляў» і мікрааўтобусаў. Схапіўся за грудзі праваю рукой, і праз шэсць секунд памёр.

19.05.2009 г.

КАЛЕНДА СЯРГЕЙ

Нарадзіўся ў 1985 годзе ў горадзе Капылі Менскай вобласці, амаль з нараджэння жыве ў Менску. Скончыў БДУ (факультэт міжнародных адносін, адзяленне культуралогіі), займаецца даследаваннямі ў сусветнай культуры і літаратуры. Піша кароткія апавяданні і верлібры.

Лаўрэат трэцяга міжвузаўскага конкурсу творчых работ па гуманітарных дысцыплінах 2005-2006 навучальнага года ў намінацыі «Філасофскі афарызм» за неардынарнасць мыслення і творчую разнапланавасць.

Пачынаў пісаць на расейскай мове і ў 2008 годзе па выніках незалежнай міжнароднай рускамоўнай літаратурнай прэміі «Дэбют» (г. Масква) увайшоў у «Сто лучших молодых авторов: гражданство — русский язык» у намінацыі «Эссеистика».

Цяпер піша толькі па-беларуску.

Адзін з фіналістаў Першага Купалаўскага паэтычнага слэма, які праходзіў у музеі Янкі Купалы. Браў удзел у літаратурнай імпрэзе 53-га Венецыянскага біенале ў Беларусі.

ЗМЕСТ

Вольга Гапеева. Выпусціць сваіх дэманаў 3

АПАВЯДАННІ 7

Ваніты 9

Горад 30

Самота 49

З табою я ніколі не памру 56

Навіна 61

Гульня ў інтэлект 63

Ці ёсць жыццё на Месяцы? 67

Замяшчэнне жыцця 71

Клуб 83

Эгацэнтрыст 92

Крывадушнік 99

Новы Дом 106

Параноя 126

Нявыкрутка 148

МІНІЯЦЮРЫ 175

Водная мініяцюра 177

Дзіцячы настрой 179

Рыбы 181

Толік 183

Календа Сяргей 186

Літаратурна-мастацкае выданне

Другі фронт мастацтваў

КАЛЕНДА СЯРГЕЙ АЛЯКСАНДРАВІЧ

ПОМНІК АТРУЧАНЫМ ЛЮДЗЯМ

Апавяданні, мініяцюры

Адказы за выпуск *Уладзімір Гніпамёдаў*
Рэдактар *Вольга Гапеева*
Дызайн вокладкі *Васіліса Паляніна, Юры Кузняцоў*
Вёрстка *Сяргей Кандраценка*
Карэктар *Марыя Гілевіч*
Фотакалаж *Юры Кузняцоў*
Фота *Наталля Кавальская*

Падпісана да друку 27.08.2009. Фармат 70 x 100 1/32.
Папера афсетная. Гарнітура "Wornock pro". Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 10,9. Ул.-выд. арк 7,5. Наклад 300 асоб.
Замова 303.

Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства "Галіяфы".
ЛІ № 02330/0150300 ад 08.04.2008.
Вул. Брылеўская, 11-44, 220039, г. Мінск.
E-mail: vish@bk.ru
www.goliafy.com

Паліграфічнае выкананне:
Сумеснае таварыства з абмежаванай адказнасцю "Медысонт".
ЛП № 02330/0150444 ад 22.01.2004.
Вул. Ціміразева, 9, 220004, г. Мінск.

Некаторыя апаведы вядуцца ад першай асобы, што воляй-няволяй прымушае задумацца над іх аўтабіяграфічнасцю. Гэта дадае правакацыйнасці і метафізічнай эратычнасці кніжцы і прыносіць аўтару свайго кшталту катарсіс. Прагаворваючы, дэталізуючы і апісваючы не самыя прыемныя працэсы нашага жыцця, аўтар тым самым вызваляецца з палону ўласных дэманаў і дае такую магчымасць сваім героям, таму тэма споведзі не раз усплывае ў апавяданнях С. Календы.

Вольга ГАПЕЕВА

ВЫДАВЕЦТВА
ГАЛІЯФЫ

ISBN 978-985-6906-27-8

DOOM

CRAFTED KATHODES

NOVELIC

THE MATHS

MODERN

